

KARYS

1964 M.
SAUSIS - JANUARY
Nr. 1

KARYS

1964
Nr. 1 (1398)

Pedaktorius — Zigmas Raulinaitis	Dail. literatūros dalį redaguoja — Vincas Jonikas	Atskirus skyrius redaguoja: P. Petrušaitis — Tremties Trimitas
Redaktoriaus pavaduotojas — Jonas Rūtenis	Administratorius — Leonas Bileris	Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje
Kalbinę dalį redaguoja — Kazys Kepalas	Leidžia — L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius	Kunigunda Kodatienė — Šaulė Tremtyje

TURINYS

Antanas Smetona	Viršelis
P. Dirkis — Klaipėda ir 1923 m. Sausio 15 d.	1
P. Būtėnas — Gal praverstų?	2
V. Mantvydas — K. Donelaitis ir jo Lietuva	9
K. Leknickas — 6 p.p. pasitraukimas iš Klaipėdos	10
Kupstas — Ltn. Alekso Kemeklio žuvimas	12
A. Rėklaitis — Strateginė lygsvara	13
Tremties Trimitas	19
Šaulė Tremtyje	21
K. Č. — III Pas. Karo problemomis	23
Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje	24
Karinės Žinios	25
Kronika	27

ATSTOVAI: Lioginas Leknickas, Cleveland, Ohio; Morkus Šimkus, Baltimore, Md.; V. Rušas, Toronto, Ont. Canada;
V. Šalkūnas, Australija

PLATINTOJAI JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md. — M. Šimkus
Boston, Mass. — "Baltic Florists"
Brockton, Mass. — A. Mantautas
Chicago, Ill. — H. Naujoks, J. Karvelis, "Marginiai", K. Rožanskas, J. Virpša.
Detroit, Mich. — V. Perminas
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Philadelphia, Pa. — A. Impulevičius
Newark, N. J. — Kazys Trečiokas
Rochester, N. Y. — P. Saladžius
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. —
J. Pleinys, Z. Orvidas

Toronto, Ont. — August. Kuolas, V. Rušas, P. Misevičius

Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Priory Road, Kew,
Surrey

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas — 9 Cowper Street,
St. Hilda, Vic.

A. Kubilius — 131 Crozier Avenue,
Edwardstown, So. Australia

P. Mažylis — 1 Taroonga Court,
Norlane, Vic.

M. Urbonas, 9 Sixth Ave., Woodville
Gardens, So. Australia

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB — Escuelas
Prof. Salesianas Avda. Miranda,
Boleita, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world.
Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.
Subscription \$6.00 per year. Single copy 60 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 1 (1398)

SAUSIS - JANUARY

1964

Naujųjų — 1964 Metų proga, Lietuvių Veteranų Sąjunga RAMOVĖ sveikina visus veiksmius, kovojančius dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės, Nepriklausomos Lietuvos diplomatus, visas lietuviškas patriotines organizacijas, ginklo brolius ramovėnus, seses ir brolius lietuvius pavergtoje Lietuvoje ir visame pasaulyje.

Su nepalaužiamu ryžtu ir didžia viltimi žvelgdami į ateitį, tvirtai tikime, kad teisybė nugalės smurtą ir mūsų Tėvynei Lietuvai vėl išauš laisvės rytojus.

Lietuvių Veteranų Sąjunga RAMOVĖ

KLAIPĖDA IR 1923 M. SAUSIO 15 DIENA

POV. DIRKIS

Kiekviena tauta džiaugiasi savo istoriniais žygiais ir juos kiekviena proga stengiasi prisiminti bei pagerbti, bent spaudos skiltyse. Klaipėdos prijungimo data mumyse tebėra gyva ir prisimintina.

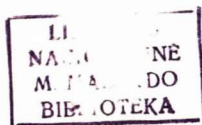
To krašto amžina globėja — Baltijos jūra, liko nuo mūsų, taip kaip ir mūsų Tėvyne Lietuva, už tūkstančių mylių. Ta jūra amžiais dainavo dar begimstančiai lietuvių tautai lopšinės dainas gintarinių krantų gijose, dar priešistoriniais laikais, kai laimingai gyveno laisvi mūsų protėviai.

Tas kraštas šiandieną įvairiai vadinamas: Vakarų Lietuva, Mažoji Lietuva, Pajūrio Lietuva, Gintaro Lietuva ir t.t. Nesvarbu, kaip mes tą kraštą šiandieną bevadintume, svarbu ir kiekvienam lietuviui yra aiški tiesa, kad tas kraštas yra Lietuvos dalis, kad to krašto gyventojai yra lietuviai ir kad tas kraštas yra lietuvių tautos nedalomas kūnas.

Lietuvos nepriklausomybės Vasario 16 d. Aktas paskelbė, kad atstatoma ne senoji istorinė Lietuva, bet valstybė etnografinėse sienose.

Atseit, lietuvių tautos gyvenamose žemėse. Tačiau didelė dalis lietuviškų rytinių žemių buvo pagrobta lenkų, net su sostine Vilniū. Taip pat nepavyko etnografinių sienų pasiekti ir vakaruose, t. y., Klaipėdos krašte. Kadangi į tą kraštą apart Lietuvos dar kiti turėjo pretenzijas, tai Versalio Taikos konferencija, nenorėdama gilintis į ginčus bei pretenzijas, Klaipėdos kraštą pavedė vienai iš Aliantų, laimėjusių karą, būtent, Prancūzijai. Tokiam nutarimui buvo pareikšti stiprūs ir aštrūs protestai iš Lietuvos vyriausybės ir Klaipėdos krašto tuometinės Tarybos, bet liko be pasekmių.

Lietuviai, nepamiršdami to krašto brolių, kurie 700 m. būdami prispausti, ujami ir niekinami, išlaikė savo kalbą, papročius, tradicijas, neišleido iš minties laisvės ir ta kryptimi dirbo. Ir štai, 1923 m. sausio 15 d. susiklosčius palankioms aplinkybėms, buvo suruoštas vietos gyventojų sukilimas ir kraštas tapo prijungtas prie Lietuvos. Tai buvo vienas iš pačių svarbiųjų Nepriklausomos Lietuvos gyvenimo įvykių ir už tai mes lietuviai tą įvykį nuolat prisimename ir vertiname.

GAL PRAVERSTŲ?!

PETRAS BŪTĖNAS

Iš 1863 m. sukilimo

1831 metų sukilimas Lietuvoje nusikratyti Rusijos okupacija buvo rusų-velikorosų visomis pajėgomis ir su klasta bei tariamaisiais dovanojimo pažadais numalšintas ir pabaigtas žmonių iškarstymu, trėmimais, žemių ir turtų konfiskavimais, lietuvių žemių kolonizavimu rusais ir mokyklų bei kultūros sunaikinimu. Gi po 32 metų 1863 metais vėl sukilimas prieš Rusiją buvo Lietuvai jau likiminis, o sukilimo sutriuškinimas atnešė Lietuvai dar baisesnių negerovių, po kurio net lietuvių dvasią bei mintį rusai buvo pasišovę sukaustyti: 1865 IX 6 metais buvo lietuviams uždrausta lietuviška (ir Latvijos Latgaloje latgališka - latviška) spauda — net 40 metų. Kito tokio šlykštaus ir barbariško, kokio būta to rusiško, pasityčiojimo iš tautos niekur pasaulyje nebūta ir nėra, išskyrus dabar Sov. Rusiją (tą pačią Rusiją!!) su rusų komunistų partija ir Sov. Rusijos satelitais, kurių norima ir stengiamasi ten visur pavergtų ir galutinai apiplėštų tautų ir žmonių net mintį sukaustyti, kaip rusybės ir kompartijos naudai jau yra pažaboję spausdintąjį ir gyvąjį žodį dekretinių trėmimų ir sušaudymų grėsmėmis. O dabar, žiūrėk, ta pati carų įpėdinė Sov. Rusija labai slaptai rengiasi vėl panašiai, cariskai, padaryti: tą pačią carinę rusiškąją Petro I graždanką per prievartą įvesti jau ir už carus plačiau, taigi jau visame Pabaltijy — Lietuvos, Latvijos bei Estijos valstybėse ir Mažajoje Lietuvoje - Karaliaučiaus srityje, kurioje pastarojoje jau pradėjo, okupavusi tuoj panaikindama visus lietuviškus vietovardžius, jų vietoje rusiškus, carinius ir kompartinius, pramandydama; panašiai rusų padaryta ir visose iš Lietuvos, Latvijos bei Estijos atplėstose ir prie S. Rusijos priplaktose žemėse, tarp kitko ten jau seniai ir carinę graždanką gyventojams užkorus. Beje, dabar rusai - velikorosai jau ruošiasi ir Lietuvos vardą panaikinti, o *Mažosios Lietuvos* ir *Prūsų žemės* vardai ten žmonėms rusiškuoju dekretu užginti rašyti ar gyvuojau žodžiu tarti. Visiškai taip pat, kaip po 1831 ir 1863 metų sukilimų Pabaltijy buvo atsitikę.

Bet po 1863 metų sukilimo ir tuo būdu lietuviams juodžiausių daug metų atėjo 1905 metų revoliucija Rusijoje. Galop, dar šiek tiek metelių, ir 1918 metų vasario 16 dieną Lietuva savo Vilniaus sostinėje pasiskelbė *atsikūrusia* nepriklausoma valstybe, pradėdama bemat visuotinai organizuotis. Rusijos tautų kalėjimas, ta Rusijos

kolonizacinė imperija, buvo pačių sukilusių tautų išsprogdinta, ir su I-uju pasauliniu karu žlugo, kaip žlugs susprogdinta ir ta antroji, dabar vad. Sov. Rusijos kolonizacinė imperija.

O visur esantis lietuvis šiemet slaptomis (kur nėra jam politinės laisvės) ar viešai organizuotai (kaip laisvoje Amerikoje ir visame bolševikų diktatūros nepaliestame pasaulyje) mini 1863 metų sukilimo 100 metų sukaktį ir neatlaidžiai jis artinasi į vėl iš Rusijos (Sov. Rusijos) Lietuvos atsivadavimą — į Pabaltijo valstybių laisvės dienas ir į nepriklausomybę kartu su Latvija ir Estija bei su didžiąja Ukraina.

Ir šiame sukilime Lietuva turėjo savų vadų. Daug! Ilgiausiai kariaudamas laikėsi 35 metų amžiaus žemaitis kun. Antanas Mackevičius su savo kariais sukilėliais. Rusų kariuomenės, pagaliau, sumuštas ties Biržų aps. mst. Lietuvos šiaurėje ir nebepajėgdamas okupantams besipriešinti, jis su savo likusiais kariais atsidūrė ties Nemunu, ketindamas su jais per plačią upę į M. Lietuvą persikelti naujiems žygiams prieš Lietuvos engėjus rusus. Bet rusų kariuomenės ir žandarmerijos jis ir jo dalinys buvo apsupti, ir gruodyje Kaune egzekutorių rusų jis buvo pakartas. To sukilimo kitų gerų mūsų vadų čia neminėsiu: laikraščiuose su jais yra galima kaip reikiant susipažinti. Bet to sukilimo dar vieno taip pat narsaus, išstvermingo, išmintingo vado čia negaliu aplenksti net ir dėl šio straipsnio temos. Tai buvo mokytas ir tik 26 metų amžiaus Kostas Kalinauskas, nužmogėjusių žmogynų rusams išduotas kaip slapta prieš rusų politinį režimą veikęs jau pačiame Vilniuje ir 1864 III 19 metais egzekutorių rusų pakartas Vilniaus Lukiškių aikštėje, prieš pat savo mirtį rusų valdininkų duotas popieriaus, kad, suprask, jis jiems raštiškai kaltas prisipažintų ir apgailėstautų bei suniekintų savo sukiliminį žygį. Dabar ir rusai bolševikai tą pačią carinę taktiką veidmainiškai tebevartoja, stengdamiesi savo ir "šventosios" Rusijos priešus palaužti ir suniekinti, o galutinėje sąskaitoje vistiek nužudyti. Užuoat žmogaus ir lietuvių tautos iš Rusijos vadavimo savo darbus okupantams rusams apgailėstavęs ir suniekinęs, šitaip Rusijos imperijos valdžiai tada Kostas Kalinauskas tame jam duotame popieriuje parašė: "Kad ir kažkaip terorizuojama Lietuva vistiek niekadoms nebus rusiška...". Jis į tą visuotinį sukilimą išėjo už lietuvių liaudies laisvę ir už visišką Lietuvos atsiskyrimą nuo Lenkijos

ir Rusijos, o, reikia įsidėmėti, atsišaukimus į Lietuvos žmones jis pats rašydavo ir leisdavo lietuviškai.

Iš kur tas lietuvis patriotas buvo kilęs? Iš Gudijos? Iš Lenkijos? Iš kur? Į tą lietuvių tautai svarbų klausimą atsako istorija, etnografija ir geografija. Žiūrėkime!

Jis iš Lietuvos!

Kai dabar mūsų spauda daug rašo apie tą 1863 metų sukilimą, tai skaitinėju... Skaitau rašant Kostą Kalinauską kilus iš Gudijos, rus. Bielorusija, Mastaulėnų nuo Svisločiaus. Žiūriu dėl visko į enciklopediją, — tas pats; ir kitur dviokteliu, — vis tas pats. Vadinas, turėtų būti tikra. Bet tuo tikrumu ėmiau ir štai kodėl suabejojau. Galvoju, Mastaulėnų negalėtų Gudijoje būti, tai ir Kostas Kalinauskas kaž ar kiek gudas, taip pat kaž ir ar lenkas, kad jis griežtai ir nesvyruodamas ėjo prieš Lietuvos nusususius ir nutukusius politinę orientaciją pametusius bajorus ir šunbajorius, pradėjusius ir nebenustojusius šlėktinei Lenkijai laizytis. Kitas man įtarimas, tai platus laikraštinis pasakymas “nuo Svisločiaus”. O žinau, kad tą Svisločiaus upių ir gyvenviečių — ne viena upė ir ne viena gyvenvietė, ir net toli nuo viena kitos. Pagaliau, samprotauju, ar “nuo Svisločiaus” upės, ar nuo to pat vardo kurios gyvenvietės? Nusistatau smulkesniuose žemėlapiuose tų Mastaulėnų jieskoti pagal abi Svisločiaus upes, kurios viena nuo kitos net už 200 su viršum kilometrų. Pirma imsiu, sakausi, apšnarinėti nemuninį Svisločių, nes Kostas Kalinauskas negi galėtų būti iš už jūrių marių — kur nors iš tolimos Gudijos. Pagaišęs susiradau Kosto Kalinausko Mastaulėnus kaip tik prie to nemuninio Svisločiaus, — taigi, Lietuvoje, ne Gudijoje.

Taip, Mastaulėnai prie Lietuvos, taigi prie nemuninės Svisločiaus upės: 220 kilometrų į vakarus nuo Gudijos, dneproberezininės, Svisločiaus upės. Taigi, ir Kostas Kalinauskas lietuvis, o ne iš Gudijos koks gudas, nors gudų gerų Lietuvos darbuotojų lietuviai turėjo ir tebeturi. Lenkija Kostą Kalinauską savintusi, bet jis ne lenkas. Tuoj veizdėkime, kaip kur ko būta ar tebesama. 1863 metų sukilimą minint labai smarkiai pravers, nes, mat, ir tas, ir visokie kitokie savo šalies faktai yra svarbūs tiksliau žinoti ir drąsiau įsisavinti.

Gudijos Svisločius

Svisločius 1, o Anž. tik gud. *Svisloč*, ne nemuninė, bet dneproberezininė upė, tuoj pamatysime, buvusi baltų žemėje, rytiniuose lietuviuose. Ta upė yra Berezinos (Dniepro dešinio-vakarinio

įtako. *Berezina* upėvardis yra kilęs nuo liet. *béržas* 3, — Lingv. analizė. 21 ir 176 p.) dešinys-vakarinis įtakas ties Svisločiaus, slav. Svisloč, gyvenvietė. Svisločius prasideda labai įdomioje apylinkėje, plačių minskiųjų augštumų vakariename pakraštyje.

Minsko augštumose, priklausiusiose rytiniams baltams rytiniams lietuviams, stovi Gudijos sostinė Minskas, o visa gudų tautos masė yra labiau į rytus ir net dar jų dalis ir nuo Dniepro į rytus. Rytinių gudų žemę Sov. Rusija apkarpė, t.y. daugybę jų sodybų priskyrė vad. Velikorosijai “Rusijai” ir priskyrusi teberusina ten godus ypač padniepriaus. O Gudijai, lyg maloniai, bet klastingai atsilygindama už jos tokį apkarpyimą, Sov. Rusija dekretais (Kaip visur maskvinės kompartijos tik dekretai, o tie ten kokie vad. sovietai “tarybos”, — vien tik gyventojų galvoms apsukti, kad tie ne tiek prastų velikorosų rusofilų diktatūros ir savanaudiškumo užkuliusius.) sudarė sąlygas veržtis į vakarus, taigi, į lietuvių žemę, net nuo ten ligi už Gardino, beveik ligi Vilniaus, Švenčionis supant puslankiu, veik visą Braslavo apskritį ties Dauguva iš Lietuvos valstybės atimant, kad per Dauguva lietuviai su latgaliais - latviais nebesusisiektų; ir tt., ir, žinoma, dar nėra žinios, koks kur kada kaip kam galas galėtų būti. Tik tiek težinoma, kad visoks kolonializmas visur pasaulyje nesustodamas rieda į savo fatalųjį galą.

Ta Svisločiaus upė prasideda Lithuania Propria “Tikrosios Lietuvos” 1566 metų ribose, jų pačiuose rytuose, apie Ginevičių ir Girevičių bažnytkaimius bei Palikščių kaimą ir visiškai netoli nemuninės Beržūnos versmių, 25 km į pietryčius nuo Lietuvos ir S. Rusijos 1920 metais Maskvos konferencijoje nustatytosios sienos (Dabar ta sutartis, kaip ir visos sutartys, Sov. Rusijos jau sulaužyta.), 30 km. į žiemvakarius nuo Minsko mst. Po 10 kilometrų kelio upė prateka pirmąjį XII a. pradžioje po Kr. atsiradusį rytinių slavų kolonizacinį punktą Iziaslavl’ — dabar Zaslavl’ mstl., tuoj iš kairio-rytinio šono gauna Viaščios upę, po 20 km nuo Iziaslavlio prateka taip pat pro rytinių slavų kolonizacinį punktą Minsk mst., žemiau Minsko tos upės vaga yra 36 km į rytus nuo Lithuania Propria rytinės sienos, 80 km į žiemryčius nuo Nemuno versmių, o toliau ji teka per ypač miškingas žemumas, po apie 130 km nuo savo versmių prateka Vereicų gst. apylinkę ir čia per Lapičių bžk., 18 km vakariau kruvinojo Igumeno - Červenės mst., kuris 60 km į pietryčius nuo Minsko. Svisločius yra dn. Berezinos dešinys-vakarinis įtakas.

Kaip skelbia XII a. pradžios po Kr. rusų metraštis “Poviest’ vremennyh liet”, priešdnepirinėje baltų lietuvių žemėje dar visiškai mažai

tebuvo slavų kolonizacinių nausėdijų. Tai būta priešmindauginiais laikais, arba priešmindauginės Lietuvos istorijos laikotarpio labiau į pabai-gą, t.y. artėjant į karaliaus Mindaugo valdymo laikus. Svisločiaus augštupyje tokių slavinių nausėdijų atsirado 3: *Minsk* ir žiemryčia *Logožsk*, o vakariau anas *Iziaslavl'*, kuris tuomet ir buvo vakariausias slavų punktas, pasiekęs Nemuno ir Neries versmių tarpą, o Nemuno versmės 60 km į pietus nuo *Iziaslavlio* ir 50 km į pietvakarius nuo *Minsko*. Vadinasi, nuo Kievo slavai, Dniepru pasinešę truputėlį, surado *Berezina*, slinko jąja į Svisločių ir nukilo į *Minsko* augštumas ir čia nedrąsiai ėmė kurtis lietuvių žemėje, Svisločiaus likusios vagos nepamėgę dėl didelių drėgnų žemumų. Pati, galima sakyti, visa didelių slėnių *Berezinos* upė tada dar jokio slavų kolonizacinio naujokyno neturėjo, nors ta upė kaip tik yra ryčiaus Svisločiaus upės. Tokių slavinių punktų dar visiškai nedaug tada teturėjo ir pats *Dniepras*, jį imant nuo *Pripetės* ir *Desnos* žiočių augštyr, taigi į šiaurę. O slavai nuo *Pakarpačio* iš *Užpriepečio* ėmė keliauti VI a. po Kr. *Dniepro* link aplink *Kievą* grupuotis. Bet jie tada nuo Kievo pirmučiausia slinko padniepriu į šiaurę, žinoma, per rytinių baltų žemę, ir vėliau nuo Kievo į žiemryčius padesniais ir paokiais per rytinius galindus suom. *Maskvos* gyvenvietės linkan, iš kur jie, čia vad. *velikorosai* - rusai, vėliau pradėjo sudarinėti "*Moskovskoje kniažestvo*", stiprėdami ir tuo patim žiaurėdami ten pavergdami aborigenus: rytinius baltus "lietuvius+latgalius - latvius +rytinius galindus", kurių daug plačiai gyveno nuo *Dniepro* į rytus, ir rastąsias suomių - ugrų gentis. Sunkiausias slavams migracinis kelias buvo į vakarus nuo *Dniepro*. Ir užtat mažiausiai dar pustūkstantis metų galėjo praeiti, kol jie pamėgino kurtis ir priešdnieprinuose lietuviuose Svisločiaus augštupyje *Minsko* augštumose.

Žr. ir *K a r y s* 4 nr. 1962 m. 108 ir 112 psl. žemėlapius su atitinkamu tekstu ir skaityk ateinančio skirsnio "*Iziaslavl'*".

Ten vietovardžiai

Giniewiczze "Ginevičiai bžk.", šaknis *Gin-* su slaviška priesaga, o ta šaknis *LA* Vietose randama net mūsų 41 vietovardyje, kaip *Gin-aič-iai*, *Gin-ait-ai*, *Gin-a+kiem-is*, *Gyn-ėv-ė upėv.*, *Gin-yn-ai* ir kt. įvairiose D. ir M. Lietuvos vietose.

Girewiczze "Girevičiai bžk." su slaviškomis priesagomis šaknis *Gir-* nuo liet. *girià* "miškas", o iš tos šaknies baltų žemėje yra daugybė vietovardžių.

Huja upė prasideda šiauriau *Iziaslavlio* mstl., 22 km į žiemvakarius nuo *Minsko* mst. — *Ūdros* (*Ilijos*, *Neries* augštupio kairio-pietinio įtako,

kairio-vakarinio įtako) kairys-pietinis įtakas. *Huja* upėvardis dėl iš *g* atsiradusio *h* yra sugudintos lyties (baltų kalbos saviems žodžiams neturi *ch*, *h* ir *f* garsų), bet kilmės jis yra baltiškias iš *Gaujā, apie kurį Bg, ršt. I. 528 p. rašo: *Gujka* — *Moczyna*'os dešinys įtakas *Minsko* aps. (Słow. geogr. VI. 563 p.), mažybinė lytis iš *Guja* = liet. *Gauja* 4 ir *Gáuja* 1, lenk. *Giawa* (Anž.), *Gawja* — *Nemuno* dešinys - šiaurinis įtakas *Vilniaus*, *Ašmenos* ir *Lydos* aps. (Ji ir jos šalis dabar S. Rusijos okupuota. P.B.); lat. *Gauja*, vok. *Livlaendische Aa* (BW. 7500, 8977); dar žr. rus. *Guja* ir liet. *Guja* Bg, TŽ. I. 1923. 25 p. To baltiško vandenvardžio esama ir M. Lietuvoje - *Karaliaučiaus* srityje, *Prūsų* žemėje, kur yra net ir tokių asmenvardžių.

Igumen', dabar *Červen'* Regni Poloniae et Ducatus Lithvaniae... žemėlapyje yra *Ihumaen* "Igumenas - Červenė mst.". Šmaikščiai garsus jis kaip vienas iš Sov. Rusijos sukurtų lietuviams ir apskritai baltų žemės žmonėms "Katinų", o jo kapinyninis originalas *Katin* yra miške netoli *Smolensko* prie *Dniepro* pačio augštupio miesto, kur buvo rusų enkavedistų į pakaušį nušauta pažabotų ir užpakaly surašiotų rankų keliolika tūkstančių Lenkijos karių ir civilių. II pas. kare maskvinės kompartijos bendroje žmonių genocidavimo politikoje *Igumeno* - *Červenės* miške ant vieškelio ir šalikeliais rusų enkavedistų, paremiamų išmokytų didžiaveislių šunų, buvo sušaudyta masė mūsų politinių kalinių, varomų į *Rusiją* iš bolševikinių *Kauno*, *Vilniaus* ir kitų kalėjimų.

Iziaslavl' sen. rus., *Zaslavl'* dabar, lenk. *Zaslaw*, mstl. 20 km. į žiemvakarius nuo *Minsko* mst., 20-22 km į rytus nuo *Lithuania Propria* rytinės sienos ir nemuninės *Beržūnos* versmių, 150 km į pietryčius nuo *Vilniaus*, 60 km. į šiaurę nuo *Nemuno* versmių ir 85 km į pietvakarius nuo *Neries* versmių. Nuo *Gardino* mst. ir nemuninės *Svisločiaus* upės kiaurai į rytus *Nemuno* augštupio kairėje-pietinėje pusėje, per aną kažkokią "*Černaja Rus*" ligi *Iziaslavlio* mstl. — *Nemuno* versmių linijos yra net 240 kilometrų. Tai čia tas užnemuninis kraštas, į pietus nueinąs *Pripetės* - *Pinos* balyno link ir jis pats būdamas slėsnienos bei retai gyvenamas, išskyrus nemuninio *Svisločiaus* baseiną ir aną "atsikraustėlę "*Černają Rusę*", — yra žemė, kurią labiausiai ir guldavo *Kievo* ir *Valuinės* kniaziai, savo metraštyje didžiudamiesi čia nekartą sumušę lietuvius ir jotvingus. O dėl *Pripetės* - *Pinos* jūrių marių pvz. V a. prieš Kr. graikų istoriko *Herodoto* laikais žr. Bg, KSn. 240-241 p. arba ir visą ten straipsnį nuo 231 p. Galima sakyti, kad *Iziaslavlis*, *Minskas* bei *Logožskas*, tos ten ankstyvosios slavų gūžtos iš XII a. po Kr., buvo pasirinktos baltų augštu-

mose, nes nuo jų į pietryčius, pietus ir pietvakarius Pripetės - Pinos balyno link eina vis slėsnyn, krūmokšlyn ir nepatogyn žmogui apsigyventi, imant laikus nuo V a. prieš Kr. ir ligi VI a. po Kr., net ir daug vėliau. Žr. skirsnį Gudijos Svisločius.

Lapiči, Vokštž. Lapitschi "Lapičiai bžk." bus lietuviško vardo ir šaknies ar *Lap-* ar *Lop-*, kaip pvz. *Lap-ain-ià* 3b (Anž) — Nemuno kairys-rytinis įtakas Kaišiadorių aps. Kruonio vls.; *Lóp-aič-iai* 1, k. ir ten 211 m augščio kalnas (Anž.) netoli Tverų mstl., į vakarus nuo Varnių mstl. Telšių aps.; ir daug kitų, net ir M. Lietuvoje - Karaliaučiaus srityje. *Lapičiai*, lenk. - vok. Lapietze, kaimas augštumose, apsuptas lietuviškų vietovardžių, stovi į pietryčius nuo Krinkų mstl. ir vlsč., nemuninės Svisločiaus upės vidurupio kairiame-vakariame šone, ir *Lāpai*, lenk.-vok. Lapy, mstl. ir gst. Malkino—Baltstogės geležinkelio linijoje, su apylinkėje gausiais lietuviškais vietovardžiais, — abu vietovardžiai vidurinėje Jotvoje - Sūduvoje, kaip ir berezininės Svisločiaus upės Lapičiai. Baltiškųjų atitikmenų yra ir Dniepro augštupio bei vidurupio baseino vandenvardžiuose: *Lapuga*, *Lapuzna* ir *Lapunia* (Lingv. analizė. 192 p.) ir *Lopanka* (t.p. 193-194 p.), — vadinasi, toli į rytus nuo Minsko augštumų.

Logožsk, Log-ož-sk-, Regni Poloniae et Ducatus Lithvaniae... žml. *Loboisk*, Lob-oi-sk-, L. Niederlės žml. *Ložaisk*, Lož-ai-sk-, Vokštž. *Log-oisk*, Log-oi-sk-, lenk.-gud. *Lohojsk* iš *Log-oi-sk-, stovi 40 km į žiemryčius nuo Minsko mst., 45 km į vakarus nuo Borisov mst., prie Gainos (dn. Berezinos augštupio dešinio-vakarinio įtakos) augštupio. Ir dėl savo įvairių lyčių tas vietovardis galėtų būti baltiškias. Vadinasi, atkeliavę slavai bus užėmę baltų sodybą, stovėjusią gyventi patogiose Minsko augštumose, čia tų augštumų šiaurinėje dalyje.

Polikšty kaimas (Sonderk.) "Palikščiai", kamienas *Po-likšt-*, taigi baltiškai *Pa-likšt-*, šaknis *lik-š-t-*, ir ne pro šalį plg. *Lýkš-el-is* 1, bžk. (Anž.) Šiaulių aps. Šaukėnų vls.; *Lýk-sn-is* 1 (Anž.) — Šešuvio (Jūros, Nemuno, žemupio kairio-rytinio įtakos) augštupio dešinys-šiaurinis įtakas Raseinių aps. Lyduvėnų apyl.; *Pa-lik-šn-iai* dv. (LAV. 207 p.) Raseinių aps. Kelmės vls.; *Lýk-sn-is* vsd.; *Lik+sud-é* (turbūt, taip?) dv.; *Lik-š-ai* k. (LAV) ir kt. Dėl *-kšt-*, *-kst-* žr. Bg, KSn, 201 ir 254 p.

Wereizy gst. (Vokštž.), taigi slaviška lytis *Verejcy*, netoli Osipovičių mstl. ir gst. bei Lapičių bžk., prie berezininės Svisločiaus upės (žr.), 80 km į pietryčius nuo Minsko mst. Kamienas *Ver-eik-*, ir plg. "Černoje Rusėje" *Ver-eik-iai* 2, lenk. *Werejki*, bžk. (Anž) į vakarus nuo Lithuania Propria rytinės sienos, į žiemvakarius nuo

Valkavisko aps. mst., prie lenk. *Werecja* (*Ver-ecj-a*; c iš č rodo tam tikrą dzūkavimą; šaknis *Ver-Vir-*; Svisločiaus, Nemuno, žemupio dešinio-rytinio įtakos) pačio augštupio, 54 km į pietryčius nuo Gardino mst., o LAVietose jų yra daugiau. Dėl šaknies dar plg.: *Ver-eik-iai* 2, k. Subačiaus vls., ir žr. pries. *-eik-* Bg, ršt. I. 140-142 p.; *Virà* 4, lenk. *Wirenka* (Anž.) — Šilvės (Beržūnos, Nemuno, žemupio dešinio-šiaurinio įtakos) dešinys-vakarinis įtakas Valažino aps. Lazūnų, lenk. *Lazduny* "Lazdūnai" bžk. apyl.; *Virangé* 1 (Anž.), *Vir-ang-é* — Nemuno kairys-pietinis įtakas ties Vytėnų pilimi ir bžk., Šakių aps. Aplamai, ir vadinamojoje "Černoje Rusėje" randi lietuvių kalbos priesagos *-eik-* vietovardžių, o tokios priesagos vietovardžiai plačiai, net siekdami Latviją, nueina toli į rytus ir į žiemryčius, net ir į Dniepro augštupio ir vidurupio baseiną, čia tuo reikalu neužmirštant paminėti ir kitos, pietinės, pusės — Baltvyžio girios, su kuria yra suaugęs nemuninio Svisločiaus augštupys ir jame Mastaulėnų bžk., Kosto Kalinausko tėviškė.

Viačia ir *Viača* upė berezininės Svisločiaus upės augštupio kairys-rytinis įtakas žemėliu Iziaslavlio mstl., šiauriau Minsko mst., netoli nuo Huja "Gaujos" upės. *Viačia* yra toliau iš baltų šaknies **Vent-*, ir plg. *Ventà* 4, upė Žemaitijoje bei Lat. Kurše; *Veñtė* 2, vok. *Windenburg*, bžk. (Klv. 64 p.; Anž.) Šilutės aps. Kintų par., Klaipėdos srityje; *Vent-ain-iai*... ir nemaža jų kitų baltų žemėje; žr. Bg, Lkž. cxix §157, cxxix³⁸; Bg, ršt. I 519-521 p.; Bg, TŽ. I. 1923. 41 p. Yra "Ventų" Prūsų žemėje, M. Lietuvoje - Karaliaučiaus srityje, kitur baltų žemėje ir tolimuosiuose rytuose: *Venča* — dneprinės Berezinos kairys-rytinis įtakas, variantas *Železnica*, iš baltų *Ventjā (Lingv. analizė. 179 p.) ir dėl visko *Večta* ežeras Borisovo aps. (t.p. 180 p.), į žiemryčius nuo Minsko, dneprinės Berezinos augštupyje, ir *Vetča* upėv. (t.p. 134 p.).

Tie baltų vietovardžiai yra Minsko augštumose arba aplink jas. Jų, svarbiausia baltiškųjų vandenvardžių, ten kur kas daugiau, bet tai jau atskira tema. Minsko augštumas aplink siaučia ir *Nemunas* su kitais, žinoma, mažesniais "*Nemunais*", kurių yra net ir Dniepro augštupyje. *Nemunai*, mūsų apščiai turimų baltų žemėje, net ir pačioje Lietuvos valstybėje, yra baltiškiosios kilmės ir tuo būdu pažymintys aiškia baltų žemę lietuviu vardu. Bet tai jau irgi atskira tema.

Minsko plačiosios augštumos, kaip ir Vilniaus, Medininkų, Šalčininkų, Žirmūnų, Lydos, Ašmenos, Kriavo, Valažino ir kt. Vilniaus žemės augštumos, yra sen. Lietuvos valstybės rytinės pusės kūrimosi ir susikūrimo stadijos plotas, šiaudie beveik visas atimtas ir prie Sov. Rusijos

prijungtas. Iš tų gyventi ir gintis patogių lietuvių augštumų pirmutinė auka buvo plėčiosios Minsko augštumos berezininės Svisločiaus upės augštupyje, kaip čia skaitėme skirsnyje Gudijos Svisločius.

Pastabos. Ar šitą, ar kitus panašius straipsnius ar ir knygas skaitydamas, jei žmogus užėini baltiškųjų vietovardžių iš baltų žemės įvairių vietų ir dar jų tokių randi Prūsų žemėje bei M. Lietuvoje - Karaliaučiaus srityje, kaip pvz. šiame straipsnyje, — tai neabejodamas žinai, jog pvz. M. Lietuva - Karaliaučiaus sritis su didžiuoju Prūsų ežerynu ir Sūduva - Jotva - Dainava (į kurią įeina ir Lenkijos užimtas Suvalkų trikampis, t.y. Suvalkų ir Augustavo apskritys) niekuo, net ir gentiškai, nesiskiria nuo lietuvių žemės — nuo Lietuvos ar nuo senosios ir dabartinės Lietuvos valstybės. Iš vietovardžių ypač aiškūs ir tikri seni liudininkai, ligi mūsų dienų sveiki atėję, yra vandenvardžiai, net atstovaudami ir žymiai daliai gyvenviečių vardų. Mat, prie vandens stovinčios gyvenvietės labai dažnai turi tokių vandenių vardų sau ir pavadinimus. Jei vandenvardžiai baltiški, tai ir prie jų vandenių prisiglaudusios tokių pat vardų gyvenvietės yra baltų išikurtos. Atėjūnai, nebartai, šitokia vietovardžių darybos linkme paprastai neina: jie arba baltiškuosius vietovardžius išverčia savąja kalba, arba juos iš pagrindo ir nebeatpažintinaf pakeičia kokiais savaisiais, kaip pvz. rusindami yra pasielgę Sov. Rusijos rusai M. Lietuvoje - Karaliaučiaus srityje su lietuviškaisiais vietovardžiais, nuo rusų neatsilikus nei vokiečiams, nei tebeneatsilikant lenkams, nebuvus kitados atsilikus nei Vokiečių Teutonų bei Livonijos ordinams. Taip buvo praeityje, taip tebėra ir dabar vad. "demokratijos" ir vad. "tautų lygybės" laikais nelaiskai.

Jei vietovardžiai (pirmiausia vandenvardžiai) tiek svarbūs yra pvz. prūsų ir lietuvių monolitiškumui nustatyti ir suprasti, tai, nustačius ir supratus, nebėra ko paisyti pvz. vokiečių hitlerininkų (panašiai hitleriškai daro laikas iš lenkų bei rusų, o Sov. Rusijos režimo biurokratijoje — tai kitaip nė nelauk) dvasios prisisiurbusių tyrinėtojų, sakančių rašančių, kad lietuviai neturi teisės į "mirusiųjų" prūsų ar sūduvių - jotvingių žemę, nes, esą, tie ir tie išmirę, o jei taip, tai jų žemes tegali valdyti jų ir jų žemių kariniai užėmėjai. Viena, tam tikra prasme tie baltai nėra išmirę, kaip liudyte liudija jų ten antropologinis (baltiškasis) tipas, baltiškieji papročiai, gyven-sena ir kt.; antra, vietovardžiai ir net asmenvardžiai šneka aiškia kalba už visų baltų etninę ir gentinę vienovę, nors ir per tą baltiškąją vienovę okupacijomis kartkartėmis skersai ir išilgai buvo ir tebėra dramblojama visų trijų bal-

tų "didžiųjų kaimynų" su "pacifistiniu" parako ginklu; trečia, baltus istorijoje, taip, naikino ir tebenaikina tie, kurie visur baltų žemėje tėra užplūdėliai ateiviai bei nepasibaigią vienas kitą pavaduoją agresoriai, ir todėl, kaip iš savo agresinių tikslų sferos težvelgią į baltų reikalus, neturintieji teisės baltų giminės reikalų nei spręsti, nei pardavinėti ar išdavinėti, nei rūšiuoti, nei savintis.

Geriau mokslui būtų, jei tokie nors kartą visiškai atvirai ir kaip gali būti teisingi žmonės parašytų ir paskelbtų savųjų tautų ir valstybių tikrai teisingas ir bešališkas, niekaip nepertempas istorijas, pirmučiausia savo propagandinius metraščius kritiškai persijodami, iš jų gangrenuotą tulžį prieš baltus nusunkdami ir lauk išmesdami, teisingai faktus įvertindami ir šoviniškai jų daugiau nebeinterpretuodami. Tada mokslui būtų patarnauta, o jie patys nebesusilauktų priekaištų iš stebinčios ir suprantančios šalies. To, žinoma, iš jų bent daugumos laukti, — bergždžias toks laukimas. Todėl ir jų tokių raštus skaitydamas bei nagrinėdamas turi būti apdairus ir atsargus. Bet, suprantama, esama ir išimčių, — kaip lašas jūroje. Todėl tuos retus teisinguosius tyrinėtojus ar visuomeninius darbuotojus ir literatūrininkus svetimtaučius baltai brangina ir gerbia, įrašydami į savo spausdintinį lobyną šalia savųjų.

Lietuvos Svisločius

Svisločius 1, lenk. Swislocz (Anž.), nemuni-
nis, 115 km ilgio — Nemuno kairys-pietinis įtakas 23 km į pietryčius nuo Gardino mst., prasidedas Baltvyžio girios šiaurinėje pusėje, ir visas yra Lithuania Propria 1566-1793 metų ribose (pirmoji data prieš 1569 metų Liublino uniją, o antroji — II-asis valstybės padalinimas; 227 metus Lithuania Propria dar tvėrė, bet jos skaudų likimą antspaudavo Liublino unija, tas vakarinių slavų (lenkų) triumfas, kuris ir pačiai antspauduotojai Lenkijai pasibaigė fiasku), — vadinasi, tikrojoje Lietuvoje. *Zėlvos* 1, lenk. Zelwianka, Nemuno kairio-pietinio įtako, žiotys yra 35 km į rytus nuo Svisločiaus žiočių, o Svisločiaus upė stovi 37 km į vakarus nuo Valkavisko aps. mst. ir 63 km į vakarus nuo Lietuvos istorinės atsparos gairės *Zėlvos* mstl., stovinčio prie tos pačios *Zėlvos* upės. Taigi, šis Svisločius negali būti Gudijos upė. Jis yra vidurinės Jotvos - Sūduvos rytinės dalies upė, kaip ir jam rytesnė lietuviško jotvingiško vardo *Zėlvos* upė. O prie Svisločiaus augštupio, ir tai kairiame-vakariniame krante, stovi jieškomieji Mastaulėnai. Be to, jei ir tuo tarpu pripažintumėm per tikrą pinigą vad. Černaja Rus' "Juodąją Rusę; kodėl Rus' ir kodėl ji

juodoji?" (žr. augščiau Gudijos Iziaslavl' mstl. ir žemėlapiu aiškinimus), tai ir tada Svisločiaus augštupys ir dalis vidurupio neįeina į tą "Černają Rusę", apie kurios "keistybę" šįkart plačiai nerašau. Net patys slavai tos neperseniausiai sugalvotos tokio vardo srities nepriveikia vienodai apibrėžti ir jos ribų sutartinau nužymėti. Ją jau valdė karalius Mindaugas.

To nemuninio Svisločiaus žemupys ir dalis vidurupio šiaudie yra Sov. Rusijos, nes, mat, S. Rusijai, iš Lietuvos valstybės pasigriebusiai ir Gardiną su abiejų pusių Varviškės—Gardino nemuniniu ruožu, buvo svarbu ir Svisločiaus žemupiu bei kiek vidurupiu tą ruožą prasiplėsti. Kitaip per daug būtų buvęs žymėjęs pats Gardinas be jokio užnugario, ir įgudusi akis iš žemėlapiu tuoj pastebėtų, jog S. Rusija tikrai tyčia ir be pagrindo jį iš Lietuvos valstybės yra atėmusi. Pagaliau, ir tas visas gardininis užnugaris su Gardinu yra lietuvių žemė, tik pačių lietuvių, deja, dar kaip reikiant neištirta ir niekur neaprašyta. Gi Svisločiaus likusio vidurupio ir augštupio vaga dabar eina Lenkijos ir S. Rusijos siena, taigi ir ties Mastaulėnais, likusiais Lenkijos pusėje. Atrodo, Sov. Rusija diktavo, o Lenkija gynėsi tos sienos nustatymo komisijoje, gal ir pasigriebusi Mastaulėnų gyventojų Kosto Kalinausko ten gimimo. Matyt, Lenkija, nurodydama Kostą Kalinauską iš Mastaulėnų kilusį ir dar gal skelbtą jį lenką esant, iš Sov. Rusijos bus išsuderėjusi Mastaulėnus Lenkijai palikti, ir todėl ties jais ir eina tų dviejų valstybių siena Svisločiumi. Bet pats Svisločiaus miestelis pačiame tos upės kilpiniame augštupyje jau yra likęs S. Rusijos pusėje, kad ir Kostas Kalinauskas jame yra ėjęs augštesnįjį mokslą. Tas mastaulėninis svisločinis upės tarpas kaip siena į S. Rusiją labiausiai išsišovęs, nes 1) nuo jo į šiaurę S. Rusija su gardininiu užnugariumi įsibrukusi smarkiai į vakarus ir nuo Svisločiaus žemupio bei dalies vidurupio, ir nuo Gardino, ir nuo Nemuno gardininio - varviškinio (Lietuvos valstybės piečiausia gyvenvietė yra Varviškė bžk.) tarpo ligi pat Lietuvos valstybės, Sov. Rusijai aiškiai nenorėjus Lietuvai atiduoti Gardino ir jo lietuviškų apylinkių tarp Lenkijai paliktos istorinės Dainavos Jotvos, arba vėliau Augustavo, girios ir gardininio - varviškinio Nemuno ruožo, kaip čia nebuvo Lietuvos valstybei gražinta ir antroji — rytinė (gardininė - ašušinė - pervalkinė) pusė (S. Rusija ir ties tuo daiktu sulaužė jos pačios pasirašytą 1920 metų sutartį dėl S. Rusijos sienų su Lietuvos valstybe), nors tarp kitko ir Gardino pirmoji pilis visdėlto yra lietuvių jotvingių statyta, o ne "rusinų ar rusėnų", kaip kas lengvai pasako ar nesunkiai parašo (1 šį klausimą prašyčiau išsijungti ir mūsų karinius strategus bei karinius istorikus.); 2) nuo

Svisločiaus upės į pietus stovi Baltvyžio giria, o ji visa įlinkusi į vakarus, betgi ji Sov. Rusijos sau prisijungta. Užtat siena ir išsikreivojusi.

Pats Svisločiaus baseinas ir apamai visa vidurinė Jotva - Sūduva tebeturi daug vietovardžių (vandenvardžių ir gyvenviečių vardų) baltiškų, lietuviškų, jau nebekalbant apie to baseino ir jo plačių apylinkių politinę lietuvišką būtovę, kurios teminių gairių gana yra prižymėta čia žemėlapiu aiškinimų gale. Taigi, ne tik tolimiausia ir ne tiek tolima praeitis, bet ir dabartinė Svisločiaus upės geopolitinė padėtis teberodo, ir rodydys, kad ta upė nėra Gudijos, kaip ji nėra ir Lenkijos, nors ji ir dirbtinų dirbtinai suskaldyta S. Rusijos ir Lenkijos "deržavoms-panstwoms".

Prie Nemuno vidurupio Varviškės—Gardino ir Svisločiaus upės abiejų pusių baro reiktų dar kartą kada grįžti ir išaiškinti to baro istorinę, etninę, geografinę ir ūkinę reikšmę, kad galima būtų galutinai aiškiai reziumuoti, kodėl toje Lietuvos srityje buvo susispiesta keletos kultūrų ir kada kuriomis kryptimis ateivinės kultūros vėžėsi į Lietuvos pietinius barus. Netolimas analoginio likimo baras yra Rogardo—Augustavo—Suvalkų—Vižainio linijoje.

Upėvardžio kilmė

Svisločiaus upėvardžio kilmę tyrinėtojai aiškina gana plačiai ir įvairiai. Kaikuriuos aiškinimus, svarbiausius, čia paskelbiu.

1. Slav. *Svisloč'* (č yra minkštas sudėtinis garsas, afrikata, slavų kalboje atsiradęs iš ide. ir baltiško minkštojo *k'*. P B.), Ipatijaus metraščio 1256 m. rašomo sen. rus. so *Visločiskym'* (y yra slavų kietas, vad. jarý, ir ne tas, kaip lietuvių, latvių ar prūsų kalbose, kur jis yra minkštas ilgas *ī*. P B.), rodo, kad upės vardo *Svisloč'* seniau būta ištariamo *Visloč'*, ir plg. upėvardžius *Visloč'* || *Visla*, kaip *Isl-oč'* || *Isla*, *Naroč'* || *Nary* (iš rus. sen. *Narov'*, km. *Narvi*, lenk. *Narew*) (Bg, ršt. I. 521 p. arba Bg, TŽ. I. 1923. 15 p.) (Vigando kron. *Nara* "Narew", ir tai yra baltiškas upėvardis; Lingv. analizė. 207 p. dar pridėda *In-oč'* upėv. iš Dniepro augštupio baseino, laikydama jį baltišką (t.p. 200 p. Očiža) ir dėl pries. -oč'- iš baltų pries. -ak-. P B.) "liet. *Výsla* 1, prūsų *Vyk-sla*, iš čia vok. Weichsel (Bg, KSn. 74 ir 76 p.)." Regni Poloniae et Ducatus Lithuaniae ... žemėlapyje berezeninė Svisločiaus upė rašoma *Swislocz flu.*, o jos žiočių gyvenvietė *Z wislocz*, nelyginant "už Visločiaus". Taigi, "Svisločiaus" upėvardžio pats pagrindas tėra **Visloč'*, o *S* ir *Z* terodytų slavišką priešdėlį prie kito slaviško priešdėlio *vi-* ir paties žodžio: *Vi-sloč'*, kuris labiau paaiškės iš tolimesnio čia aiškinimo.

(*Bus daugiau*)

ATMINTINOS NUOTRAUKOS

(Sausio 9 dieną suėjo 20 metų nuo Lietuvos prezidento Antano Smetonos tragiškos mirties Clevelande, Ohio.)

↑ Prez. Antanas Smetona ir p. Sofija Smetonienė 1928 m. lankosi švėkšnoje lydimi gen. št. plk. B. Jakučio ir plk. R. Liormano (deš.)

∨ Lydimas valdžios atstovų ir augštųjų karininkų, prezidentas lanko Kauno įgulą 1938 m. Deš. — gen. K. Musteikis.
(Kar. V. Maželio nuotr.)

KRISTIJONAS DONELAITIS IR JO LIETUVA

V. MANTVYDAS

Kristijonas Donelaitis, tas didysis mūsų tautos poetas ir švietėjas yra taip tampriai su visa Lietuva suaugęs, kad be jo neįmanoma kalbėti apie jos likimą. Jis ir gimė prieš 250 metų, 1714 metais sausio 1 dieną, kad po 200 metų, 1923 metų sausio 15 dieną, būtų įvykdytas Klaipėdos atvadavimas. Jo poema "Metai", tarsi užburta nemirčiai ano laiko gyvenimo iškarpa, buvo tas gaivus šaltinis, išlaikęs prūsųose gyvą lietuviybės mintį ligi II-jo Pas. karo pabaigos.

Gumbinės kraštas su savo Lazdynėlių kaimu, kuriame kaip laisvo ūkininko vaikas, Donelaitis gimė ir pažino pirmąsias šio pasaulio spalvas, buvo lietuviškas kaip ir Tolminkiemis, kur jis užaugęs kunigavo, ar kokia Kretingalė prie pat, rusų užimtos, Lietuvos pasienio. Visas tas kraštas ir oficialioje Vokietijos valdžioje buvo "Litauen" vadinamas, o žmonės, Donelaičio poemos personažas, jį Lietuva vadino. Donelaitis ten, su savo meile ir sielvartais, su savo baime prieš valdžią ir jos užgaidas, buvo savas tarp savųjų. Nenuostabu, kad jo poema ir šiandien yra dar pilna tikrovės gyvumo.

Donelaitis, regimai, stengėsi savo pamokslais ir poezija stiprinti būro - lietuvių pasitikėjimą savimi, savo žmogiška verte. Vienoje vietoje jis kalba:

*"Sako, rods, mieste, kad būrai menk įsimano,
Ir kad jų darbai bei būriškos budavonės
Tik bjauru kalbėt esą bei gėda žiūrėti;
Bet kas taip šveplen tas būrą dar nepažįsta.
Vieryk tik man, kad tūls, vyžas užsimovęs,
Su protu daug syk apgauna didelį poną,
Tik nedrįsta bėdžius vis, kaip reik,
pasakyti".*

Matydamas, kaip svetimos kultūros smūgiai žaloja lietuvių dorą prigimtį, jis melste meldžia juos geriau pasilikti sau žmonėmis, nesusidėti su atėjūnais, prisiimant jų nesveikas idėjas:

*"Ak, lietuvininkai, širdingi mano broleliai!
Ben nesilyginkim akliems šio svieto
bedieviams
Ir neatbokim, kad į mus žiūrėdami bloznai
Šypsos ir, glūpus štukių pramanydami,
juokias".*

Negalėdamas tiesiog savo tautos skriaudėję, Vokietijos valdžios, barti, nugriežia savo dantį ant kitų įkyrių atėjūnų, apmaudingai tardamas:

*"Tu, prancūziškas žioply, su šviesteriu storu.
Ir kas dar daugiaus susibastėt Lietuvą
vargint,
Kas jums liepė mus ir žmones mūsų
paniekind?
Ar negalėjot ten pasilikti, kur jus nuperėjo
Ir varles bei rupūizes jus est pamokino?"*

Tokiais žodžiais Donelaitis pustė tylios rezistencijos ugnį prieš neteisėtus valdytojus ir taip kovojo už savo Lietuvą. Gal dėl tos nuotaikos ir jo "Metai" negalėjo išvysti spaudos apie visą šimtą metų, kol personažas tebebuvo dar skaudžiai gyvas. Vistiek jo rašto ir veiklos įtaka buvo reikšminga, pažadino vėliau Vydūną ir kitus kovotojus už tautos gyvybę ir teisingą žmoniškumą. Lietuviybė prūsųose nebuvo galutinai sunaikinta. Dar keliaujant per Donelaičio kraštą II-jo Pas. karo pabaigoje, kai vokiško nacionalizmo grėsmė trupėjo, buvo galima plačiai girdėti prabylančius lietuviškai "Metų" personažo ainius, viltingai mininčius Lietuvos vardą. Gal jie buvo ir paties poeto ar jo brolių vaikiaičiai, tvirtai įsirėmę tarp savo žemės ir savo dangaus. Nors kiti jau ir primiršę senolių kalbą, buvo vistiek mūsų broliai.

Jaltos konferencijos nutarimu, 1945 metais vasario 4-11 dienomis, panaikinant Rytprūsių valstybę, Rooseveltto su Stalinu buvo pažadėta Donelaičio tėvynė atstatysimai Lietuvos valstybei kaip natūrali jos dalis, deja dėl Stalino rusiško imperializmo motyvų, pažadai liko ligi šiol palaidoti. Rytprūsius padalijo tarp Lenkijos ir Rusijos ir ant Donelaičio žemės rusai uždėjo savo antspaudą.

Jei rusai po karo būtų parodę lietuviams nors vieną išimtinai žmonišką gestą ir palikę Lietuvai, kas jai visapusiškai priklausau, ir ne kolonijinėje formoje, būtų rusams buvę daugiau ūkinės naudos ir lietuviuose sumažėjęs priešiškas rusų tautai, gal net per visą pasaulio opinijos plotą. Dabar dalykai nūsiskio kita kryptimi. Klaida visuomet gamina kitą klaidą ir parako užtaisai dėliojami ne tose vietose, kur mums ir jiems yra tikrasis pavojus.

6 PĖST. PULKO PASITRAUKIMAS IŠ KLAIPĖDOS

KAZYS LEKNICKAS

Kaip jau anksčiau rašiau, karo tarnybą pradėjau 7 pėst. pulke Klaipėdoj. 1934 m. atkūrus 6 p. pulką, 7 pulkas išsikėlė į Tauragę, palikdamas III batalioną 6 pulko branduoliu. Taip automatiškai tapome mūsų garbingo kunig. Margio pulko nariais.

6 pulko vadu Klaipėdon atvyko gen. štabo plk. Lanskoronskis. Niekas daug nepasikeitė — drausmė ir tvarka liko ta pati, kareivinėse gyvenimas vyko normaliai. Tačiau už kareivinių ribų pradėjo virti politinis puodas. Pradžioj tas mūsų tiesioginiai nepaliesdavo. 1937 m. pasikeitė mūsų pulko vadas. Plk. Lanskoronskis išvyko, atvyko plk. Breimelis. Politinis puodas, gi, vis virė ir tiek įkaito, kad privertė pulko vadovybę susirūpinti ir sustiprinti budėjimą.

Nuo 1938 m. pradžios Hitlerio propaganda taip paveikė Klaipėdos krašto vokiškąjį elementą, o ypač jaunimą, kad mokyklose vokiečiai pradėjo karinį apmokymą. Vakaraus mokyklų kiemuose girdėdavom komandas ir kariškas dainas. O 1939 m. pradžioj gatvėse pasirodė būriai jaunuolių juodomis uniformomis. To viso akivaizdoje mums kariams teko gerokai pavargti nuolatiniu budėjimu.

Mes likt. puskarininkiai ir kareiviai kalbėdavom, kad čia nieko pavojingo nėra. Jaunimas gavo iš anapus Nemuno įsakymą, kad sukeltų krašte nerimą, ir tiek. Patriukšmaus ir nusiramins, o po to mes galėsime ramiai pailsėti. Bet, kur tau! Ko tolyn padėtis blogėjo ir 1939 m. kovo mėn. Hitleris įteikė ultimatumą, kad mes turim apleisti Klaipėdos kraštą. Jeigu mes su tuo nesutiksime, tai jo tankai pradės riedėti per Nemuno tiltą.

Pulkas gavo vyriausybės įsakymą evakuotis ir apleisti kareivines. Per dvi dienas ir naktis sunkvežimiais ir traukiniu buvo išgabentas pulko turtas į Kretingą, kur buvo numatyta pulko sustojimo vieta. Liko šeimų klausimas, bet ir tas susitvarkė. Buvo paduoti stotyje vagonai, į kuriuos kraustėm šeimų turtą ir pačias šeimas. Nors priemonių buvo nedaug: kelios gurguolės ir vienas sunkvežimis, bet didelės panikos mūsų tarpe nesukėlė. Tik mus labai pykino tas, kad sustoję vokiečių būriai juokėsi iš mūsų sakydami: "Greičiau nešdinkitės, nes bus jums blogai, jau ateina Adolfas".

Kai lydėjau gurguoles į stotį, praeinant pro

vieną tokią vokiečių grupę, jie pradėjo juoktis. Aš taip supykau, kad nuvijau juos iš kelio. Truputį pasidarė lengviau ant širdies. Pagalvojau, nors mes traukiamės, bet kai lietuvis puola — kryžiuotis bėga. Žinoma, tas mano trumpas pasitenkinimas greitai išnyko ir nuotaika vėl liko prislėgta.

Kadangi mes, kadras, buvom užimti šeimų ir pulko turto kraustymu, kareiviai pasijuto laisvesni. Išliedami savo pyktį, jie išmušė vieną kitą langą ir atsuko kareivinėse vandens kranus, bet po išpėjimo vyrai nusiramino ir laukė, kas bus toliau. 1 kulkosv. kuopos vyrai iškrėtė gana juokingą pokštą. Iš čiuzinių iškratė kambariuose šiaudus, kad pataisytų nuotaiką, paėmė dūminę granatą ir pakišo po šiaudais. Dūmai pradėjo veržtis pro langus, atrodė, lyg būtų kareivinės padegtos.

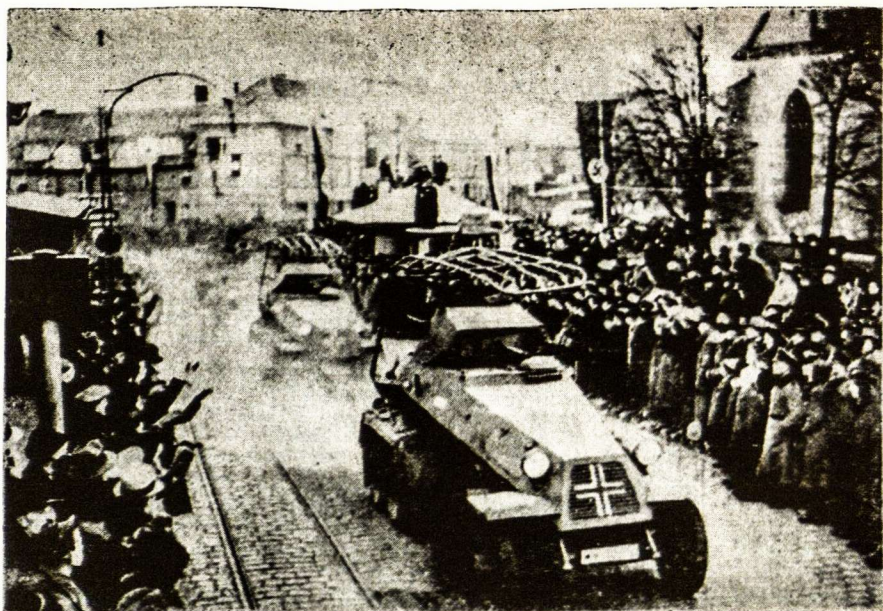
Pamatę dūmus, miesto ugniagesiai atskubėjo su visomis priemonėmis gesinti tariamą gaisrą. Žinoma, jie buvo įleisti. Suradę ugnies tašką, pradėjo versti šiaudus ir atrado minėtą granatą. Vokiečiai ko nesprogo iš pykčio, o kareiviai juokėsi, priguldami prie grindų.

Tas pokštas sulaukė juodmarškinių demonstratyvinių žygį pro kareivines gerai valandai. Daugiau rimtesnių įvykių nebuvo, beliko laukti įsakymo pasiruošti žygiui. Mes jau žinojome, kad padėtis nepasikeis, turėsime apleisti kareivines ir Klaipėdos kraštą.

Pagaliau gavome įsakymą rikiuotis. Atvyko pulko vadas su grupe karininkų. Jis atrodė labai susirūpinęs, bet komandos žygiui vis nedavė. Paaiškėjo, kad vadas gavo iš vokiečių komendantų įsakymą palikti kareivines, o traukinį su šeimomis jie išleis vėliau. Vadas suprato, ką vokiečiai galvoja padaryti su mūsų šeimomis ir atsakė: "Kol nebus išleistas traukinys, pulkas neišeis iš kareivinių, nors reikėtų ir kautis". Po tokio atsakymo vokiečiai tuojau išleido ešaloną. Kai traukinys buvo jau nubėgęs apie 2-3 km., vis duodamas signalą kur randasi, tada pulko vadas davė komandą žygiui.

Visi tylomis apleidome kareivines. Buvo jau sutemę. Naktis buvo graži, kai traukėmės Kretingos link. Laikas nuo laiko pravažiudavo juodmarškinių sunkvežimiai, kurie sekė mus iki Bajorų ir grįždavo atgal, bet jie mūsų neužkabin-

Vokiečiai okupuoja Klaipėdą: jų šarvuočiai peržengia sieną 1939 m. kovo 23 d.

davo nei žodžiais nei veiksmais. Ramiai pasiekėm Bajorus jau išaušus.

Perėjus, vadinamą, sieną, viena kulkosvaidžių kuopa užėmė poziciją, bet vokiečiai toliau mūsų nesekė. Kadangi nebuvo matyti jokių ženklų, kad mėgintų eiti tolyn į mūsų kraštą, tai 2 val. popietų kuopa buvo nuimta. Buvo paliktos tik lauko sargybos, kad sektų vokiečių judėjimą.

Kretingoj vargome apie 2-3 savaites, kol pasienį perėmė pasienio policija. Po to pulkas persikėlė į Plungę, kur susitvarkę, pradėjome normalų gyvenimą. Tačiau su Klaipėda nebuvo nutrauktas ryšis, nes ten buvo palikta laisva zona. Po trumpo laiko aš ir pusk. Pilvinis buvom komandiruojami pergabenti likusio pulko turto. Pagal sutartį, galėjome jį atsiimti, todėl man vėl teko nuvykti į Klaipėdą ir pamatyti, kaip ji atrodė po mūsų išėjimo. O atrodė taip: kariuomenės ten buvo daug ir visokių rūšių. Judėjimas buvo didelis, visas miestas buvo padengtas dulkių debesio. Mokyklos pilnos karių, o kareivinėse tik vienas skyrius sargyboje, vaizdas buvo liūdnas. Nuvykę tuojau susirišom su dar veikiančia mūsų gubernatūra, o jau rytojaus dieną pradėjome darbą. Turta gabenti į vagonus gavome "Eksporto" sunkvežimius ir darbininkus. Aš gavau sargą žandarą, o pusk. P. muitininką; darbas ėjo sparčiai.

Klaipėdoj prabuvome apie dvi savaites, kol išgabėnom turta ir pardavėm pašarą su malkom. Teko kalbėtis su vienu žveju, kuris kalbėjo lietuviškai. Paklausiau, kaip dabar yra, gal geriau kai atėjo Hitleris? Atsakė: "Šišion blogiau, kai buvo lietuvis, tai su lašiniais tepėm batus, o dabar nėra burnai patepti ir žemelių negauname, kiek norime". Tokį gavau atsakymą. Po įvykdyto uždavinio grįžome į Plungę ir man daugiau jau nebeteko aplankyti to krašto.

Mes kariai gerai žinojome, ką mums lietuviams reiškia Baltijos jūra, uostas ir pati Klaipėda. Mes žinojome, kad mūsų pagamintos prekės pasiekdavo pasaulio šalis tik per Klaipėdos uostą ir per Baltiją. Kilo produktų kainos, mažėjo muitai, kraštas atkuto ekonomiškai. Tą visa turint galvoj, niekas negali apsaakyti, su koku širdies skausmu mes kariai apleidome Klaipėdos kraštą.

Prisimenu, kai gražiais vasaros rytais, per rytinį pasivaikščiojimą, nubėgdavome per gražų pušynėlį, pakvipusį sakais, iki Baltijos krantų, pasveikindavome ją, pasidžiaugdavome jos bangomis, ir su daina grįždavome į kareivines, kur budėtojas mūsų laukė su garuojančia kava.

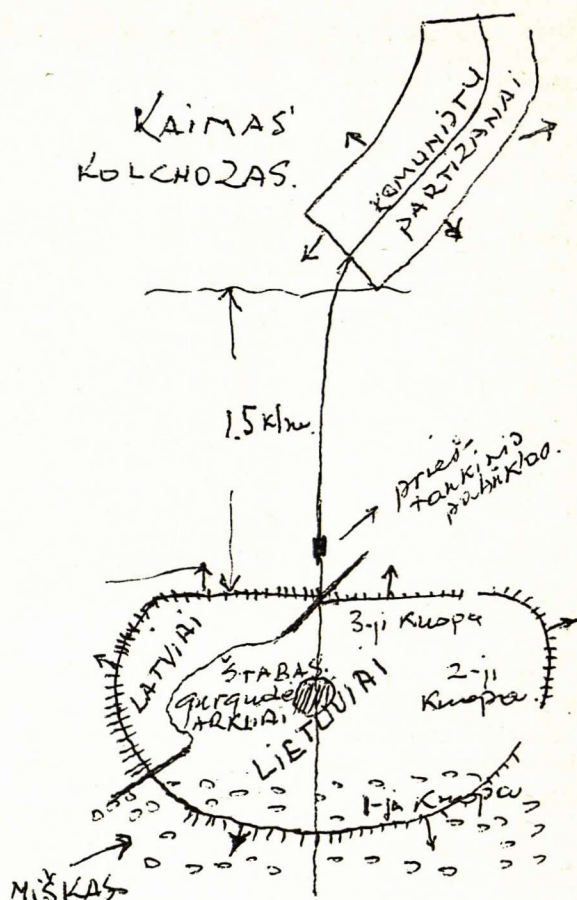
Papusrųčiavę, skubėdavome vėl prie kasdienio darbo. Toks gyvenimas tęsėsi vos 13 metų. Tačiau man tas kraštas liks ilgai atmintyje.

I Gusarų DLE Jonušo Radvilos Pulko Ltn. Alekso Kemeklio žuvinimas

KUPSTAS

1942 m. gruodžio pradžioje apie 15,000 — 20,000 vyrų pajėgumo, gerai ginkluotas bolševikų partizanų junginys žygiavo nuo Briansko Mazyro kryptimi. Junginys turėjo tikslą apeiti vokiečių kariuomenės vorą, žygiuojančią Stalingrado kryptimi ir užnugaryje išplėsti bolševikų partizanų veiklą. Jeigu pasisektų, tai užimti ir naftos laukus Volinijoje, už Lvovo. Tokia buvo maždaug prieš padėtis, kai lietuvių savisaugos vienetas X, priskirtas prie vokiečių kariuomenės, žvalgybos tikslais artėjo prie miesto Jelsk, iš kurio paprasta akimi buvo matyti bolševikų kolonos ir net pavieniai kariai. Atrodė, kad žygiuoja gerai apginkluotas ir aprūpintas armijos dalinys, tik vietoje karinės aprangos dėvėjo civilinius drabužius. Lietuvių savisaugos dalinio postai nuolat stebėjo prieš judėjimą. Jie palaikė nuolatinę ryšį su branduoliu, tuo būdu lietuvių savisaugos vieneto štabas tiksliai žinojo bolševikų judėjimą ir pajėgumą. Tačiau, atrodė, kad nors priešas ir žinojo lietuvių savisaugos vieneto dislokaciją, bet pradžioje nekreipė jokio dėmesio ir tik vėliau reagavo. Bolševikai partizanai nekibo prie lietuvių, tai ir mūšiskiai stengėsi nesišaudyti.

Vokiečių karinė vadovybė, patyrusi apie bolševikų dalinio žygį ir tikslą, nusprendė partizanams pastoti kelią ir netikėtu puolimu juos sunaikinti. Tam tikslui vokiečiai sutelkė 2 pėstininkų pulkus, sustiprintus lauko artilerija, tankais, prieštankiniais pabūklais ir oro jėgomis. Prijungta buvo slovakų divizija, stovinti Ovruch miestelyje, o lietuvių batalionas sustiprintas latvių savisaugos kuopa. Kiekvienas šios jungtinės kariuomenės vienetas gavo specifinius uždavinius ir veikimo kryptis. Lietuvių savisaugos batalionas, sustiprintas latvių kuopa, gavo uždavinį apeiti Jelską ir miškais žygiuoti pro Ovrucho, Slovechno kaimus — kolchozus. Žygis truko 10 dienų ir buvo susidūrimų. Gruodžio 23 d. buvo pasiektas strateginis punktas netoli Oluvsko. Nuo čia lietuvių savisaugos dalinys gavo įsakymą žygiuoti šiaurės kryptimi ir po 2 dienų varginančios kelionės buvo pasiektas kaimas Z, ties

kuriuo, apie pusantro kilometro atstume, mūšiskiai sustojo miške. Iš vietos gyventojų patirta, kad kaime yra bolševikų partizanų dalinys gerai ginkluotas ir pasirusęs netikėtumams. Lietuviai ir latviai apsikasė. Iš pamiškės buvo matyti prieš kulkosvaidžių lizdai, po medžiais paslėpti tankai ir prieštankiniai pabūklai bei užmaskuota artilerija. Patirta, jog kaime buvo apie 2,000 bolševikų partizanų. Jungtinis lietuvių ir latvių vienetas teturėjo apie 550 vyrų. Vienetui teko tik apsikasti keturkampio forma, o centre suglausti gurguolę ir arklius, kad būtų saugu iš visų pusių. Bolševikų partizanų 2,000 pajėgumo dalinys buvo išsidėstęs kaime apsigynimui pusantro kilometro nuo pamiškės. Kaimo — kolchozo gilumas buvo apie 2 km.

Lietuvių 3 kuopos vadas kpt. L. užėmė poziciją su savo kuopa į rytus nuo kelio, vedančio į kolchozą. Antroji kuopa, vadovaujant kuopos vadui L., įsitvirtino toliau į rytus, dengdama vieškelį ir visą vieneto branduolį iš rytų. Pirmosios kuopos vadas ltn. N. su kuopa užėmė po-

STRATEGINĖ LYGSVARA

A. RĖKLAITIS

1963 m. balandžio mėn. "Military Review" žurnale tilpo rašinys "1963: The Strategic Balance" — Strateginė lygsvara. Tai vertimas vokiečių žurnale "Wehrkunde" 1962 m. gruodžio mėn. tilpusio V. Vokietijos gen. mjr. Alexanderio L. Ratcliffe straipsnio, pavadinto "Die militärisch-politische Lage am Jahresende". Straipsnyje liečiami politiniai pasaulio valstybių susigrupavimai ir įvykiai, gali turėti įtakos tarptautinai saugumui ir gynybai. Autoriaus iškeltos problemos ir samprotavimai yra aktualios ir įdomios. Su jomis ir noriu KARIO skaitytojus supažindinti.

Pastaraisiais metais tarptautinėje arenoje iškilio nemažai pavojingų situacijų. Iki šiol mažai atsiekta, sprendžiant tarptautines problemas ir pašalinant, ar bent sumažinant pasaulyje įtampą.

Praeitų metų rudenį du didieji komunistiniai galiūnai veik vienu me-

tu perėjo ofensyvon. Raudonoji Kinija užpuolė Indiją, matomai, norėdama pademonstruoti savo galią Kubos krizės užaliaruotam pasauliui. Sovietų Sąjunga, gi, sukurdamą Kuboje raketų bazę, sudarė JAV ir Karibų rajonui karinį pavojų. Spėjamas sovietų tikslas — išbandyti JAV, ar jos pasipriešins tam.

Pasaulio įtampos židiniai, kurie prieš metus lyg ir buvo pradėti narplioti, iki šios dienos liko neišspręsti. Sovietų Sąjungos tautos, Raudonoji Kinija, Rytų ir Centro Europa, pusė Indokinijos ir Tibetas vis dar yra komunizmo pavergti. Laikinas problemų sprendimas Korėjoje, Vietname, ant Jordano ir Oderio upių ir Berlyne sudarė nuolatinio pavojaus padėtį. Kongo, Yemene, Irake ir prie Khyber'o perėjimo, atskirų genčių ginčai ir tarpusavio kovos galinčios išsiplėsti ir kaimyniniuose kraštuose. Pietų Amerikos kraštai yra sociali-

nių revoliucijų, sabotažų ir perversmų nuolatiniam pavojuje. Indokinijos džiunglėse komunistų partizanai, nesilaikydami neutralumo sutarties, vis skverbiasi pirmyn. Australija ir Nauja Zelandija susirūpinusios ir su netikrumo jausmu stebi politinius įvykius Pietų Pacifike.

Europiečiai, suteikę laisvę savo kolonijoms Afrikoj ir Indokinijoj, iš tų kraštų išvyksta. O tuo tarpu sovietai ir Raudonoji Kinija yra sukūrę savo milžiniškas kolonijines imperijas su totalitarine sistema ir vergija.

Pietų ir Centrinėj Afrikoj ir dar likusiose Britų ir Portugalų kolonijose, kur spalvuotieji dar ir šiandieną yra valdomi baltųjų mažumos, galimi ir laukitini neramumų išsiveržimai.

Erdvėse užkariavimo pasiekti laimėjimai veda prie to, kad erdvė gali tapti karinio konflikto arena. Tuo atveju būsią sunkumų gražinti karo veiksmus iš erdvės žemėn.

Technologija ir karinis pajėgumas

Greitas karinės technologijos vystymasis yra priežastis, kad turimas

ziciją į rytus ir vakarus nuo kelio. Kuopos užnugarį saugojo būrys, vad. ltn. K. Nuo kelio į vakarus poziciją užėmė latviai lauzybine linija. Tuo būdu latviai užtikrino nuo priešio netikėtų puolimų iš vakarų ir iš fronto pusės.

Tik spėjus apsisototi ir apsikasti, priešio išsiųsti žvalgai susidūrė su mūsiškiais. Atžygiavus netoli mūsų prieštankinio pabūklo priešio žvalgam, mūsiškiai užklausė rusiškai: "propusk". Jiems atsakius "Trinatcat", mūsiškiai leido jiems priartėti maždaug 20 metrų ir pabūklo ugnimi juos išblaškė. Matomai jie tikėjosi sutikti savuosius — rusus, bet apsiriko. Žuvo jų žvalgybos vyresnysis ir keturi kariai, o kiti tamsoje išlakstė. Be to, atiteko mūsiškiams du pilni vežimai amunicijos ir dar likę nesužeisti du arkliai. Mūsų šaudymui apimus, už valandos priešio žvalgyba suaktyvėjo. Jie bandė nustatyti mūsų dalinio gilumą ir plotį, bet tiksliai negalėjo tai padaryti, nes lietuviai ir latviai buvo išsidėstę taip, kad priešio žvalgam buvo sunku susigaudyti. Susišaudymai truko visą naktį. Miegoti niekam neteko.

Prieš parytį mūsų štabui pagaliau pavyko susirišti su vokiečių kariuomenės vora. Iš tos voros buvo gautas įsakymas tuojau pulti įsitvirtinusį priešą kaime.

Jungtiniam lietuvių ir latvių vienetui tada vadovavo latvių pulkininkas P., kuris davė įsakymą 3-sios lietuvių savisaugos dalinio kuopos vadui su savo kuopa abiem pusėm vieškelio pul-

ti kaimo kryptimi. Visiems kitiems įsakė pasirušti ir persigrupuoti puolimui, paliekant užnugaryje apsaugai lietuvių 1-sios kuopos vadą ltn. N. su savo kuopa. Štabo adjutantui ltn. Kemekliui išleiskus į padangę baltą ryšio raketą, jungtinis vienetas išsirengė puolimui. Tačiau, pastebėję raketą, prislinkę nejučiomis, priešio žvalgai atidengė ugnį. Ką tik išėjęs iš savo pozicijų 3-sios kuopos vadas su kuopa grįžo atgal į paliktas pozicijas. Prasidėjęs priešio puolimas truko ligi vėlaus popiečio. Bet priešas mūsiškių neįveikė ir pasitraukė atgal į kaimą, nepalikdamas nei sužeistųjų, nei nukautųjų.

Ltn. Kemeklis, išleidęs padangėn baltą ryšio raketą, pasiliko lauke prisiglaudęs prie medžio ir stebėjo kautynių eigą. Jis ten ir buvo priešio kulkos pakirstas.

Pavakaryje, priešui pasitraukus, mūsiškiai užėmė priešio paliktas pozicijas, kur rado daug karo medžiagos ir net paliktus pabūklus. Atrodo, kad priešas išsigando atžygiuojančios vokiečių voros.

Pirmoji šv. Kalėdų diena praėjo liūdnoje nuotaikoje, netekus malonaus, kadaise buvusio gusarų pulko gabaus karininko, kurį lietuviai kariai iškilmingai palaidojo jo paties suprojektuoto lietuviško medinio kryžiaus papėdėje, Korostenos kapinėse. Tose kapinėse rado amžiną poilsį ir daugiau lietuvių karių, kariavusių ir žuvusių prieš bendrąjį lietuvių ir latvių priešą — komunizmą.

ginklavimas kelių mėnesių bėgyje "pasensta" ir verčia didžiąsias pasaulio valstybes, ir net mažesnius kraštus, ginkluotis moderniškais ginklais. Vykstancios ginklavimosi lenktynės alina kraštų ekonominius išteklius ir sudaro sąlygas gyvenimo lygiui kristi. Tik šiauriniame žemės pusrutulyje net 14 milijonų vyrų yra karinėje tarnyboje ir nedalyvauja ekonominėje gamyboje. Ginklavimosi mažinimas, garantuotas didžiųjų valstybių susitarimu, yra labiausiai deganti problema globalinėje politikoje. Tačiau iki šiol vis nusiuginklavimo pasitarimai nuėjo niekais ne tik dėl to, kad būta politinių, techninių ir karinių sunkumų, bet svarbiausiai dėl to, jog pasitarimų partneriai vieni kitais nepasitiki. Net ir sudarius nusiuginklavimo susitarimą, nebūtų galima uždrausti slaptai gamintis atominių, cheminių ir biologinių ginklų. Sukontroliuoti būtų didelių sunkumų. Be to, kiekvienas kraštas, pajėgus atnaujinti atominių ginklų gamybą, kol jis bus vienu, ar kitu būdu priverstas pasiduoti ir atsisakyti kovos už žūtį ar būti. Nusiuginklavimo susitarimas nesulaikys atomo srity naujų ginklų išradimo. Todėl žmonija turinti apsispręsti gyventi atominio karo pavojaus būklėje.

NATO problemos.

Kada ir kuriomis sąlygomis atominiai ginklai panaudotini Europos gynybai? Tai klausimas, kuriuo NATO sąjungininkai negali iki šiol susitarti. Sąjungininkai į klausimą žiūri ir jį vertina nevienodai. JAV požiūriu yra svarbu būti pajėgiems vesti karą, kad sovietai negalėtų pasiekti savo strateginių tikslų. JAV divizijos, laikomos Europoj, yra ginkluotos atominiais ginklais. Nėra abejonės, kad, jei sovietai pradėtų atominį Vakarų Europos puolimą, užpuolikas gautų nemažesnį smūgį atgal. Bet, jei užpuolimas būtų vykdomas neatominiais ginklais ir, jei agresorius tvirtintų, kad jis vartosis atominius ginklus tik tada, kai juos pavartos besiginantieji, tuo atveju Vakarams sprendimą padaryti nebūtų lengva.

Turint galvoje sovietų pranašumą įprastinių ginklų srity, spėjama, kad jie, nusprendę pradėti karą, greičiausiai, puolimą Centro Europoj vykdytų neatominiais ginklais. Tokio sovietų puolimo atveju JAV turėtų skubiai pavartoti atominius ginklus, nes NATO su savo ribotomis jėgomis ir negiliu teritoriniu užnugariu, nepajėgtų agresoriaus sulaukyti tarp Elbės ir Reino. Nebūtų prasmės Vakarų Vokietijai po II Pas. karo atsigrąžinti, jei jos teritorija taptų viską žudančiu kovos lau-

ku. Did. Britanija ir JAV taip pat turėtų būti ginamos ne ant Reino, ne ant Anglų kanalo ir ne ant Atlanto krantų, bet ant geležinės uždangos linijos.

Europa — trečioji jėga.

Pastaraisiais metais daug kalbama ir diskutuojama apie "trečiąją karo pajėgą", kurios pagrindą sudarytų Vokiečių Bundeswehr ir Prancūzijos divizijos, atitrauktos iš Alžirijos. Tokia mintis yra tik noras dėja, tolimas nuo tikrovės. Tik ateitis galės parodyti, ar Europa pasidarys pajėgi apsiginti nuo agresijos iš Rytų.

Kiekvienas žygis bei užsimojimas, kuris galėtų trukdyti ar silpninti politinius bei karinius ryšius tarp JAV ir Vakarų Europos, būtų kenksmingas bendram Vakarų sąjungininkų tikslui. JAV jėgos apsaugoja Berlyną ir Vakarų Europą. JAV norėtų matyti V. Europą apsiungusią. Apisijungimo tikslui Prancūzija turėtų atsisakyti kontinentinės Europos koncepcijos, o Anglija — nuo svajonės, kad ji esanti pasaulinė galybė.

Europa pradėjo galvoti daugiau europietiška. Sudarytos Europos tautų bendros institucijos savo interesus atstovauti, kaip Europos Taryba, Bendroji Rinka, Euratomas ir Europos Anglij ir Plieno Bendruomenė — tai bendros pastangos, siekiant politinio apsiungimo.

Didžioji Britanija

Commonwealth'o nariai bijosi, mąnydami, kad Britų prestižas pasaulio akyse gerokai nukentėtų, jei jie tampriau susirištų su Europa. Prieš tamprius ryšius ir pačioj Britanijoj yra stipri opozicija. Bet Britų vyriausybė visvien siekia su Europa susijungti ir ekonomine ir politine prasme.

Britų išpareigojimai užjūriuose ir negausi jų profesionalinė kariuomenė riboja Britų atstovavimą Europos kontinente karine prasme. V. Vokietijoj Britų karinės jėgos iki šiol nėra papildytos iki sutarto dydžio. Britų strateginių pajėgų didžiama išsklaidyta Kipro salos bazėse, Libijoj, Adene, Nairoby ir Singapūre. Britai deda pastangas įsigyti savas atomines jėgas, nes jas turėdami galėtų dar labiau sumažinti savo žemyno kariuomenę.

Šiandieną nėra lengva nustatyti tikrą Britų Commonwealth'o svorį pasaulio politinėj ir karinėj plotmėj. Kiekvienu atveju galima sakyti, kad šiandieną Commonwealth nesudaro, kaip, kad seniau, integralę Britų imperijos dalį. Jos nariai dabar yra nepriklausomi. Dažniausiai atvejais

orientuojasi ir veikia ne Anglų, bet savų kraštų interesus dabodami. Dėl to šiandieną Commonwealth ir nėra pajėgus vystyti savo atskirą strategiją.

Kanados, Australijos ir Naujosios Zelandijos strategija orientuojasi į JAV. Ir Pietų Afrikoj Anglų pozicijos silpnėja. Bet čia jie dar gali ilgęsnį laiką turėti savo įtakos. Vieton prarastų pozicijų ir įtakos užjūriuose Britai įieškos atgaivos Europoj, stiprindami su ja savo ekonominius ir politinius ryšius.

Prancūzija

Prancūzija deda visas pastangas susikurti nepriklausomą atominę jėgą. Be savo žemyno armijos ir jūrų laivyno, Prancūzija vysto ir savo bombonešių dalinius, apjungtus oro jėgų vadovybėje ir nepriklausomai nuo NATO. Vėliau numatoma, kad bombonešių uždavinius perims raketos ir povandeniniai laivai. Tai brangus planas. Jo atgrasinantis efektas abejotinas. Tačiau tuo planu siekiama įtikinti JAV, kad Prancūzija nėra nusiteikusi pasilikti už durų, kada sprendžiami pasaulio didieji strateginiai klausimai.

Alžirijos problemos išsprendimas — didžiausias Prancūzijos laimėjimas, siekiant jėgų lygsvaros ir atsipalaidavimo nuo anglų-saksų. Dar lieka neaišku, kaip Prancūzijos armija bus pritaikyta naujiems uždaviniams Europoj ir kaip ji sutiks besikeičiančią būklę.

Sutartimi su Alžirija Prancūzija pasiliko sau teisę naudotis jūros bazė MERS-el-KEBIR, kaikiuriais aerodromais ir tam tikrus plotus Sacharaj atominiams bandymams vykdyti.

Iberijos pusiasalis

Turint galvoje minėtus NATO pietiniame sparne tebevykstančius pasikeitimus, Ispanija ir Portugalija strateginiu požiūriu, tampa Vakarams būtini partneriai. Bet Portugalija dar nėra užmiršusi susikirtimo dėl Angolos ir Goa okupacijos, kurią įvykdė Indija. Daleidžiam, a kad Portugalijos politika galėsianti pakrypti į "dešiniojo sparno neutralumą". Jos pavyzdžiu, eventualiai, galėtų pasekti ir Ispanija.

Madridas baiminasi, kad šiaurinės Afrikos nacionalizmas, anksčiau palai komas Alžirijos nepriklausomybės karo, dabar gali sudaryti pavojų Ispanijos bazėms CEUTOJ ir MELILOJ, kurios yra Gibraltaro sąsiaurio Afrikos pusėj. Maroko vyriausybė jau pareiškė nusistatymą praplėsti savo teritorinių vandėnų ribas nuo Maroko krantų per 12 jūrinių my-

liū. Jei tas bus vykdoma praktikoje, tai Gibraltaro sritys galėtų atsidurti gresmingoje būklėje.

Pietų Europa

Italijos-Australijos ginčo dėl Tirolio pasekoj atsinaujino austrų visuomenėje vieši debatai dėl Brennerio perėjimo rubežiaus. Tačiau karinio neutralumo politika, palanki Vakaram visais požiūriais, yra remiama didelės daugumos austrų. Kuriai nors progai ar reikalui iškilus, Austrijos vyriausybė vis randa naudinga pabrėžti, kad valstybė yra neutrali, tačiau, suvereni. Nežiūrint nemažų psichologinių bei finansinių sunkumų, austrų maža kariuomenė tapo politiniu įrankiu krašto vadovybės rankose. Apsaugos sumetimais daromi lauko sustiprinimai labiau pažeidžiamuose Austrijos pasienio baruose ir organizuojamos 120 pasienio apsaugos kuopų.

Jugoslavijoje "titoizmas", kaip mišinys socialistinių ir tautinių tendencijų, palieka ir toliau egzistuoti. Skelbiamas Jugoslavijos neutralumas nereiškia, kad Belgrado vyriausybė atsisakė remti antivakarietišką politiką. Mažai kas abejoja, kad pasaulinio karo atveju, Jugoslavija atsidurtų Sovietų Sąjungos pusėj. Su Austrija Jugoslavija palaiko korektiškus santykius, o su Graikija — draugiškus. Bet ji turi nesibaigiantį ginčą su Graikija dėl Makedonijos gyventojų.

Sprendžiant iš paskutinių rinkimų davinių Graikijoje nelauktina, kad jos užsienio politika būtų keičiama. Kraštas yra reikalingas socialinių reformų. Komunistai turi nemažą pritarimo darbininkų ir ūkininkų tarpe. Tai nebūtų netikėtumas, jei kiltų neramumai.

Turkijos politinis pastovumas priklauso nuo esminių socialinių reformų. Kremlius iš vienos pusės vilioja Turkiją savo pažadais, o iš kitos pusės grasina atominėmis bombomis sunaikinti jos Juodosios jūros laivyną. Jei kiltų Turkijoje kita revoliucija, tai geriausiu atveju, Sovietų Sąjunga galėtų tikėtis iš Turkijos — jos neutralumo.

Netikėtina, kad Sovietų — Albanijos dirbtinis skilimas pasiliks visam laikui. Albanija — mažas kraštas, Pekingo naudojamas kaip provokatorius, krizės metu susilauktų iš Raud. Kinijos tik užuojautos ir, gal atsitiktinai, kviečių siuntos. Rimtos karinės pagalbos vargiai susilauktų.

Europos neutralieji kraštai.

Švedijos vyriausybė ir toliau laikosi neutralumo politikos. Tai geriausias kelias išlaikyti savo valstybės

nepriklausomybę ir laidoti pastovią būseną Skandinavijos sektoriuj. Švedija yra viena iš labiausiai pažengusių ir geriausiai apsirūpinusių Europoje valstybių tiek karinėje plotmėj, tiek civilinėje apsaugos srityje. Manoma, kad Švedija galėtų savo ginkluota jėga atlaikyti sovietų spaudimą per Laplandijos sausumos tiltą į Norvegijos Atlanto krantą, iki Vakarai pradėtų kontrpuolimą. Tam tikri pakeitimai, padaryti NATO vadovybės struktūroje, vakarinėje Baltijos jūros srityje saugumo padėtį gerokai pagerino.

Suomija, spaudžiama Sovietų, yra priversta laikytis neutralumo politikos su Vakarais. Į menkiausį pasireiškimą, bandant kiek nukrypti nuo tos politikos, Sovietai tuojau reaguoja, labiau suverždami tarpusavio pagalvos sutarties varžtus. Įsidėmėtina, kad Suomų armijos atkūrimas, ką padaryti reikalavo Sovietai, vietos komunistų buvo sutiktas su dideliu nepalankumu.

Šveicarija, kaip ir Švedija, neutralumą laiko naudingiausia politika savo interesams ginti. Krašto saugumas remiamas tos politikos ir savo krašto ginkluotų jėgų, kurių karinis pajėgumas yra augštai vertinamas. Šiuo metu Šveicarija vykdo plačią krašto ginklavimo programą. Jos gautinis įvykdymas dar truks keletą metų. Nors Šveicarija ir neturi savo atominų ginklų, bet jos karinės jėgos baigiamos perorganizuoti, taip kad galėtų vesti ir atominį karą, jei toks įvyktų.

Vakarų Vokietija

Numatytas V. Vokietijos ginkluotų jėgų atkūrimas eina prie pabaigos. Tos jėgos, vadinamos Bundeswehr, daugeliu atvejų, modernios, buvo sudarytos kelių metų bėgyje, nežiūrint į tai, kad būta nemaža psichologinių, politinių ir finansinių sunkumų. Dėka tų jėgų V. Vokietija įgijo didesnio svorio užsienio politikoj ir tapo pageidaujama sąjungininke. Greta JAV V. Vokietija įdeda didžiausį įnašą NATO pajėgumui stiprinti. Tačiau pastebėta, kad V. Vokietija negali neribotai ginkluotis, nesugriaudama krašto ekonominių pagrindų. Tad šiuo atveju laikomasi leistinų ribų.

Sovietų tikslas Europoj yra "saugumo sistema" su dviem neutraliom Vokietijom ir "laisvu V. Berlynu". Tikimasi tokią sistemą patvirtinti būsimoj bendroj taikos sutartyje. Jei V. Vokietija pasidarytų neutrali, tai tokiu atveju šiaurės Atlanto prieštiltis Vakaruose pasidarytų per šiaurą ir jį nebūtų galima neribotai išlaikyti.

Berlyno krizė — klasinis pavyzdys atominio šantažo. Taip dažnai skelbiama separatinė sutartis tarp Sovietų ir R. Vokietijos, kada nors, eventualiai, gali būti pasirašyta. Tačiau netikėtina, kad Kremlius pažęstų suteiktas garantijas, kurios duoda Vakarams teisę laikyti V. Berlyne savo karinius dalinius, laisvą su miestu susisiekimą ir jo ekonominę nepriklausomybę. Įtampa kylanti dėl vakariečių kariuomenės buvimo V. Berlyne, gali būti pavojinga ir Sovietams ir Vakarams. Todėl žymesnių pasikeitimų dabartinėj V. Berlyno būsenoj artimoj ateity nelaukiama.

Sovietų problemas

Dažnais atvejais prieštaraujanti Sovietų politika tarptautinių problemų plotmėj yra dalinai įtaigojama vidaus ekonominių ir politinių sunkumų. Komunizmo vadų tarpusavio rietenų tikrovė atspėti nėra lengva. Tačiau nėra abejonės, kad tarp dviejų didžiųjų komunistų vadų yra didelių nesutarimų ir Stalino šešėlis dar labiau kaitina politinę atmosferą. Pažymėtina, kad augant gyventojų prieaugliui, komunistų imperijose ir jų satelitinuose kraštuose jaučiamas žymus maisto trūkumas. Tai viena iš stambiausių komunistų ekonominės sistemos silpnųjų. Spėjama, kad Kremlius pagrįstai baiminasi, jog Raud. Kinijos jis yra stumiamas lauk iš pasaulio komunizmo vadovavimo rolės. Faktai rodo, kad Pekingas darosi įkyrus Sovietų varžovas Azijoje, o taip pat ir Afrikoje, kur Raud. Kinija, nežiūrint savo skolų Sovietams, pasireiškia ir veikia kaip dosnus kreditorius.

Maskva žino, kad atominio karo tarp Sovietų ir JAV atveju, Raud. Kinija netaptų automatiškai konflikto dalyve. Šitoks daleidimas, spėjama, galėjo turėti įtakos į Chruščiovo spaudimą pasitraukti iš Kubos su savo raketomis. Teatrališkas atominų ginklų bandymas, pabrėžtinai iškeliamas viešumon turimų gausybės įprastinių ir atominų ginklų, paskleidimas gandų apie didelių Sovietų ir satelitinių kariuomenių telkimą R. Vokietijoje, turėjo tikslą sudaryti Vakarams įspūdį, kad Maskva yra apsisprendusi kariauti ir, kad taika galėtų būti išgelbėta tik Vakarų nuolaidomis. Tačiau, kai prezidentas Kennedy paėmė iniciatyvą Kubos krizei spręsti, paaiškėjo, kad Maskva teisingai įvertino savo ir JAV karinį ir ekonominį pajėgumą. Galimas daiktas, kad ir ateity Sovietų Sąjunga, nežiūrint jos milžiniškos kariuomenės, vengs karo, kuris galėtų oponentus sunaikinti. Vie-

nok nelauktina, kad Sovietų priešiška, kovinga laikysena Vakarų atžvilgiu žymiau pasikeistų.

Kai kuriuose komunistų bloko kraštuose vyksta ekonominio ir socialinio pobūdžio pasikeitimai. Jei tie pasikeitimai vystytųsi pageidaujama kryptimi, tai ateity pasauly galėtų susikurti politinis atoslūgis. Faktas, kad Lenkijoje komunizmas įterptas į kultūrinį, religinį ir ekonominį gyvenimą, neturėtų liudyti, jog Varšuvos vyriausybė nesanti absoliučiai lojali Rytų blokui. Komunizmo pavertieji kraštai neturi jokios galimybės patys savo jėgomis išsilaisvinti. Suprantama, kad kiekvienas atskiras satelitinis kraštas būtų atsakingas, bei ištikimas Sovietų Sąjungai karo atveju. Bet ta ištikimybė satelitinių armijų būtų apspręsta tik po karinių susitikimų kovos lauke.

Raudonoji Kinija

Neabejotina, kad Sovietų Sąjungos įtaka kai kuriuose Azijos kraštuose sumažėjo, o Raud. Kinijos padidėjo, nors Sovietų komunizmas atrodytų gal ne tiek aktualus laiko prasme, ne tiek atstumiantis ir pavojingas (pav. Indokinijos kraštams), kaip agresyvus, kietos linijos, Kinijos komunizmas, čia pat prie jų durų žvangindamas ginklais. Tirštai apgyventa ir neturtinga Indija Raud. Kinijai nėra patrauklus taikynys, jieštant erdvės kinų 700 milijonų tautai, negalinčiai save išmaitinti turimuose plotuose. Dėl to kinų kariniai veiksmai prieš Indiją Himalajų kalnuose neturi būti pervertinti. Šiais veiksmais siekiama vietinio riboto geostrateginio tikslo, būtent; turėti su Indija patogesnesienos ribą. Manoma, kad tie veiksmai esą kartu nukreipti ir prieš Maskvą. Žymiai svarbesnis Pekingo tikslas yra paimti savo kontrolėn atsilikusią pietų-tyrų Aziją, kurią nuo senų laikų Kinija laiko savo įtakos sfera. šiame plote būklė esanti jautri, pažeidžiama. Nieko nestebina ir SEATO pasyvi laikysena šių kiniečių siekimų atžvilgiu, nes tos organizacijos narių interesai bei nuomonės dažnai atvejais išsiskiria. Laikas parodys, ar Raud. Kinija drįs bandyti JAV pajėgumą pietų-rytų Azijoje.

Raud. Kinijos remiamas ir vadovaujamas partizaninis karas Pietų Vietname ir Laos džiunglėse, paniekino visus susitarimus. Kaimyniniai kraštai: Kambodija, Tailandas, Malaya ir Eurma yra pavojuje, kad ir pas juos gali greitai laiku išsiliepsnoti chaosas. Jei vedamas šiame sektoriuje partizaninis karas ir neišsivystys į visuotinį konfliktą artimoj

ateityje, tai, matomai, jis truks metais ir, laikas nuo laiko, įtaigos pasaulio politiką.

Sovietų Sąjungai atsakius finansinę ir technikinę paramą Raud. Kinijai, pastaroji buvo priversta nutraukti karinių ir kitų planų bei projektų vykdymą.

Lygsvara Azijoje

Vėliau ar anksčiau Raud. Kinija turės savo atominę bombą. To ginklo turėjimo faktas būtų panaudotas, siekiant įgyvendinti savo politinę ir socialinę sistemą ir savo reikalavimus į buvusias Kinijos teritorijas. Orutinė Mongolija yra tuo tarpu Sovietų Sąjungos pusėje. Dėl jos vyksta tarp dviejų raudonųjų didžiūnų ginčai. Spėliojama, kad Sovietams pavojingas įvykių rutuliojimas Azijoje gali įtaigoti Maskvą apjungti savo jėgas Europoj, stabilizuojant čia politinę ir karinę būseną, kol kylančios Azijoje problemos dar nėra degančių sprendimų plotmėj.

Nelauktina, kad JAV artimoj ateity pakeistų savo politiką Raud. Kinijos atžvilgiu, nors tuo reikalu abiejų pusių daromi atsargūs tyrinėjimai. JAV diplomacija, paskatinta Pekingo karinių veiksmų prieš Indiją ir Tibetą, sekmingai užkirto Raud. Kinijai kelią į Jungtines Tautas.

Qyemoy ir Matsu salų protarpinis apšaudymas privertė JAV pareikšti, kad jos gins tuos du Čiankaišeko atsparos punktus, jei kariniai raud. kinų veiksmai bus nukreipti prieš Formozą. Tačiau JAV nemanančios remti Tautinės Kinijos puolimo į Kinijos žemyną.

Aišku, kad Formozos karinė vertė JAV šiuo metu sumažėjo dėl to, kad išsivystė raketos. Bet salos strateginė reikšmė nesumažėjo. Čia yra JAV radaro išpėjimo sistema, apimanti visą Japoniją. Manoma, kad ir JAV negalinčios rimtai svarstyti salos apeidimo klausimo. Nebent tik sutinkant ir sutariant kitiems Azijos kraštų sąjungininkams.

Japonija

Smarkiai didėjant gyventojų prieaugliui, Japonija išvystė savo industriją iki tokio laipsnio, kad šandieną ji užima ketvirtą vietą pasaulio industriinių galybių tarpe. Be masinio eksporto, šis kraštas, turintis didelį gyventojų perteklių, negalėtų išsilaikyti. Yra pavojaus, kad Japonija, spaudžiama išsimitinimo problemos, galinti tapti ekonomiškai, o vėliau ir politiškai priklausoma Raud. Kinijos, nors tam gyventojų nuotaikos ir būtų priešingos. Ypač šis priklausomumas pasidarytų veik neišvengiamas, jei JAV ir Europa pra-

dėtų Japonijai taikyti tarifų politiką, varžančią jos prekių importą. Pažymėtina, kad Japonijos vyriausybė, 1960 metais sudarytą tarp JAV ir Japonijos tarpusavio apsigynimo sutartį laiko išieties tašku sukurti "Pacifiko Bendrąją Rinką".

JAV karinės jėgos pačioj Japonijoje yra labai ribotos. Abiejų kraštų saugumo dėliai, Okinavos sala turi pirmieilės reikšmės. Čia yra JAV atsparos bazė. Didžiuliai Kinijos ir Sibiro plotai yra pasiekiami raketų sekimo radaro tinklo iš šios salos.

Pažymėtina, kad dar iki šiol Japonijos konstitucija draudžia atgavinti tautinę ginkluotą jėgą. Šiandien Japonija turi tik, taip vadinamus, savisaugos dalinius, kurių sudėty yra apie 250,000 ginkluotų vyrų.

Nors Japonija Pietų Korėjoj yra investavusi didelius kapitalus ir nors abu šie kraštai yra antikomunistiniai ir JAV sąjungininkai, bet santykiai tarp jų nėra draugiški. Dėka nuosaiškos karinės diktatūros, Korėjos ekonomija padarė didelį pažangą. Tačiau ją alina 600,000 vyrų kariuomenė, būtinai reikalinga krašto apsaugai. Nėra abejonės, kad, neturint tos kariuomenės ir JAV čia esančių jėgų, naujas Korėjos karas galėtų netrukus įsižiebt.

Pietų Pacifikas

Pacifiko sektoriuj Indonezija, Maskvos apginkluota, grasinama karu, reikalavo iš Olandijos Naujos Gvinėjos. Olandija, politiniai spaudžiama, JAV tarpininkaujant, sutiko perleisti be karo Naująją Gvinęją Indonezijai. Ateitis parodys, ar Indonezija vėliau bandys panašiu būdu pasiglemžti ir Australijos Naują Gvinęją. Daugiau rūpesčių sudaro, kaip sektoriuj išlaikyti jėgų lygsvarą, negu panaikinti buvusių kolonijų likučius. Buvusi Olandijos Indijos strateginė pozicija su jos 3,000 salų, išsidriekusi virš 6000 km. plote, tarp pietų Azijos ir Australijos, yra palaužta. Spėjama, kad jos vietą užėmusi Indonezija, galinti sutikti nenugalimų sunkumų. Tokiu atveju būtų pavojaus, kad čia atsirastų "erdvės tuštuma". Australija turinti rimto pagrindo susirūpinti šiais įvykiais ir jų galimomis pasekomis.

Politinė Indijos padėtis nėra pastovi. Ypač dėl to, kad ji dabar pergyvena sunkiausią finansinę krizę nuo nepriklausomybės atgavimo dienos. Vyriausybės padėtis žymiai paskunkėjo pralaimėjus karinį susikirtimą su Raud. Kinija ginče dėl sienos. Raud. Kinija, puldama su dviem divizijom, privertė Indijos silpnesnes jėgas pasitraukti. Prarastą plotą at-

gauti ribotais kariniais veiksmais, atrodo, nebus įmanoma. Pirmiausia, dėl ypatingai didelių sunkumų vesti karines operacijas kalnyuose, kurių augštis siekia iki 5000 metrų. Galiausiai dėl galimų nepalankių pasekų, kurios galėtų iškilti, vykstant ilgesniam karui tarp Kinijos ir Indijos. Daleidžiama, kad Pekingas bent šiuo metu neturi šiame rajone kito tikslo, kaip tik parodyti, jog čia jis siekia nustatyti sau pageidaujama sienos liniją.

Kinijai įsiveržus į Indijos teritoriją, ginčas, tarp Pakistano ir Indijos dėl Kašmiro, Indijai pasidarė antros eilės reikalas. Pakistas nepatenkintas, kad JAV ir Didžioji Britanija permažai jį, savo sąjungininką, remia ir dėl to pareiškė, jog turėsiąs peržiūrėti padarytus susitarimus su šiais kraštais. Spėjama, kad nei CENTO, nei SEATO, kurių svarbus narys yra Pakistanas, negalėtų išlikti gyvi, kilus kariniam konfliktui tarp Pakistano ir Indijos.

Suartėjimo siekimas tarp Pekingo ir Karači yra suprantamas. Juo daugiau JAV, D. Britanija ir Sovietų Sąjunga remis Indiją, juo labiau Pekingas ir Karači artės. Kadangi Sovietų Sąjunga Afganistane įgavo diplomatinį ir ekonominį svorį, tai tolimesnių šiame rajone įvykių rutuliojimas gali vyستis su didesne sparta.

Artimieji Rytai

Religiniai, ekonominiai ir politiniai skirtingumai šiame plote sudaro dėkingą dirvą įvairiems pavojams bei netikėtumams. Irakas, turtingas alyvos produktais, yra viliojamas tiek Rytų, tiek Vakarų. Po perversmo Irakas pasuko į arabų vienybės kelią. Kurdai šiaurinėje krašto dalyje siekia nepriklausomo Kurdistano. Ši sena problema Turkijos, Sovietų ir Irano pasieny yra tarptautinio pavojaus šaltinis. Nežiūrint nepavykusio bandymo su Sirija, Kairas neatsisako idėjos tapti vadovaujančiu centru Arabų sąjungos, apimančios ir arabų kraštus Afrikoje. Eet tai idėjai priešinasi Marokas, planuojantis sujungti šiaurės Afrikos kraštus į Maghrebo sąjungą.

Praeitais metais rugsėjo mėn. įvykusi Jemene revoliucija panaikino vieną iš seniausių upasaulyje feodalinų sistemų. Sunku pasakyti, kokios įtakos į tą revoliuciją turėjo Sovietai. Kurį laiką Sovietų sąjunga tobulino Jemeno Ahmadi uostą Raudonosios jūros pietiniame krante, įrengdama čia vadinamą "žuvininkystės bazę".

Kaimyniniame Adene buvo planuojama federacija tarp Britų ir 23-ju

šeikų bei sultonų valdijų. Britų strateginiai interesai šiame rajone turi būti apsaugoti. Visas Arabijos pusiasalis tapo paveiktas ir sukrėstas Jemeno revoliucijos. Nėra pakankamai šiandieną davinių, kad būtų galima spėti, kokia padėtis Persų įlankoje išsivystys ateityje.

Irane vyksta dramatiškos varžybos tarp evoliucijos ir revoliucijos. Netolima ateitis parodys, ar laimės atsargi monarcho reformų politika, ar jaunoji generacija, siekdama staigų ir skubių sistemų pakeitimų, panaikinant feodalinę struktūrą. Kremlius tikisi revoliucijos ir, jos pasekoj, gerų sąlygų subsversijai. Gi JAV ir toliau teikia sąchui ribotą paramą. Sovietų Sąjungos pietuose Iranas, Vakarų gynybos "kertinis akmuo", yra strateginiu žvilgsniu Vakarams labai svarbus. Tad netikėtina, kad būtų leista Irane kilti anarchijai.

Artimieji Rytai, kur yra 83 procentai Vakarų Europos neapdirbtos alyvos šaltinių, nėra politiniai pastovūs ir saugūs. Todėl įieškoma kitų alyvos šaltinių visose pasaulio dalyse. To pasekoj pasaulio alyvos gamyba ir pasiūla prašoka jos pareikala vimą. Tačiau karo atveju V. Europai galėtų pritrūkti alyvos, jei Sovietams pavyktų sutrukdyti alyvos tekėjimą iš arabų sričių ir, jei JAV sumažintų jos siuntimą Europai. Kad alyvos tekėjimą yra lengva nutraukti sabotazo keliu, žinoma iš Sueso kanalo krizės. Kol atominė jėga pakeis alyvą, iki to meto Europai ji bus jautrus strateginis produktas.

Centralinė ir Pietinė Amerika

Centralinės ir Pietinės Amerikos kraštus dažnai užgriūva revoliucinės bangos. Tai protesto išsivertimai prieš socialinę nelygybę, badmiriavimą, neraštingumą ir atsilikusį žemės ūkį. Bet neretai pasitaiko ir sukilimų, coups d'etat, dažniausiai vykdomy kariuomenės. Tokiais atvejais atsitinka taip, kad viena sukilusi kariuomenės dalis susikerta su režimą palaikančia kariuomenės dalimi. Užnugary vienos ir kitos stovi visuomenės grupės, siekiančios krašto valdymo.

Kubai virtus komunizmo baze JAV pašonėj, visa Lotynų Amerika tapo komunizmo artimu ir viliojančiu taikiniu. Bet, kadangi tarp Sovietų ir Raud. Kinijos šiuo metu vyksta ginčai dėl komunizmo doktrinos, tai nemanoma, kad komunistų agresija šiame sektoriuje būtų galima artimoj ateityje.

Iki šiol "kastrozimas" kai kurių politinių grupių buvo laikomas tam tikros rūšies "laisvės judėjimu". Tokių sentimentų reišėėjai turėjo tiks-

lą trukdyti Amerikos valstybių organizacijos veiklą politinėj ir karinėj plotmėj. Įvyko maloni staigmena. Lotynų Amerikos 20 valstybių vyriausybės Kubos krizės metu suteikė JAV įgaliavimus sutrukdyti Kuboj puolamųjų ginklų bazės organizavimą ir, jei reikės, tam tikslui pavartoti net karinę jėgą.

Kubos krizės pasekos žinomos. Sovietai buvo priversti atsisakyti nuo karinės bazės. Tačiau Kubos sala ir toliau palieka komunistinys propagandos, infiltracijos ir griaunamojo darbo baze Amerikos žemyno pašonėj. Venecueloj pasireiškę sabotazo veiksmai, sprogdinant alyvos vamzdžius, elektros jėgaines ir pan. yra darbas, planuotas ir vykdytas sabotazininkų pagal instrukcijas iš komunistinės Kubos.

Panamos kanalas su savo pasenusiais įrengimais yra ypatingai jautrus — pažeidžiamas. JAV pradėjo pasitarimus su Panamos respublika, Nicaragua ir Kolumbija dėl naujo kanalo kasimo tarp Karibų jūros ir Pacifiko. Šis kanalas neturėtų šliužių, kaip Panamos kanalas ir jo vandens lygis būtų lygus su jūra.

Centralinės ir Pietų Amerikos padėtis, kariniu ir politiniu požiūriu, nėra džiuginanti. Pasaulinio konflikto atveju šioj Amerikos žemyno daly padėtis galės pasidaryti pavojinga, nes tada Karibų jūra ir Antarktika tapsiančios oro ir jūrų karinių veiksmų sritimi.

Afrika

Gimstant visai eilei naujų valstybių Afrikos kontinente, kolonijų, protektoratų, dominijų ir mandatų laikotarpis baigia savo dienas. Iki šiol čia dar nėra susidaręs tvirtinis politinis valstybių susigrupavimas. Atrodo, kad toli yra tas laikas, kada apsiungimas tvirtesniais pagrindais taps realybe. Kai kurios naujai susikūrusios valstybės skatina savo nacionalizmą. Daugel atvejų buvę seni valdovai yra teroro būdu pašalinti. Faktai rodo, kad čia nepriklausomybė nebūtinai jungiama su laisve. Per visą kolonializmo laikotarpį Afrikoj buvo mažiau kraujo pralietas, negu per pirmuosius du "nepriklausomybės" metus.

Afrika nėra vienalytė. Tropiniai rajonai yra skirtingi nuo Arabų kraštų ir nuo Pietų Afrikos. Visi kaltinimai ir puolimai Pietų Afrikos Unijos, ją ir Rodeziją labiau suglaudino su Portugalija, kurios Indijos vandenyno uostai ir juos jungiantieji geležinkeliai yra labai svarbūs abiem kraštams tiek ekonominiu, tiek strateginiu požiūriu. Galima drąsiai daleisti, kad Portugalų valdymas,

šimtmečius trukęs, artėja prie galo. Afrikičių politinė galia vis didėja. Jų daugumos vyriaucybės, spėjama, greitai laiku perims Rodezijos ir Nyasaland valdymą į savo rankas.

Šiaurinėj Afrikoj šešios valstybės susijungė į, taip vadinamą, "Casablankos grupę". Tropicinėje kontinento dalyje 20 kraštų sudaro "Monrovijos grupę". Tų dviejų grupių tarpusavio bendradarbiavimas, tuo tarpu, dar neišeina iš "rekomendacijų" ribų.

Monrovijos grupė remia politinę kontinento kraštų vienybę, siekiant ją įgyvendinti evoliucijos keliu, išnaudojant senus ryšius su Prancūzija ir Britų Commonwealth'u. Pastaruoju metu ši grupė deda pastangas susiglaudinti su Bendrąja Europos rinka. Jei tas jai pavyktų, tai ji galėtų turėti nemažai ekonominės naudės. Casablankos grupės kraštai sieks didesnės tarpusavio politinės vienybės, sudarant didžiulę Afrikos valstybę. Ji laikysianti neutralią liniją. O iki šiol buvusių Europos įtaką pašalins.

Dauguma naujų Afrikos valstybių yra dirbtinai sudarytos. Jos gimė iš buvusių kolonijų. Tų valstybių rubežiai yra pripuolami — dirbtinai nustatyti. Politinis jų suskirstymas labai mažai rišasi, arba visa nesiriša su etnine ir kultūrine kontinento struktūra. Šie dirbtiniai valstybių rubežiai yra dažnų konfliktų priežastimi, kai gyventojai siekia susijungti į natūralias etnografines ribas.

Bendrai imant, komunistų propaganda iš Maskvos ir Pekingo neturi ypatingo pasisekimo Afrikos žemyne. Paskiri kraštai, kaip Egiptas, Ghana, Mari ir Maroko, pradžioj noriai priėmė Maskvos pasiūlytą paramą, ypač ekonominę. Tačiau dabar šie kraštai jau pradeda suprasti tikruosius tokios paramos tikslus.

Vakarai su naujos susidariusios padėties pakanta turi tiesti naujus pagrindus bendradarbiavimui su Afrikos kraštais. Tai išvada iš fakto, kad Europa, turinti žaliavų trūkumą, nėra pajėgi vesti didesnio masto karo neturėdama Afrikos žaliavų šaltinių, o, be to, Europa negali būti apginta, negalėdama naudotis Afrikos gilumos plotais.

Taptautinis bendradarbiavimas

Teikimas užsieniams pagalbos tur savyje ne tik bendrą politinį, ekonominį bei humanitarinį, bet ir karinį — gynybos aspektą. Kariniu ir politiniu požiūriu paramos davimas oficialiai neutraliems kraštams, bet Sovietų politiką remiantiems, yra apgailėtinas reiškinys. Bendro konflik-

to atveju šie kraštai, anksčiau ar vėliau, išsirikiuos prieš pusęje.

Jungtinių Tautų svoris pasaulio problemų tvarkyme pastaraisiais metais kiek padidėjo. Dalinai, gal būt, dėl lanksčios generalinio sekretoriaus diplomatijos. Bet nežiūrint to, Saugumo Taryba negali sulaukyti didžiųjų galybių nuo agresijos veiksnių arba priversti jas padaryti pažangą nusiginklavimo pasitarimuose. Tačiau Jungtinėms Tautoms keliais atvejais pavyko nuslopinti įsiliepsnojančius karinius konfliktus ir juos nukreipti iš kovų lauko į politinę areną.

Jungtinės Tautos jau turi 110 narių. Naujieji nariai yra mažos valstybės, susikūrusios iš buvusių kolonijų Afrikoj ir Azijoje. Jos dar nėra pajėgios pačios savo suverenitetą išlaikyti, bei apginti. Tad buvusios kolonijų didžiosios valstybės, su galin-gu sąjungininku JAV, neturi leisti komunistinei propagandai įtaigoti jaunas valstybes: būk tai buvęs kolonializmas yra kaltininkas visų dabartinių jų negerovių. Vakarai turi tą propagandą atremti, iškeliant tų kraštų laimėjimus civilizacijos ir kultūros srityse, kolonializmo eroj. Susipratę afrikičiai jau pradeda abejoti, ar buvo išmintinga tą erą taip pilnai ir taip paskubomis baigti.

Tautų išlikimas, kaip iki šiol, taip ir ateity, priklausys nuo jų pačių pajėgumo ir nuo jų sąjungininkų, bet ne nuo Jungtinių Tautų ar tarp-tautinės teisės. Nežiūrint, kad Jungtinėse Tautose pasigendama solidarumo, jos visgi atstovauja trijų bilijonų žmonijos taikos ilgesį. O tas ir sudaro jų moralinę jėgą.

Išvados

Nors politiniuose horizontuose yra nemažai debesų, tačiau, bendra pasaulio karinė ir politinė būseną, atrodo, nėra tokia, kad tektų tuojau susirūpinti ir baimintis.

Geležinė uždanga ir toliau lieka augšto voltažo linija, statanti į pavojų ir vieną ir kitą pusę ir trukdanti jų normalų gyvenimą.

Šiuo metu nėra pagrindo tikėti, kad šaltojo karo įtampa sumažėtų.

Vietinio pobūdžio karų ir toliau nebus galima išvengti.

Nuo Kubos krizės dienų grasinimas atominėmis bombomis ir šantažas nekomunistinių kraštų neteko savo efekto ir reikšmės.

Kad Pekingo nuomonė yra skirtinga nuo Maskvos, tai tas rodo, kad tarp dviejų komunistų galybių yra dualizmas komunistinio klausimuose.

Daugelis politinių dogmų, kurios anksčiau buvo nediskutuotinos, da-

bar laikomos abejotinos. Jei taiką būtų galima išlaikyti be kapituliacijos, tai karo psichoze laipsniškai kristų. Tada, spėjama, galėtų atsirasti galimybė susitarti.

Laikams gydo žaizdas. Todėl derybos, nežiūrint, kurioj instancijoje būtų vedamos, yra labai naudingos bei pageidaujamos.

Tautinių (nacionalinių) valstybių laikotarpis yra pralenkiamas bendrų supervalstybių interesų eros. Britų Commonwealth, nustojęs bendros visu savo narių jungties, neturi dabar tos reikšmės, kurią turėjo anksčiau. Iš kitos gi pusės, gimstančios sąjungtos Europos vaizdas daro gero įspūdžio ir įgauna jėgą.

Rytų-Vakarų kova pasaulio politinėj plotmėj dėl vienos ar kitos pusės sistemos laimėjimo pradeda nustoti efekto. Šios kovos stebėtojai, ne baltos odos tautos, netenka kanturumo. Joms nesvarbu, ar pasaulis taps kapitalistinis, ar socialistinis (komunistinis). Jų problema — nauji santykiai tarp šių: draugystė ar priešininkystė? Atsakymas į tą klausimą gali vieną dieną nuspręsti tautų likimą. Tada gali paaiškėti, ar bus karas, ar taika pasauly.

Kai šiuo metu šūkis "komunizmas pasauliui" blanksta, kontrašūkis — "Laisvė visiems" pradeda įgauti patrauklumo ir jėgos.

— — —

"Naviny z Bielorusi", 1963, nr. 1.

Pasaulinis Gudų Archyvas JAV-se buvo įsteigtas prieš 10 metų. Prie senesnės kartos mokslininkų prisijungė dabar nemaža jaunesniųjų, JAV mokyklų auklėtinių. Bendromis pastangomis tyrinėjama Gudijos padėtis. Rengiami spaudai "Letapis akupacyi" (Okupacijos metraštis) — 1952-62 metų, "Letapis emihracyi" (Išėivijos metraštis), kuris apima ir prieškarinių laikų gudų išėivijos užjūryje gyvenimą ir veiklą. Surrašyta apie 12,000 bolševizmo aukų, sunaikintų ar ištremtų gudų rašytojų, politikų, mokslininkų, visuomenininkų ir t.t. Vedamos atskiros kartotekos žemės ir tautos ūkiui, švietimui, istorijai, literatūrai, politikai, susisiekimui, pramonei, karybos reikalams nušviesti, tai labai palengvina žinovų studijas. Vedamos taip pat rašytojų, mokslininkų, dailininkų ir dainininkų kartotekos. Surinkta apie 10,000 foto nuotraukų iš Gudijos ir gudų išėivijos užjūryje. Bibliotekoje jau per 8000 gudiškų knygų ir Albaruthenicos, t. y. knygų apie Gudiją ir gudus, gudų veikalų svetimos kalbomis rašytų. Daug periodinių leidinių iš pavergtos Gudijos ir išėivijos.

"Backaūščyna" 1963, nr. 10 (610)

Redaguoja —
 š. P. Petrušaitis,
 1561 Holmes Av.,
 Racine, Wisc.

TREMTIES TRIMITAS

SESES IR BROLIUS ŠAULIUS, JŲ ŠEIMAS,
 JŲ BENDRADARBIUS BEI RĖMĖJUS SVEIKI-
 NAME IR LINKIME VISIEMS LAIMINGŲ
 1964 METŲ.

LŠST CENTRO VALDYBA

SUKAKTUVINIAI METAI

Ižengėme į 1964 metus, kurie mums šauliams yra itin reikšmingi. 1919 m. birželio mėn. 27 d. buvo įkurta Lietuvos Šaulių Sąjunga. Tų pačių metų rugsėjo mėn. 20 d. išrinkta pirmoji CV, į kurią įėjo: Vl. Pūtvinskis — pirm., M. Šalčius, V. Stašinskas, M. Mikalkevičius ir T. Ivanauskas. Lapkričio mėn. 12 d. vyr. karo vadas gen. S. Žukauskas davė sutikimą steigti LŠS-gą, pagal paruoštus įstatus, o lapkričio mėn. 15 d. krašto apsaugos min. Pov. Žadeikis juos patvirtino. Taigi, prieš 45 metus, Lietuvos laisvės kovų įkarštyje, gimė ir įsipilietino LŠS-ga. Nekalbėsime apie jos nuopelnus lietuvių tautai ir valstybei dabar. Prie to teks grįžti kitais kartais. Čia norisi priminti ir kitą sukaktį, liečiančią šaulių veiklą už savos valstybės ribų, po to, kai Lietuvos suverenumas buvo laikinai nutrauktas.

1954 m. kovo mėn. 7 d., Čikagoje, minint Vl. Pūtvio 25-ias mirties metines, buvo paskelbta, kad atkuriamą Lietuvos Šaulių Sąjungą Tremtyje, pagal tuos pačius organizacinius pagrindus. Vėliau paruoštas statutai, pritaikintas šaulių veiklai laisvajame pasaulyje. Atkūrimo iniciatyva priklauso š. V. A. Mantautui, A. Mantautui, Alf. Valtkaičiui ir kit. Pirmuoju CV pirm. buvo š. A. Mantautas, dabartinis š. J. Giedrikas. LŠST, pradėdama švesti pirmąją veiklos dešimtmetį, turi JAV ir Kanadoje 10 padalinių su apie 500 narių.

Tremties šaulių padaliniai ir jų pavieniai nariai aktyviai dalyvauja lietuviškoje veikloje.

Tačiau šie metai pareikalau daugiau pasišventimo iš šaulių, nes tas dvi mums brangias sukaktis ruošiamasi atžymėti ne tik minėjimais, bet ir konkrečiu darbu, apie kurį šaulių padaliniai jau buvo painformuoti. CV yra nutarusi išleisti leidinį — knygą, kurioje bus dvi dalys: pirmojoje memuarinė medžiaga apie LŠS-gą ir antroje tilps tremties šaulių veiklos aprašymas. Kad toji knyga išeitų laiku ir būtų įdomi bei naudinga, tai jau mūsų šaulių garbės reikalas, kurį tik vieningu darbu ir sutartine talka galėsime įgyvendinti.

Reikia priminti, kad tai ne vienintelis mūsų siekimas ar užsibrėžimas. Vl. Pūtvio monografijai jau turima pakankamai medžiagos ir artimiausioje ateityje teks nustatyti knygos puslapių kiekį ir tiražo dydį, kurie tampriai surišti su mūsų finansiniu pajėgumu.

Šio skyriaus globėjas "Karys" taip pat kviečia šaulius į talką padėti išleisti dr. K. Jurgėlos parašytą platų veikalą apie 1863 m. sukilimą, kuriame sutelkta daug istorinės medžiagos.

Malonu klausyti gražių ir liaupsinančių žodžių, kurių nesigailima paberti minėjimuose, tačiau žodžiai tik laikinė paguoda. Reikia darbų, kurių turime apsčiai. Pavyzdinčiai paminėsime mums brangias sukaktis, jei įvykdysime užsibrėžtus tikslus. Jie nėra nenugalimi, jei nesusirgsime lietuviško ir šauliško darbo nostalgija.

ŠAULIAI DOMISI VISUOMENINE VEIKLA

Vytauto Didžiojo Čikagos šaulių kuopos susirinkimą, įvykusį lapkričio mėn. 15 d. Lietuvių auditorijoje, atidarė š. Vl. Išganaitis ir jam pirmininkavo, talkinamas sekretorius š. Alf. Valatkaičio.

Paskaitą "Tėvynės meilės ilgesys tremtyje" skaitė š. Vl. Išganaitis, kurioje priminė savo gimtąjį kraštą, meilę savo gimtinei ir pareigą tėvynei. Išsamiai buvo paaiškinta, kodėl mums reikia mylėti savo tėvų žemę, ją branginti ir dėl jos kovoti. Ypač jaunimas atidžiai paskaitos klausėsi ir ją domėjosi ir, reikia tikėtis, kad tai sustiprino jo širdyse meilę Lietuvai.

Susirinkime dalyvavo penki LŠST Centro Valdybos nariai, įskaitant š.

adv. R. Skpitį su žmona, ir apie 50 jaunimo atstovų — meno kuopelės narių bei tautinių šokių šokėjų. Viso susirinkime dalyvavo virš šimto narių, kurie klausėsi pranešimų, o vėliau stebėjo šauliškojo gyvenimo filmuotas apžvalgas, bei kronikas, kurias paruošė savo lėšomis š. J. Petrauskas, talkinamas sūnaus š. Kęst. Petrausko. Apžvalga apėmė trijų metų laikotarpį iš šaulių veiklos Čikagoje, Racine ir kitur, daugiausiai kur tik jaunimas pasirodydavo išpildyti programų. Grupės vadovas š. K. Ulevičius pareiškė, kad tik šių metų bėgyje teko išpildyti 28 programas ir pasirodyti televizijoje, McCormick Place, Racine, Rockforde ir kitur.

Jaunimas nutarė dalyvauti 1964 m. tarptautinėje pasaulinėje parodoje New Yorke, todėl jam reikalingos lėšos kelionei. Jau turima mecenatų,

kurie pažadėjo 300 dol., tačiau išlaidos suksis apie pilną tūkstantinę, todėl nutarta ruošti N. Metų sutikimą Hoolywood salėje. Šaulių jaunimas ir senimas pasižadėjo mielai sutikime dalyvauti. Laisvas vietas sutiko užpildyti Tauragės klubo nariai. Sutikimui pravesti sudaryta plati komisija, kuri rūpinsis visais reikalais.

Buvo surasta BALFO rinkliavai pravesti talkininkų visuose Čikagos rajonuose, kalbėta apie dešimtmečio veiklos ir LŠS-gos įsikūrimo darbo ir veiklos leidinį bei atstovų suvažiavimą, kuris turi įvykti 1964 m. Nutarta dalyvauti Jaunimo Centro vakarienėje, įvykstančioje gruodžio 2 d., tačiau ne kaip organizuotas vienetas, o privačiai.

Susirinkimas buvo trumpas, gyvas ir įdomus, o po to buvo minėtų spalvotų filmų rodymas iš šaulių gyvenimo. **Antanas Gintneris**

Apdovanojimai

Už nuopelnus Lietuvai ir LŠST I-jo Lietuvos Kareivio St. Butkaus Detroitto šaulių kuopos nariai, tos kuopos penkerių metų veiklos sukakties proga, apdovanoti šaulių žvaigždės ordinu ar šaulių žvaigždės medaliu:

1. š. Mateika, Albertas	ŠZ ord.,
2. š. Motūzas, Feliksas	ŠZ ord.,
3. š. Petrulionis, Jonas	ŠZ ord.,
4. š. Šnapštys, Marijonas	ŠZ ord.,
5. š. Balnionis, Jonas	ŠZ med.,
6. š. Mačiulaitis, Juozas	ŠZ med.,
7. š. Mikalkėnas, Antanas	ŠZ med.,
8. š. Valentinas, Povilas	ŠZ med.,
9. š. Zubrickienė, Marija	ŠZ med.

I-sis LŠST CV vicepirm. š. Alf. Valatkaitis turėjo sudėtingą akies operaciją, po kurios sėkmingai sveiksta, tačiau dar negali dirbti kasdienio ir visuomeninio darbo. Broliui Valatkaičiui linkime, kad jis kuo greičiau pasveiktų ir įsijungtų į jo taip mėgiamą šauliškąjį darbą.

ŠAULIŲ VEIKLA

DLK Kęstučio šaulių kuopa suruošė Lietuvos kariuomenės šventės minėjimą šv. Petro parapijos svetainėje, Kenosha, Wis. Minėjimas buvo atkeltas iš lapk. 24 d. į lapk. 30 d. dėl JAV prezidento John F. Kennedy nužudymo ir tautinio gedulo.

Minėjimą atidarė ir pravedė š. M. Kasparaitis, l. e. kuopos pirmininko pareigas. Po JAV Himno, kurį sugiedojo Ida Tamulienienė, ir invokacijos, kurią perskaitė kun. dr. V. Andriūška, MIC, šv. Petro parapijos klebonas, tylos minute buvo pagerbtas tragiškai žuvęs prezidentas Kennedy. Kondensuotą paskaitą apie Lietuvos kariuomenės kelią skaitė š. plk. J. Kazitėnas, buvęs LŠS-gos karinio parengimo viršininkas.

Mening programą išpildė Rockfordo Lietuvių Vyrų Choras, vadovaujamas muziko Liūdo Jaroško, sudainuodamas skambių kariškų dainų, kurios buvo palydimos audringais plojimais. Kai kurias dainas, kaip Ramovėnų maršą, teko kartoti. Rockfordiečiai jau antrą kartą talkina Wisconsin šauliams ir pageidautina, kad tas bendradarbiavimas būtų tęsiamas.

Dainininkus ir kitus svečius pavaišino sesės šaulės, vadovaujamos š. Mary Wedeikis. Minėjimas praėjo palikdamas įspūdį, kad jo dalyviai buvo susirinkę į didelės šeimos metinę šventę.

Brocktono Martyno Jankaus šaulių kuopa, vadovaujama š. inž. J. Stašaičio, lapkr. 10 d. pravedė mažo kalibro šautuvų prizinį šaudymą. Pirmą vietą laimėjo Jonas Gailiūnas, buvęs Lietuvos šaudymo rinktinėje ir Šveicarijoje laimėjęs 5-tą vietą pasaulinėse pirmenybėse. Iš 300 galimų taškų jis surinko 276. Antrą vietą laimėjo Algis Makaitis — 261 t. ir trečią vietą — Rimantas Pauliukonis — 250 t. Visi laimėtojai buvo apdovanoti gražiomis dovanomis. Šaudymo sportui vadovauja pats kuopos pirmininkas, kuris yra Lietuvos kariuomenės ats. karininkas.

Veiklus Vytauto Didžiojo šaulių kuopos meno kuopelės narys š. Kęstutis Petrauskas išvyko atlikti karinės prievolės. Lapkričio 9 d. Lietuvių Auditorijoje jam buvo suruoštos išleistuvės, kuriose dalyvavo apie 50

asmenų. Vaišes suruošė Kęstučio tėveliai, Salomėja ir Juozas Petrauskai, aktyvūs ir nuoširdūs šauliai. Brolis J. Petrauskas jau kelinti metai yra meno kuopelės vadovas ir sūnaus Kęstučio padedamas filmuoja visus svarbesnius šauliškojo gyvenimo įvykius savo lėšomis.

Vaišes pradėjo š. kun. Ant. Šeštokas, Vytauto Didžiojo š. kp. pirmininkas, apibūdindamas jaunojo šaulio 5-rių metų veiklą bei palinkėdamas sėkmės kario gyvenime. Toliau kalbėjo LŠST CV narys ir Jaunimo vadovas š. Vl. Išganaitis ir "šaulės Tremtyje" redaktorė š. Emilija Petrauskaitė. Šokių vadovas š. K. Ulevičius nuoširdžiai padėjo už stropų dalyvavimą tautinių šokių grupės veikloje.

Motina, š. S. Petrauskienė, padėjo visiems už atsilankymą į atsisveikinimo vaišes, o pats Kęstutis pasiūlydė, kad teko kartu dirbti su draugais ir paragino visus darbą tęsti toliau, pažymėdamas, kad lietuvišės ir šaulių niekur neišsižadės, nes tai yra dalis jo paties gyvenimo.

Antanas Gintneris

Redaguoja K. KODATIENĖ, Nida Resort, Linden, Mich., ir
E. PETRAUSKAITĖ, 6602 So Fairfield, Chicago 29, Ill.

Ižengus į nepaprastus 1964-sius metus, į Liet. Šaulių S-gos Tremtyje atsikūrimo dešimtmetį, nuoširdžiai sveikinu visas po laisvajį pasaulį išsisklaidžiusias šaules: tas, kurios vienuose aktyvų šaulišką darbą dirbate, ir tas, kurios kada nors Šaulių S-gai priklausėte, kurių širdyse dar ir dabar tėvynės meilės ugnelė dega. Sveikinu atsikūrimo iniciatorius, vadovus ir

visus brolius šauius, kurie kartu su mumis ranka rankon dirbate.

Dešimtmečio proga kviečiu visas buv. seses šaules, brolius šauius ir lietuvišką jaunimą jungtis po šauliška vėliava, kad mūsų skaičius būtų didesnis ir mūsų darbas Nepriklausomai Lietuvai našesnis.

Š. K. Kodatienė
Motery Šaulių Vadovė

NEIŠSEMIAMA TEMA

Šiame skyrelyje jau buvo prisiminta, kad šaulio-ės esmę sudaro pavyzdingas lietuviškumas. *Atseit, šaulė — pavyzdingoji lietuvė.*

Geras lietuvis visų pirma turi būti geras, doras, garbingas žmogus, kurio idealas — tapti subrendusia stipraus charakterio asmenybe — sau žmogumi. Toks žmogus bus gyvoji uola. Jis visą laiką trauks gyvenimą į save vis dar pats augdamas, tobulėdamas. Gyvenimo vėjai ir audros jo neparvers. Stipri jėga jį gali tik sunaikinti, sutriuškinti. Bet jis ir žus, garbingas, toks, koks buvęs. Tai jau daug kartų įrodė mūsų lietuviai, kariai, šauliai, mūsų kankiniai.

Turint aiškų lietuviškos šaulės idealą, "Šaulės Tremtyje" redakcija ryžtasi plačiau šią temą išnagrinėti. Iš naujo peržiūrėti priemonės ir apraiškas, kurios šaulės idealą sudaro ir jį ugdo. Tai mums svarbiausia ir niekad neišsemia tema. Ši problema yra visados gyva, o ypač dabar, kai mūsų tautos gyvybingumui tiek daug yra grėšiančių pavojų.

Mūsų jėgos yra ribotos, jų visur reikia ir darbovietėje ir šeimoje. Tačiau jos labai reikalingos ir kovai už pavergtos savo tėvų žemės laisvę. Mums reikia asmenybių, pavyzdingų lietuvių moterų, pareigingų šaulių, degančių ir spinduliuojančių tautine meile, kurios pajėgtų uždegti priaugančią kartą, kad ir jai tautinio gyvybingumo išlaikymas būtų vienas iš svarbiausių uždavinių.

Red.

MIELOS ŠAULĖS,

Šiais metais minim Liet. Šaulių S-gos tremtyje atsikūrimo dešimtmetį. Ta proga giliau pasvarstykime, ką mes per tą palyginti ne trumpą laiką nuveikėme ir ką galėjome nuveikti, bet dėl dvasinio apsnūdimo ar kt. priežasčių nepadėme. Tiesa, kartu su broliais šauliais susiorganizavome, įsteigėme vienetus, bet ar pakankamai išvystėme savo veiklą? Ar daug turime

čikagos šauliai vaidina "širdžių vagys", 1962 m.

vienetuose šaulių moterų, kiek iš jų aktyviai dirba?

Žinoma, gyvenant nors ir labai svetingoje Amerikos ar Kanados žemėje, kur viskas svetimai ir neįprasta, taip greit gal ir negalėjome kokių ypatingų darbų nuveikti. Iš visų pusių mus supa, o kartais ir spaudžia, svetimai aplinka, svetimi mums lietuviams neįprasti papročiai. Didelė prabanga, gėrybių perteklius. Viliojantys papuošalai mus irgi traukia į savo tinklą. Svetimos kalbos žodžiai nejučiomis pradeda išskverbti į mūsų gražiausią ir seniausią kalbą. Reikia stipraus būdo viskam atsispirti ir ramiai sau prieš srovę irkluotis.

O gyvenimas vietoje nestovi, jis slenka ir bėga vis pirmyn ir tolyn, ir ne žingsniais, bet risčia į nežinomą ateitį. Ir mes šaulės, nenorėdamos atsilikti nuo gyvenimo, kartais bėgame

kartu su juo. Išviršiniai gal ir mes jau pasikeitėm savo išvaizda ir gyvenimo būdu, gal jau ir vieną kitą svetimą paprotį pasisavinom, tačiau svarbu, kad mes ir savųjų papročių laikomės, kad širdimi likome ištikimos tėvynės dukros. Susispietusios po šaulių vėliava būkime tvirtos, kaip kad mūsų broliai partizanai buvo. Turėkime savo širdyje idealą ir už nieką jo neišleiskime. Šventai tikėkime savo tėvynės prisikėlimu ir dar ryžtingiau dirbkime.

Dairykimės ir jieškokime sesių buv. Šaulių S-gos narių, su meile ir nuoširdumu kvieskime prisidėti prie mūsų. Į savo eiles prie šauliško darbo traukime, ką pajėgiame, ypač stenkimės pritraukti jaunųjų pajėgų, kad visas darbas būtų prasmingesnis ir būtų kas pavaduoja, kai mes pavargsime.

Šaulė

I-jo L. K. St. Butkaus Detroito šaulių Kuopos gruodžio 15 d. ruoštas veiklos penkmečio minėjimas ir vėliavos šventinimo iškilmės praėjo su nepaprastu pasisekimu. Susilaukta daug iš tolo ir vietinių svečių, o taip pat gražiausių linkėjimų.

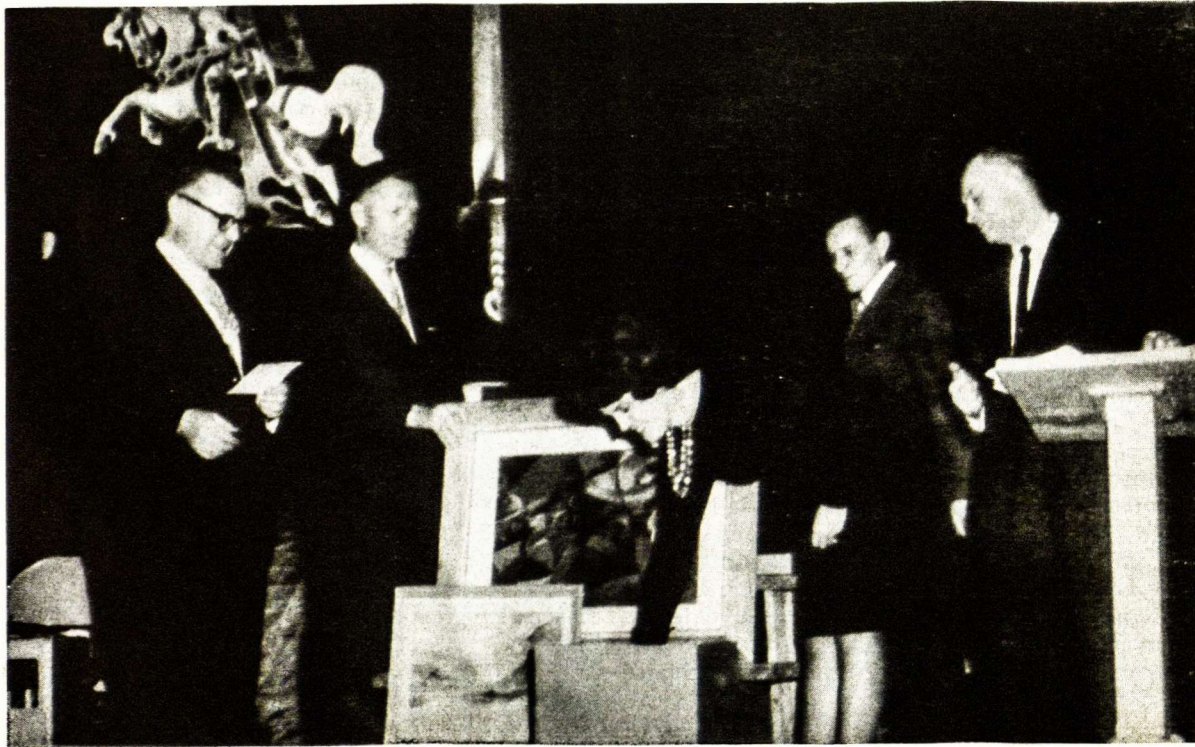
Centro Valdybą atstovavo LŠST Garbės Narys prof. J. Šimoliūnas.

Artinasi Vasario 16 mūsų Nepriklausomybės šventė. Pagalvokime, sesės, kaip išpūdingiau mes ją galėtume ir savo šeimoje atžymėti, kad kiekvienas šeimos narys pagal savo

amžių pajustų šios išskirtinos dienos reikšmę.

LŠST Garbės Narei š. Sofijai Mantautienei, buv. moterų šaulių vadovei, linkime kuo greičiau pasveikti.
Š. T.

Lietuvos Kariuomenės atkūrimo minėjime, įvykusiame sausio 4 d. Brooklyne, buvo traukiami KARIO loterijos laimėjimai. Laimingus numerius traukia p-lė Vida Gintautaitė; kair.: programos vedėjas S. Gudas ir Z. Raulinaitis, deš.: dail. J. Juodis, traukiamųjų paveikslų autorius, ir KARIO administratorius L. Bileris. Vyt. Maželio nuotr.

III PASAULINIO KARO PROBLEMOMIS

1963 m. kovo mėn. p. Bliumas yr spalių mėn. p. Alšėnas mėgina spręsti III Pas. karo problemą. Tema labai nedėkinga. Šiuo klausimu man teko išgirsti pasikalbėjimą tarp Jono dypuko ir Petro miestelėno, seno emigranto, buv. ūkininko.

Petras. Sakyk man, bičiuli Jonai, kodėl jūs, dypukai, vis dar linksniuojate III Pas. karo ateitį. Juk gi II Pas. karas pasibaigė jau virš 18 metų, žmonių žuvo milijonai, — tai nejaugi jūs esate toki žiaurūs, kad ir vėl laukiate pakartotinių žmonijos skerdynių?

Jonas. Matai, mielas Petrai, pasaulinė būklė dabar yra truputį kitokia. Nors II Pas. karas ir pasibaigė, bet taika pasaulyje neatstatyta, ir neatrodo, kad artimu laiku būtų pasirašyta taikos sutartis tarp Europoje kariavusių valstybių. Okupacijos tebesitęsia: ne tik Sovietai, bet ir kitos valstybės, ypač J. A. V., laiko savo kariuomenę Europoje ir kitose pasaulio dalyse, kad ir tik bazių pavidale. Taigi, klausimas gali kilti ne apie III Pas. karą, bet apie tai, kaip gi pagaliau pasibaigs II Pas. karas, ir kaip ilgai tokia, nei karo, nei taikos, būklė gali tęstis.

Petras. Nesuprantu, kodėl JAV vyriausybė nepritaria sovietinių komunistų pastangoms įgyvendinti pasaulyje taiką, jei jie sakosi įgyvendinę socializmą ir viską darą liaudies gerovės varden?

Jonas. Taigi čia ir yra didžiausia bėda. Tie sovietiški komunistai iš tikrųjų nėra jokie socialistai nei komunistai, o tik tokiu vardu prisidengę moderniškai sadistai. Ši tarp-tautinė gauja sistemingai didina sovietų siaubingo režimo plotus, smurtu įjungdama į juos vis naujas valstybes ir siekdama užvaldyti visą pasaulį. Ar, gi, Sovietų valdomus plotus galima vadinti valstybe? Juk jie, pamindami elementarinę moralę, prievartauja, plėšikauja, kankina, žudo ir vis... vardan "liaudies" gerovės.

Petras. Man nesuprantamas toks žodžio "liaudis" linksniavimas — ar čia nėra paslėpta kitokia prasmė?

Jonas. Kaip žodį "komunizmas" jie vartoja priedangai (nes iš tikrųjų tai yra žiauriausios rūšies piliečius išnau dojantis valstybinis kapitalizmas), taip lygiai yra ir su liaudim. Sovietai dirba gerovei liaudies, bet kokios?

Štai mano miestely 1940 m. sovietai nusavino vietinio pirklio didelę geležies krautuvę. Senis krautuvininkas dejuoja, bet ir vėl, su šypsena man sako, kad jis vis dėlto šiaip taip "laikosi", nes jo sūnus esąs pa-

skirtas elektros stoties komisaru. Arba, kitas mano pažįstamas mėsininkas nusiskundė, esą jam nusavinę mėsinę, bet jo du sūnūs dabar yra komisarais paskirti, — tai jis irgi nesijaučia "perdaug nuskriaustas". Žinoma, lietuviai prekybininkai bei pramonininkai tokios privilegijos neturėjo, nes jie juk — buržujai, taigi, ne "liaudies" atstovai.

O kuomet 1941 m. pavasarį naciai užpuolė Jugoslaviją ir vėliau Graikiją, tai paklausti, kodėl mes neiame į pagalbą užpultiems, tie patys pirkkliai aiškino, kad yra gerai, jei buržujus buržujų muša. Nes kai jie nusilpnės besimušdami, tai tuomet esą "mūsiškiai" ateis. Netgi kurioje tai "išminčių" knygoje esą pasakyta: jei kils karas, tai eik į karą paskutinis, o grįžk pirmutinis ir būsi nugalėtojas.

Petras. Juk mūsų Amerikos valdžia nėra komunistų įtakoje. Taipgi neįmanoma prileisti, kad jie nežinotų tikros padėties Sovietijoje, kur, kaip sakai, žmonės netur nuosavybių, neturi jokių teisių, — kitaip tariant yra "moderniški" vergai. O jei Amerikos valdžia tai viską žino, tai kodėl?..

Jonas. Tų "kodėl" yra labai daug. Korėjos kare nebuvo leista bombarduoti Mandžūrijos bazių (Charbino, Mukdeno ir kt), nes bombarduojant žūtų nekalti civiliniai gyventojai. Tuo pačiu nebuvo leista Čiang-Kai-Šekui duotų porai divizijų kariauti prieš įsibriovusių kinų milijoninę armiją į š. Korėją; taipgi buvo neleista tam pačiam Čiang-Kai-Šekui išsikelti į žemyną, kai raudonųjų kiniečių kariuomenės didesnė dalis buvo užimta Korėjoje. Aišku, kad visiškai sąmoningai buvo neleista Amerikos kariuomenei sumušti kiniečius ir išlaisvinti š. Korėją tam, kad Azijoje galėtų paleisti gaudus apie Amerikos kariuomenę, "popierinį tigrą". Gen. McArturas irgi neįtikio Amerikos valdžioje buvusiams slaptiems sovietų pataikūnams, nes jis išsireiškė apie komunistus, esą su jais derybos neįmanomos, ir jis buvo atstatytas.

Ar bereikia geresnių pavyzdžių prie Eisenhowerio vyriausybės, kuomet įvyko sukilimai Vengrijoje, Rytų Vokietijoje? Kur dingo tuomet pažadai išlaisvinti pavergtas Centro ir Rytų Europos tautas? Ar dar kam neaišku, kad čia veikia slapta pasaulinė valdžia. Ar ne tam laikomas laivynas prie Formozos, kad neleistų Čiang-Kai-Šekui užpulti komunistų valdomą Kiniją?

Petras. Tai ir gerai, kad nebus III

pas. karo. Bet kodėl dygsta tie maži karai, pav., dabartinis pietų Vietnamė? Kodėl norima laisvinti pietų Vietnamą, o nesirūpinama Kuba?

Jonas. Matai, kiekvienas Amerikos prezidentas vis pažada laisvinti Sovietų okupuotus kraštus "taikiu" būdu. Ar ne juokingi, jei jie nebūtų liūdini, toki pažadai, ir jei jie nebūtų veidmainiški? Jei sakysim, pusę Čikagos užimtų gengsteriai, — ne jau policija įjeshkoti būdų taikiai su jais sugyventi, o ne juos nubausti?

Kai buvome Vokietijoje stovykloje, tuoj po II Pas. karo, atsilankė ten tūlas vokiečiai iš Suomijos. Į mūsų kalbas dėl III Pas. karo, kurio metu turėjo būti sunaikinti Sovietai ir tuo pačiu išlaisvinta Lietuva, jis tik nusijuokė ir pasakė: "Varnas varnai akių nekapoja". Kad jie triukšmaus vienas prieš kitą, tai galimas daiktas, bet, tikėkite, nekariaus".

Jei dabar Pietų Vietname komunistų infiltruoti budistų vienuoliai buvo areštuojami, — tai buvo keliamas didžiausias triukšmas Amerikos spaudoje ir net J. Tautose. O kai Tibete ir kitur tie patys budistai buvo masiniai žudomi, tai buvo O. K. Kai caro laikais Sibire buvo keliasdešimt tūkstančių katorganinkų, — tai buvo begaliniai žiauru. Gi kai milijonai Sovietų laikais yra tremiami ir miršta stovyklose Sibire ir šiaurės Europoje, tai irgi yra O. K. Todėl, suprantama, kad nei Laoso, nei Vietnamo nebuvo numatyta rimtai laisvinti. Taip lygiai ir su Kuba: "komedija" su reikalavimu, kad sovietai atsimtų savo raketas, — tai vis "dūmų" pūtimas į akis naiviems piliečiam, kurie vis dar neįsisąmonina, kad tie ponai vieną sako, kitą daro.

Netikėk, Petrai, kad pasaulis ir jo opinija yra "užhipnotizuoti". Veikia ma planingai. Beveik perdėm inteligentų (pirklių, finansininkų ir politikų) tauta, turinti savo uždara bendruomenę, yra pasiryžusi valdyti pasaulį; kas gali atspėti, kuriuo būdu tai įvyks? Pasaulis jau supančiotas; dalinai sovietinio valtybinio kapitalizmo, dalinai gi "demokratinio" kapitalizmo, kuris žingsnis po žingsnio užleidžia sovietinei sistemai pasaulį. Visas pasaulis, kaip kokių painių voratinklų apipintas ir valdomas nepaprastai gudrios, bet kartu ir žiaurios, mokančios keisti kailį ir visur prisiderinti, "tautiečių" klikos.

Petras. Tai kas gi daryti, ar jau padėtis tikrai be vilties?

Jonas. Nebūkim pranašais, bet nebūkim ir perdideliais pesimistais. Šiame atomo amžiuje viską nulemia technika, ir nauji ginklai reikalauja milijardų, kurių retai kuri valstybė

LIETUVIAI KARIAI laisvajame pasaulyje

Čikagoje gimęs ir augęs Albertas Rakas neseniai gavo aviacijos pulkininko laipsnį. Jis taipgi yra baigęs ir advokato mokslą. Jo nuolatinė buveinė yra Texas valstijoje, bet jis dažnai atvyksta į Čikagą.

— Algirdas Valentinas, atlikęs karinę tarnybą, įstojo į Los Angeles policijos akademiją, kuri ruošia Los Angeles miestui policininkus.

— J. Tomkus, ilgus metus tarnavęs svetimšalių legione, grįžo į civilinį gyvenimą. Gyvena su šeima Charenton, Seine, Prancūzijoje.

— Dienraštis "Worcester Telegram" neseniai įdėjo platų aprašymą apie mūsų tautiečio Edwardo C. Lapinskio nuotykius pereiname pasauliniame kare. Mat, jis buvo radijo operatorius kariniam J. V. laivyne, sargybiniam dalinyje, Pearl Harbor, kuomet tą bazę bombardavo japonų laktuvai gruodžio 7 dieną, 1941 m.

— Ričardas Juškauskas tarnauja radijo techniku kariškame laive USS Conquest plaukiojančiame Tairano pakraščiuose Pacifike. Jo tėvai gyvena So. Bostone.

turi. Jei kuomet ateity sustiprės ir susijungs Europa, — gal tai vienintelė viltis, kad ginklais, o ne tuščiais žodžiais bus pradėta laisvinti Europos senos kultūros tautos, kurios juk berods vertos daugiau laisvės, negu laukinės Afrikos tautos. Taigi, bent tuo tarpu, pamiršk apie III Pas. karą...

PALYDĖTAS Į AMŽINYBĘ MARTYNAS NASTOPKA

Lietuvių senesniosios kartos veteranai, vienas paskui kitą, staigiai ir netikėtai pasitraukia iš gyvųjų tarso į amžinybę. 1963 m. spalio 22 d. 11 val. dienos staigiai ir nelauktai nustojo plakusi Martyno Nastopkos širdis.

Martynas Nastopka, Jokūbo sūnus, gimė 1879 m. kovo 28 d. Rimkuskų km., Biržų apskr., ūkininkų šeimoje. turėjusioj 25 ha. žemės. Jo tėvai buvo pažangūs ūkininkai. Sulau-

— Alfonsas žibas filmavo apie 10 dienų karo laivyno manevrus. Jis atvyko Brazilijon po karo, yra kino operatorius, dirba taipgi televizijoje. Filmas buvo finansuojamas Brazilijos karo laivyno ministerijos.

— Kpt. J. A. Kisielius kurį laiką vadovavęs kariniam parengimui Montrealio universitetuose, perkeltas į New Brunswick ir sekanciais metais išvyksta atsakingom pareigom į Egiptą.

— Kpt. R. V. Paukštaitis nukeltas į Britų diviziją atstovauti kanadiečius ryšininkus.

— Giedrius Penčyla, atlikęs karinę prievolę, sugrįžo į namus, 7354 S. Rockwell St., Chicagoje.

— Ltn. Adolfas J. Namksy tarnaujantis JAV karo aviacijoje, pakeltas į pirmuosius leitenantus. Jo dalinys yra Texas, San Antonio bazėje.

— Lakūnas kariūnas Aldos F. Maleckas, gimęs ir augęs Scotvillėje, o dabar besimokinantis JAV karo aviacijos mokykloje, buvo atvykęs į Čikagą žaisti su kariuomenės kariūnais.

kė 4 vaikus: Petrą, Daratą, Martyną ir Stasį. Tėveliai stengėsi, kad vaikai įgytų mokslą. Vyr. sūnus Petras baigė veterinarijos mokslus ir vėliau Lietuvos universitete buvo docentu. Jauniausias — Stasys — pasinešė į karo mokslus. Rusijoje baigęs karo mokyklą, I Pas. kare dalyvavo kautynėse ir buvo apdovanotas ordenais už pasižymėjimus. Lietuvai atgavus laisvę ir nepriklausomybę, grįžo į Lietuvą ir įstojo į kariuomenę, kurioje tarnaudamas pasiekė generolo laipsnį. Jis mirė 1936 m. Martynas baigęs 4 kl. gimnazijos, įstojo į Kursko matininkų mokyklą ir ją baigęs, tarnavo Vilniuje.

Gyvendamas Vilniuje susitinka su inž. Petru Vileišiu. Pastarasis pakvietė matininką Martyną prie tiltų statybos. Dirbdamas pas inž. P. Vileišį, kartu ir mokinosi. Pagaliau išlaikė egzaminus ir gavo inžinieriaus padėjėjo vietą. Ir taip pas inž. P. Vileišį jis dirbo ištisus 6 metus.

Vieną dieną gauna pasiūlymą važiuoti į Jaltą, į rusų imperatoriaus "Nikitinsky sad", kur reikėjo atlikti irigacijos darbus. Pasiūlymą priėmė, ten nuvyko ir dirbo iki I Pas. karo pradžios. Prasidėjus karui, buvo mobilizuotas ir paskirtas karininku į artilerijos brigadą Vilniuje. Būdamas kariuomenėje, dalyvavo kovose. Tarnaudamas pasiekė štabo kapitono laipsnį. 1921 metais grįžo į Lietuvą.

Biržuose įsikūrus prekybos ir pramonės bendrovei "Agaras", buvo jos vedėju iki 1926 m. 1926 m. buvo pakviestas į Žemės ūkio Ministeriją, žemės tvarkymo departamentan, melioracijos sk. vyr. revizorium, kur tas pareigas ėjo iki Sov. Rusijos okupacijos. Buvo apdovanotas Gedimino V laipsnio ordenu.

1944 m. rusų kariuomenei artėjant prie Kauno, Martynas su žmona Salomėja pasitraukė į Vokietiją. Vokietijai kapituljavus, Martynas su žmona pateko į Regensburgą, į lietuvių tremtinių stovyklą. Iš Regensburgo kartu su keliama lietuvių stovykla išvyko į Šenfeldą. Susidarius galimybei emigruoti į Ameriką, atvyko ir pateko į Clevelandą. Po kurio laiko jis gavo darbą pas p. Wakser, Shady Lane, Solon, prižiūrėti sodyba. Martynui darbas buvo prioriširdies. Daržininkystę ir sodininkystę jis mėgo, todėl ir pasiliko ten iki paskutinių savo dienų, kur jį ir pasitiko mirtis.

Paliko liudinčius: žmoną Salomėją, dukras: A. Svalbonienę, Karosienę, sūnų inž. Vytautą, daug artimų giminių ir bičiulių.

Į laidotuves buvo atvykęs kun. Neimonas iš Čikagos, kuris atliko pamaldas, palydėjo ir tarė atsisveikinimo žodį. Dalyvavo Kostas Kregždė iš Toronto, veter. gydyt. Jokūbas Kregždė su žmona ir dukra iš Cincinaty, Antose Svalbonienė iš Brooklyno, Sakalas su žmona iš Hamiltono ir daug Clevelando liet. visuomenės. Kūnas buvo pašarvotas Della Jakubs and Son laidotuvių namuose, 6621 Edna Ave.

Dalyvavusieji Martyno laidotuviuose buvo žmonos pakviesti nuvykti į p. Žiedonių namus. Ten buvo pavažinti. Buvo pareikšta padėka už dalyvavimą palydint Martyną į amžinybę. Dalyvavusieji reišė žmonai, šeimai ir artimiesiems gilią užuojautą.

Martynas Nastopka kaip jaunatvėje, taip ir sulaukęs senatvės uoliai sekė lietuvių gyvenimą, sekė spaudą, lankė susirinkimus, pobūvius ir kitus parengimus. Jis vis tikėjosi sulaukti laisvos ir nepriklausomos Lietuvos, į ją grįžti.

L. Zvirkašnis

J A Valstybės

— Bombonešiai B-47, buvę strateginės karinės jėgos nugarkauliu paskutiniame dešimtmetyje (1953 - 1963), išimami iš apyvartos. Jie tas pareigas perleidžia tarpkontinentinėms raketoms. 1953 metais turėta 300 B-47 bombonešių. 1959 metais — 1400, 1963 m. jų liko tik 600, gi 1966 metais paskutinis apleis karo aviacijos eiles. Jų gamyba kainavo 3.5 milijonų dolerių. Pirmiau buvo numatyta juos pakeisti B-52 ar B-58 bombonešiais, bet tas jau nebus vykdoma. Aviatoriai tuo yra nepatenkinti, bet tas sprendimo nepakeis. Laikini B-47 bombonešiai rikiuojami Arizonos dykumose ir ten laikomi tik bėdos atvejui.

— Pernai spalio mėn. 22-25 dienomis per 63 valandas pilna 15,000 šarvuotųjų divizija, tik su rankiniais ginklais, buvo lėktuvais pervežta iš Amerikos į Vokietiją. 5,700 mylių kelio Teksa - Grenlandija - Azorų salos - Vokietija, perkėlime dalyvavo apie 250 lėktuvų. Sprausminiai lėktuvai nuskrido per 10,5 val., kitiems užtruko iki 31 valandos. Visa divizijos permetimo operacija pavyko, palyginamai, labai puikiai, nenukrito nė vienas lėktuvas.

Sunkiuosius ginklus ir kitas priemones divizija gavo iš Vokietijoje esančių ginklų sandėlių, kurie buvo dar papildyti 1961 metais Berlyno krizės metu. Perkeltoji divizija tuojau gavo 300 tankų, 400 šarvuotųjų ir 5 000 autovežiminių ir išvyko manevrams link R. Vokietijos pasienio. Tuose manevruose dalyvavo ir apie 100 sprausminių taktinių lėktuvų.

Manoma, kad JAV šiuo divizijos permetimu norėjo parodyti europiečiams, jog divizija iš Amerikos galima permesti Europon greičiau, negu rusų šarvuotieji sugebėtų pereiti per V. Vokietiją, kurioje stabdytų NATO jėgos. Taipogi Tolimieji Rytai turėtų suprasti, kad yra galima amerikiečių greita pagalba komunistų įsiveržimo atveju į Tailandą ir Vietnamą.

Anksčiau tokios divizijos permetimas Europon laivais būtų užtrukęs 6 savaites.

Po įrodymo, kad galima greitai permesti sustiprinimus oru, prisibijoma, kad Amerika sumažins savo kariuomenę Europoje. Jei Amerika savo kariuomenę Europoje sumažins, tai europiečių akimis šis pademonstravimas susilpnins Europos saugumą, gi priešingai, jei amerikiečių pajėgos pasiliks dabartinio dydžio — žymiai sustiprins.

— Daromi bandymai pagauti žmogaus smegenų skleidžiamas bangas

tolimesniuose atstumuose ir iš jų išskaityti žmogaus reagavimą į aplinkos pasikeitimus kautynių lauke bei erdvių kelionėse. Bandymams pavykus bus įšiekoma būdų paveikti bei kontroliuoti žmogaus elgseną norima kryptimi.

— Pagamintas ir mėginamas naujas minų įšiekotojas, kuris suranda metalines ir plastikines minas. Tai yra tranzistorinis trumpų bangų įtaisas, jis suranda minas parodydamas skirtingą reagavimą tarp minos ir jos aplinkos. Nesudėtingas aptarnauti ir pataisyti.

— Sėkmingai išbandyta priešradicinė raketa SHRIKE. Ji numatoma naudoti prieš radaro spindulių siūstuvus.

— Trys laivai kaip plaukioją tiekimo sandėliai išplaukė į Filipinų vandenį. Laivuose sukrauti tiekimo reikmenys reikalingi bėdos atveju greitai oru pervežamiems kariniams vienetams. Laivuose tiekieni: prižiūri karinis personalas. Toki sandėliai lengvai gali būti perkelti iš anksto į numatomos krizės vietą.

ŠVEDIJA

— Švedų Bofors dirbtuvės pagaminė naują tanką "S". Jis yra be bokštelio, žemas — tik truputį virš 6 pėdų, kylio formos, sveria apie 40 tonų, važiuoja plieniniais 26 colių pločio vėžimais, turi 105 mm patranką ir 4 kulkosvaizdžius, po du abiejose pusėse, virš vėžimų. Ginklai nutaikomi pačiu tanku. Jis turi du motorus, viename šone stūmoklinį 230 a. j., kitame — dujinę turbiną 330 a. j. Jie gali veikti paskirai ir kartu. Aptarnauja trys kovotojai, jie sutalpinti taip, kad gali susikalbėti be technikinių priemonių. Tanko viršininkas yra ir šaulys. Tretysis yra atbulinis vairuotojas. Ginklai užtaisomi automatiškai. Motorai ir ginklai yra lengvai išimami patikrinimui ir pataisymui. Sugeba nugalėti vandens kliūtis.

S. RUSIJA

— Šveicarų žiniomis Sov. Rusijos šaulių pulko organizacija yra pakeista 1932 metais. Dabartiniam pulke yra 2,090 karių; 3 motor. šaulių batalionai ir 1 tankų btl. Šaulių batalione yra 430 karių; 3 šaulių kuopos, 1 prieštankinė kp. ir 1 minosvaizdžių kp. Šaulių kuopa turi 8 autovežimius, prieštankinė kp. turi tris 85 mm patrankas; ir šešis 82 mm raketų leidėjus, minosvaizdžių kp. — šešis 120 mm minosvaizdžius.

Vienas šaulių batalionas yra parngiamas persikelti lėktuvais. Tankų batalione yra 194 kariai; 3 tankų kuopos po 10 tankų kiekvienoje.

Be to, pulke yra sekantieji pagalbiniai daliniai: pionierių būrys, šarvuota žvalgybos kp. su 6 plaukiančiais tankais, 3 ratiniais ir 4 vikšriniais autovežimiais, prieštankinė baterija su šešiais 100 mm pabūklais, prieštankinių raketų kp. su šešiais 107 mm raketų leidėjais, sunkiųjų minosvaizdžių kp. su šešiais 160 mm minosvaizdžiais, šarvuota priešlėktuvinė kp. — 6 tankai su 57 mm pabūklais ir 4 tankai su 14,5 mm ke-turvamzdžiais pabūklais. Be to, dar ryšių kuopa, tiekimo — transporto kp., ūkio kp. ir atominės, dujinės ir biologinės apsaugos būriai. M. M.

* * *

Daug laiškų buvo gauta, kuriuose tilpo Kalėdų ir Naujųjų Metų sveikinimai KARIO žurnalui, redakcijai ir administracijai. KARIO štabas nuoširdžiai dėkingas visiems sveikinusiems ir linkėjusiems KARIUI geros sėkmės.

Išleisus šį KARIO Nr., sukako 10 metų kai New Yorko ramovėnai permė žurnalo leidimą ir kai dabartinis KARIO štabas pradėjo dirbti redagavimo ir administravimo darbą.

Trečiojo Reicho iškilimas ir jo žlugimas

Po karo, suradus slaptus Trečiojo Reicho dokumentus, ir net ištisus archyvus, į dienos šviesą iškykla visa Europos kraštų tragedija, išryškėja nacių intrygos ir naudotas prieš kitas tautas teroras. Švieson išeina ir patys svarbiausi dramos aktoriai ir jų motyvai. Iš tų dokumentų neaprepiamos jūros paminėtinas Heinricho Himmlerio Geštapo išlikęs archyvas ir Užsienių ministerijos bylos. Randa net, vokišku tikslumu užrekorduotus, slaptus pasikalbėjimus, telegramas, net telefonu pasikalbėjimus nacių vadovybės tarpe. Trečiam Reichui staigiai sugriuvus, į sąjungininkų rankas pakliuvo nesunaikintos ištisos tonos dokumentų, kurie bus vertingi ateities istorikams.

Gen. Frico Halderio privatus dienoraštis, tiksliai, diena iš dienos, fiksuoja įvykius tarp rugpjūčio mėn. 1939 m. ir rugsėjo 1942 m., jam tuo metu būnant gen. štabo viršininku. Jis smulkiai atžymi jo kasdieninius kontaktus su Hitleriu ir kitais nacių partijos bosais. Taip pat išlikę sveiki propagandos min. dr. Josefo Goebelso privatus memuarai duoda įdomios medžiagos istorikams.

Netoli 500 tonų dokumentų dėžėse JAV I Armija pačiuopo Harco kasyklose prieš pat jų sunaikinimą (gautu iš Berlyno įsakymu). Šie archyvai atgabenti į USA ir sukrauti Armijos sandėliuose, kur nepaliesi niekeno išgulėjo dešimts metų. Niekam iš valdžios nerūpėjo net atidaryti dėžes ir bent pažiūrėti, kokie ten dokumentai trūnija. Ir tik 1955 m. Vokietijai prispyrus grąžinti archyvus atgal, daugiausia privatūs mokslininkai, remiami Amerikos Istorikų Draugijos, skubiai griebėsi žiūrėti, kas šiuose popieriu kalnuose slypi. Nors naciai žinojo, kaip apsisaugoti nuo akių ir veikė labai slapta, tačiau šie dokumentai duoda pilną vaizdą šio tragiško istorijos laikotarpio. Šioje tragedijoje buvo įmaišytas visas pasaulis, žuvo milijonai žmonių, Europa liko paversta griuvėsiais. Pats Hitleris yra pareiškęs: kad tik ateities istorija galės smerkti ar pateisinti vokiečių tautą, tik ateities istorikai laiko perspektyvoje galės duoti pilną vaizdą šios pasaulio tragedijos ir žmogaus naikinimo periodo.

William Shirer, vokiškos kilmės amerikietis, NBC korespondentas, puš šio karo praleido nacių Vokietijoje, kur asmeniškai stebėjo įvykius, gyvendamas pačiame nacių centre Berlyne ir jo pastabos yra gana objektyvios, nes jis leidžia kalbėti pa-

tiems faktams. Jo parašytas kapitalinis veikalas "Trečiojo Reicho Iškilimas ir žlugimas", remiantis rasta nacių dokumentais, yra didelės vertės istorijai. Daugely vietų yra minimas ir Lietuvos vardas. Pasekime, kaip yra aprašoma Lietuva pasaulio įvykių sukūryje ir kur paminima jos vardas slaptuose nacių dokumentuose.

Klaipėdos krašto užgrobigimas

Po eilės grobimų, Hitleris atkreipė akis ir į Klaipėdos kraštą. Užgrobigimas, kaip knygos autorius slaptuose nacių dokumentuose randa, buvo planuojamas daug anksčiau.

Vokiečių užsienių reik. ministeris Ribentropas priėmęs Lietuvos užsienių reik. min. J. Urbšį, kuris pro Berlyną keliavo į Romą, ir pareikalavęs, kad Lietuva tuoj pat, nedelsdama, atiduotų Klaipėdos kraštą Reichui. Kitaip, grasinio Ribentropas, fiūreris puls ir sunaikins žaibo greičiu. Lietuva turi žiūrėti į tai šalta ir realiai ir neapsigaudinėti, belaukdama kokios pagalbos iš Vakarų.

Iš tikro, 1938 m. gruodžio mėn. 12 d. — keletą mėnesių prieš šį ultimatumą, Prancūzijos ir Anglijos ambasadoriai raštu atkreipė Vokietijos vyriausybės dėmesį į pranešimus, kad Klaipėdos vokiečiai ruošia sukilimą ir prašė tuoj panaudoti visą savo galią, kad Klaipėdos krašto statusas, garantuotas šių valstybių, būtų respektuojamas. Vokietijos Užsienių ministerijos atsakyme Ribentropas pareiškė nustebimą ir pasipiktinimą dėl šio anglų — prancūzų demaršo. Jei ir toliau būtų tebedaromi koki demaršai tuo klausimu, būtų atsakyta, kad Vokietijos valdžia palauks, kol Anglija ir Prancūzija pagaliau pavargs nuo nuolatinio kišimosi į Vokietijos reikalus.

Jau kurį laiką Vokietijos valdžia ir nacių partija organizavo ir kursė Klaipėdos vokiečius pagal Sudetų ir Austrijos akcijos liniją. Vos keliom savaitėm praėjus po Miuncheno susitarimo, Hitleris įsako armijos vadams, drauge su galutine Čekoslovakijos likvidacija, paruošti ir Klaipėdos aneksiją. Kariuomenė buvo įspėta kooperuoti su partija.

Kadangi Vokietijos laivynas neturėjo dar progos laimėti kokią pergalę grobiant Austriją ar Sudetus, Hitleris nusprendė duoti progą laivynui pasižymėti prieš taikią Lietuvą. Jis įsakė, kad Klaipėda turi būti pulta ir užimta iš jūros. Lapkričio mėn. jau buvo parengtas planas kodu:

"Štettino transporto pratimas". Pats Hitleris pasiryžo šioje akcijoje vadovauti ir kovo 22 d., drauge su admiralu Raederiu, kišeniniu kreiseriu Deutschland iš Svinemiundės išplaukė Klaipėdos kryptim į jūrą. Taikinguai Lietuvai jis veik nedavė laiko kapituluoti prieš patiektą ultimatumą.

Kovo mėn. 21 d. Weizseckeris, kuris vėliau Niurnbergo teisme viešai piktinosi plėšriais nacių metodais, pats pareikalauja, kad nei minutės laiko neleistų gaišti, tuč tuojau, iš ryto, įgalioti Lietuvos atstovai turi prisistatyti Berlynan ir pasirašyti atidavimo aktą. Lietuvos atstovai atvyko kovo 21 d. vėlai po pietų ir, nežiūrint visų vokiečių grasinimų ir spaudimo, dalyvaujant pačiam Ribentropui, dėsė kapituluoti.

Pagaliau pats Hitleris, būdamas jūroje ir pagautas jūros ligos, naktį du kartu siuntė skubias radiogramas Ribentropui, klausdamas, ar dar lieptuvis nepasidavė, kaip reikalauta. Diktatorius ir jo admiralas norėjo tuoj žinoti, ar turi pradėti ugnimi briautis į Klaipėdos uostą.

Pagaliau tik 1:30 val. ryto Ribentropas savo negaluojančiam jūros ligos viešpačiui galėjo pranešti gerą žinią, kad nelemti lietuviai, pagaliau, pasidavė smurtui ir pasirašė aktą. Tos pačios kovo 22 d. popietį — 2:30 val. Hitleris jau galėjo vykdyti naują triumfo žygi į naujai užgrotą miestą, ir miesto teatre rėkauti į palaidas "išvaduotojų" vokiečių minias. Taip buvo brutaliai sudraskytas dar vienas Versalio sutarties punktas. Dar viena pergalė prieš silpnesnį, be kraujo praliejimo, buvo laimėta, tačiau ir pats fiūreris nenujautė, kad tai bus jo paskutinis grobigimas, vykdomas be karo.

(bus daugiau)

Laisvai vertė Vytenis

1961 m. rugsėjo 26 d. JAV prezidentas pasirašė įstatymo projektą (bilių) No. 9188 ir tuo jį pavertė įstatymu No. 87-297. Šis įstatymas įgalina JAV prezidentą perleisti karines jėgas ir visus vyrus ir moteris karinio šaukimo amžiaus J. Tautų saugumo tarybos valdžion. Tuo tarpu, tos saugumo tarybos sekretorius šiuo metu yra komunistas Eugenijus D. Kiseliovas, Sov. Sąjungos atstovas. Taigi, Amerikos pajėgiausias jaunimas gali būti, bet kuriuo metu, perduotas vadovauti rusui komunistui, kuris jį gali pasiūsti į karą, kovoti... prieš ką? C. F.

LIETUVOS KARIUOMENĖS ATKŪRIMO 45 METŲ SUKAKTIES MINĖJIMAI

CLEVELANDE

L.V.S. Ramovės Clevelando skyriaus valdyba garsino, kad Clevelande Lietuvos Kariuomenės atkūrimo 45 metų sukakties minėjimą rengia 1963 m. lapkričio 23 d. 7 val. v. šv. Jurgio liet. parapijos salėje.

Iškylus Amerikos didžiajai tragedijai — 1963 lapkr. 22 nužudžius teroristo šūviu Amerikos prezidentą John F. Kennedy, valdyba tarėsi, ar rengti kalbamą minėjimą, ar atidėti. Apsvarsčius nutarė įvykdyti, tik iš programos išimti visą linksmąją dalį.

Skyriaus pirm. K. Budrys įvadiniam žody pabrėžė: "Su džiaugsmu ruošėmės minėti Lietuvos Kariuomenės atkūrimo 45 metų sukaktį. Bet pradėdami minėjimą su dideliu liudėsiu, nes Amerikos valstybės prezidentas vakar buvo teroristo nužudytas. Liūdi visa Amerika, netekusi savo prezidento, liūdi visas pasaulis ir dar skausmingiau liūdi pavergtosios tautos, kurios buvo sudėjusios viltis į prezidentą John Kennedy. Prašau visus atsistoti ir valandėlės susikaupimu pagerbti tragingai nužudytą Amerikos prezidentą". Minėjimo dalyviams sustojus, Čiurlionio ansamblio vyrų choras, diriguojamas R. Babicko, sugiedomo Tėve mūsų ir Amerikos Himnų. Po to buvo pagerbti žuvę Lietuvos kovotojai dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Choras sugiedojo: Dieve ir Lietuvos Himnų.

Sveikinimo žodžius tarė L.V.S. Ramovės Clevelando skyriaus įkūrėjas ir garbės narys K. Tallat-Kelpša ir L. B. Clevelando I Apyl. pirm. F. Eidimtas.

Dainų repertuaras, kurį turėjo išpildyti Čiurlionio ansamblio vyrų choras, buvo išimtas iš programos; taip pat muzika ir solistai.

VI. Braziulis buvo paruošęs poezijos, muzikos ir tautinių šokių montažą, kuris irgi buvo sutrumpintas; pasilikta buvo ta dalis, kuri vaizdavo Lietuvos kariuomenės atsikūrimą ir kovą dėl Lietuvos laisvės. Išpildė VI. Braziulio vad. dramos studija.

Gražiai pasirodė šv. Kazimiero li-tuanistinės mokyklos mokiūnių tautinių šokių grupė, vadovaujama J. Kavoliūnaitės, kuri pašoko "Sadutę".

Pranešėja buvo R. Nasvytienė. Ji ir visi dramos studijos programą iš-

pildžiusieji buvo gerai pasirengę ir išpildė gražiai. Jie iš atsilankiusių į minėjimą susilaukė padėkos.

Baigus meninę dalį vyko laimėjimų įteikimas. Baigusios Meno Akademiją K. Šlapelienė ir J. Minkūnienė padovanoji savo kūrybos po pavaikslą, A. ir B. Gražuliai — 2 poras mot. batukų. Laimėjo: K. Šlapelienės kūrinį — J. Tallat - Kelpšienė, J. Minkūnienės — R. Minkūnas, 1 porą batų — Gulbinienė ir antrą porą — Staškūnienė.

Vaišėse vyr. šeiminkė M. Tarutienė ir pad. Knystautienė, Astrauskienė ir Mainelienė pavaišino skaniais valgiais. Ir tie buvo suaukoti. Aukotojai: Atkočaitienė, Aukštoliene, Jonaitienė, Kaklauskas, Paulionis, Kažakevičienė, Lūžienė, Tarutienė, Mainelienė, Knystautienė, Glodenis, Bačiulienė, Skavičienė, Mikoliūnienė, Čepukaitienė, Spirikaitienė, Stasienė, Auginienė, Tamulienė, Tallat-Kelpšienė, Stogienė ir Višniauskienė.

Ramovėnų pirm. K. Budrys padėkojo visiems atsilankiusiems į šventės minėjimą, programos išpildytojams, kleb. kun. Ivanauskui už salės davimą, šeiminkėms ir aukotojoms įvairių gėrybių ir kt.

Lapkričio 24 d. 10:30 val. (sekmdienį) šv. Jurgio liet. parapijos bažnyčioje kun. Dzegoraitis atnašavo šv. Mišias už žuvusius kovotojus dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Pamaldose dalyvavo visa eilė organizacijų vėliavų su palyda. Kun. P. Dzegoraitis pamoksle priminė, kad Dievas skyrė tautas gyventi pasaulyje, laisvai ir nepriklausomai tvarkytis. Priminė Lietuvos vaidmenį kitų valstybių tarpe istorijos bėgyje bei jos kovas dėl laisvės ir nepriklausomybės. Priminė ir lietuvių, atsikūrusių laisvajam pasaulyje, pareigą nepamiršti pavergtosios tėvynės Lietuvos ir ten likusių brolių ir seserų, kurie neša sunkų komunistinį vergijos jungą.

Parapijos choras ir solistai, vad. muz. Pr. Ambrazo, pamaldų metu giedoja pritaikintas giesmes ir baigė giesme Marija, Marija ir Lietuvos Himnu.

Tenka pastebėti, kad Ramovėnų valdyba padarė, kas tik buvo įmanoma, kad padarytų Lietuvos Kariuomenės atkūrimo 45 metų sukakties minėjimą įspūdingesnį.

L. Žvirkalnis

DETROITE

Lapkričio 24 d. L. L. Kūr. Savan. ir L.V.S. Ramovė Detroito skyriai atšventė jubiliejinį 1863 metų lietuvių sukilimo minėjimą ir 45 m. Lietuvos Kariuomenės atkūrimo sukakties minėjimą. Tą dieną buvo:

10:30 val. šv. Antano parapijos bažnyčioje iškilmingos šv. mišios, dalyvaujant lietuviškų organizacijų vėliavoms.

12:30 val. Lietuvių namuose iškilmingas minėjimas ir žuvusių už Lietuvos laisvę bei mirusių sukilėlių, kūr. savanorių, karių, šaulių ir partizanų pagerbimas. Po to k.-sav. dr. Vinco Misiulio paskaita: "1863 metų lietuvių sukilimas". Prelegentas, savo ilgoje paskaitoje, apibūdinęs sukilimo priežastis ir išvardinęs svarbesnius sukilimo organizatorius ir vadus, pabrėžė, kad mūsų seneliai, kurie tą sukilimą išgyveno, vadino jį lenkmečiu.

Po paskaitos Detroito skautės ir skautai išpildė meninę minėjimo dalį: skautės pastatė šiems minėjimams pritaikytą, skautininkės K. Kodatienės specialiai parašytą, montažą; o skautai paskaitė iš knygos "Savanorių Žygiai" keletą straipsnių. Be to, vienas skautukas gražiai pagrojo akordeonu keletą lietuviškų dainelių.

Meninę minėjimo dalį užbaigus, buvo sugiedotas Lietuvos Himnas.

Lietuvių namuose iškilmingą minėjimą atidarė kūr.-sav. Mirkus, pakviesdamas gen. št. plk. Šepetį vesti minėjimo dienotvarkę.

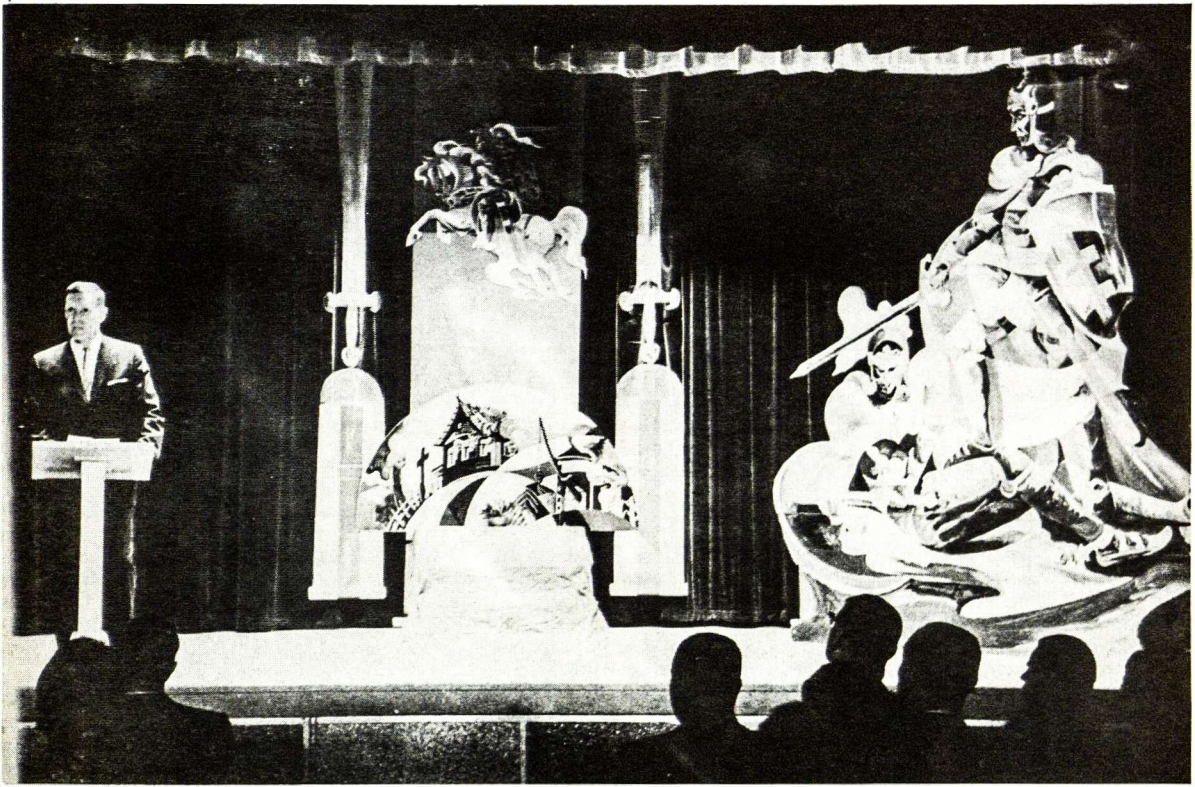
Šių minėjimų proga Detroito prie visų trijų lietuviškų parapijų bažnyčių durų buvo parinkta dėžutėmis aukų Lietuvos laisvės kovų invalidų šalpai ir pasiūsta Lietuvos laisvės kovų draugijai \$111.26.

Kūr. sav. ir ramovėnų valdybos dėkoja: gen. št. plk. J. Šepečiui už dienotvarkės pravedimą, dr. V. Misiuliui už paskaitą, K. Kodatienei už montažą, skautininkėms Pečiūrienei ir Atkočaitienei už montažo pastatymą, o mieloms skautukėms už puikų atlikimą.

Taipgi, reiškiamė padėką skautininkams Baušoniui ir Vaitiekūnui už pajavairinimą minėjimų programos, parenkant iš knygos "Savanorių Žygiai" straipsnius, kuriuos taip puikiai perskaitė skautai. Tenka pastebėti, kad kaip skautukės, taip ir skautu-

(nukelta į 30 psl.)

kai atliko montażą ir skaitė knygos ištraukas tokia gryna lietuviška tar- me, kad klausaisi ir stebiesi, many- damas, kad tas atžalynėlis gimęs ir augeš ne Amerikos didmiesty, o mū- sų brangoje Tėvynėje. Tai čia jų mamųčių ir tėvelių ir skautų orga- nizacijos vadovų nuopelnas. Tebūnie garbė jiems!

Dėkojame skautukui akordeonis- tui, aukų rinkėjams: J. Šimkui, A. Mickevičiui, A. Bajevičiui, L. Kalvė- nui ir K. Mykolaičiui, o taipgi var- gonininkui Mateikai ir šv. Antano parapijos bažnytiniam chorui už pui- kų giedojimą bažnyčioje per pamal- das.

Tautinė vėliava buvo pasiūlyta nešti vietinėms birutininkėms, apsi- rėdžiusioms tautiniais rūbais, bet iš to pasiūlymo nieko neišėjo.

J. Mitkus

NEWARKE

Newarko L. B. Valdybos ir New Jersey Ramovėnų bendromis pa- stangomis lapkr. 24 d. buvo sureng- tas Lietuvos kariuomenės 45 m. at- kūrimo paminėjimas.

Lietuvių šv. Trejybės parapijos bažnyčioje kun. dr. P. Celiečiaus bu- vo atlaikytos šv. Mišios ir pasaky- tas pritaikintas pamokslas. Šv. Mi- šių metu giedojo parapijos choras ir sol. Laurynaitis, kuriam vargo- nais pritarė muz. Bagdonavičius, pa- rapijos vargonininkas.

Po pamaldų parapijos salėje įvyko viešas minėjimas. Minėjimą atidarė inž. V. Dilis, pakviesdamas minėji- mui vadovauti A. Rugį. Invokaciją sukalbėjo kun. dr. P. Celiešius. Su- giedota Amerikos ir Lietuvos Him- nai. Atsistojimu ir susikaupimo mi- nute pagerbta mirusieji ir žuvusieji Lietuvos kariai, šauliai ir partizanai, jungiant pagerbimą ir žuvusiam prez. J. F. Kennedy.

Po šio, buvo pakviestas KARIO red. Z. Raulinaitis skaityti paskaitą. Prelegentas išsamioj ir gerai pareng- toj paskaitoj minėjimo dalyviams perteikė kovingumo prasmės tremty- je reikšmę.

Paskaita su dideliu atydumu buvo išklaudyta ir plojimais prelegentui atsimokėta.

Žodį į minėjimo dalyvius tarti Lie- tuvos karių invalidų parėmimui bu- vo pakviestas K. Trečiokas. Po šio jautraus žodžio keletos minučių lai-

kotarpyje buvo surinkta virš \$100 aukų. Tas parodo, kad mūsų viuo- menė supranta ir įvertina sunkią karo invalidų dalį ir jų atiduotą au- kų savo tėvynėi.

Minėjimui baigiantis A. Rugys pa- dėkojo prel. Ig. Kelmeliui už salę ir tartą žodį, L. B. pirm. V. Diliui ir Ramovėnų pirm. Kontrimui už su- rengtą minėjimą, giedojusiems baž- nyčioje ir salėje Himnus, minėjimo dalyviams ir aukojusiems. Ypatingą padėką išreiškė prelegentui Z. Rauli- naitiui.

Minėjimas, nors įvyko gedulo žen- kle, bet tenka skaityti pavykusių. Da- lyvių tarpe matėis vietos lietuviai ir kai kurie iš toliau.

(a. r.)

PHILADELPHIJOJE

Ramovės skyrius Philadelphijoje Lietuvos kariuomenės atkūrimo mi- nėjimą suruošė lapkričio 30 d. Tą dieną 9 val. ryto šv. Andriejaus baž- nyčioje buvo atlaikytos pamaldos už žuvusius dėl Lietuvos laisvės. Pa- maldų metu giedojo Lietuvos operos solistė Juzė Augaitytė.

Vakare, 7 val., šv. Andriejaus pa- rapijos salėje įvyko iškilmingas mi- nėjimas, į kurį susirinko apytikriai šimtinė žmonių. Dalyvavo ir Kult. Tarybos p-kas prof. J. Puzinas.

Plk. J. Šaudzis trumpu žodžiu ati- darė iškilmes: buvo sugiedoti Him- nai ir tylos minute pagerbti žuvsie- ji, o taip pat ir tragiškai žuvęs prez. Kennedy. Toliau plk. Šaudzis šaukė pavardėmis kūrėjus-savano- rius, ir jei kuris iš jų dalyvavo mi- nėjime, tai buvo pagerbtas prisegant jam savanorio spalvas prie rankovės, o Vyties Kryžiaus kavalleriams ir ordeno simbolis. Čia jam padėjo mjr. A. Impulevičius.

Paskaitą skaityti buvo atvykęs KARIO redaktorius Z. Raulinaitis. Su juo kartu buvo atvykęs ir KA- RIO administratorius L. Bileris, ku- ris, ta proga, apkrovė stalą KARIO numeriais ir kitais kariniais leidi- niais.

Paskaitininkas neilgoje, bet gyvo- je kalboje iškėlė visą eilę vaizdų, kurie simbolizavo Lietuvos kovingą dvasią, nuo Nepriklausomybės karo, partizanų kovose ir čia tremtyje. Jis pabrėžė, jog Lietuvos kariai yra dau- giausia persekiojami maskoliaus oku- panto tėvynėje ir net terorizuojami

čia tremtyje. Jis iškėlė neteisingus kaltinimus, daromas mjr. Impulevi- čiaus asmenyje visiems Lietuvos ka- riams. Mat, lietuvis karys, kovojan- tis ar kovojęs už savo tėvynės lai- svę, maskoliui bolševikui yra — nusi- kaltėlis.

Meninę dalį atliko Philadelphijos Tautinio Antamblio vyrų ir mišrus choras, vadovaujamas Leono Kaulinio. Po jo pianu skambino jaunuolis Vy- tautas Maciūnas.

Dėl gedulo, po programos, šokių neįvyko, todėl buvo skirstomasi.

Dalyvis

LOS ANGELES

LVS "Ramovės" Los Angeles sky- riaus valdyba suruošė Lietuvos ka- riuomenės 45-rių metų sukakties mi- nėjimą.

Lapkričio 16 d., per lietuvių ra- dijo programą, klausytojai turėjo pro- gos išgirsti radijo montażą apie Lie- tuvos kariuomenės atliktus žygius. Montażą paruošė ir pravedė progra- mą V. Plūkas, radijo pranešėjas. Pa- skaitą skaitė K. Liaudanskas, sky- riaus valdybos pirmininkas.

Sekančią dieną — sekmadienį, mi- nėjimas buvo pradėtas gedulingomis pamaldomis šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje. Kun. J. Kučingis, para- pijos klebonas, leido rinkti prie baž- nyčios aukas Lietuvos kariuomenės karo invalidams paremti. Paminėjęs Lietuvos kariuomenės reikšmę, jis skatino paremti aukomis sužeistus laisvės kovose ir gausiai dalyvauti minėjime tuojau po pamaldų parapi- jos salėje. Ramovėnų užprašytas mi- šias atnašavo kun. A. Valiuška. Lai- ke pamaldų giedojo choras, vadovau- jamas parapijos vargonininko muz. Br. Budriūno. Solo giedojo buv. Lie- tuvos valstybės operos primadona Vincs Jonuškaitė.

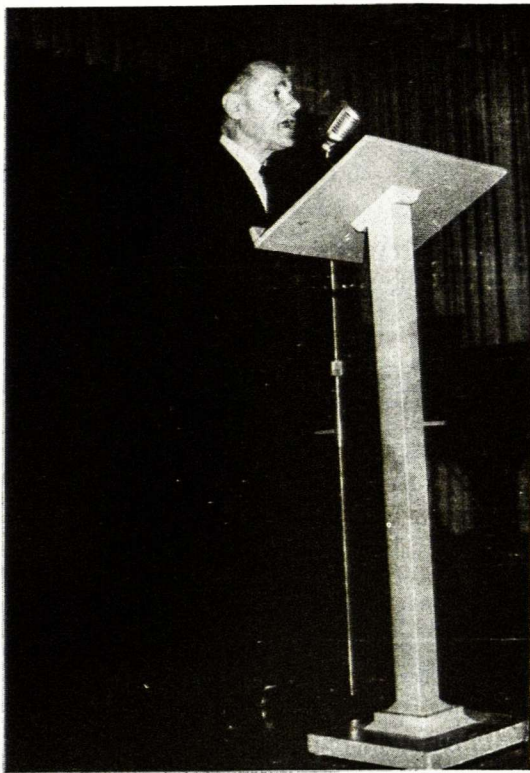
Po pamaldų ramovėnai su biruti- ninkėmis rinko aukas Lietuvos karo invalidams. Laisvės kovų veteranams - invalidams sušelpiti pasiūsta \$122. 75.

Iškilmingą minėjimą atidarydamas, K. Liaudanskas salėje susirinkusius pakvietė tylos minute pagerbti žuvsius už Lietuvos laisvę, karius, šau- lius, partizanus ir mirusius ramovė- nus. Visiems atsistojus, maldą atkal- bėjo kun. kan. A. Steponaitis. Pirmi- ninko pakviestas, tarė žodį dakta- ras J. Bielskis, Lietuvos garbės kon-

← 28 p. žuvusiųjų pagerbimas, minint atkurtos Lietuvos kariuomenės 45 metų sukaktį Chicagoje lapkričio 23 d. Vyt. Račkausko nuotr.

← 29 psl. Dail. J. Juodžio papuoštoje scenoje KARIO redaktorius Z. Raulinaitis kalba Kariuomenės minėjime, įvy- kusiam sausio 4 d. Apreiškimo parap. salėje (Vyt. Maželio nuotr.); Apačioje — susirinkę į minėjimą brukliniš- kiai lietuviai (G. Peniko nuotr.).

Paskaitininkas ramovėnas teis. S. Paltus
(L. Briedžio nuotr.)

Dainininkai Vygis, Virgis ir Rimas dainavo kariškas dainas, akompanuojant jų tėvui muz. A. Narbutui.
(L. Kancausko nuotr.)

ulas, LVS "Ramovės" Los Angeles skyriaus garbės narys. Dr. J. Bielskis ragino visus lietuvius įsipareigoti tęsti kūrėjų-savanorių pradėtą kovą prieš Lietuvos laisvės pavergėjus. Dabartinis kovos būdas yra skirtingas nuo anų laikų, paminėjo konsulas, tačiau tikslas liekas tas pats: iškovoti Lietuvai laisvę. Šis uždavinys mums lietuviams yra pagrindinis, pirmaeilis ir neatidėliotinas. Turime vienintai veikti, kad pasiekus laimėjimą.

Po konsulo žodžio sekė koncertinė dalis. Meninės programos vedėja inž. Nida Žibutė Balsytė-Brinkienė minėjimo dalyviams scenoje pristatė viešnią, nepriklausomos Lietuvos valstybės teatro operos primadoną Vincę Jonuškaitę. Solistė išpildė šiuos dalykus: Begalinis Viešpats Pasaulis, žodžiai B. Brazdžionio, muzika Giedrės Nasvytytės; Oi, užu gojaus, našlaitės daina (harmonizuota K. V. Banaičio); Oi, kas sodai, harmonizuota Br. Budriūno; Šauksmas, žodžiai Alės Rūtos, muzika Br. Budriūno. Solistei, operos veteranei, buvo įteiktos gėlės. Tačiau, gausūs žmonių plojimai ir reikalavimai pakartoti, rodė

pagarbą ir meilę mūsų dainininkei Vincei Jonuškaitei.

Solistė, grįžusi scenon, atliko dar du dalykus. Išpildė iš operos Carmen, Habanera, komp. G. Bizet. Pabaigai — Per dvarą ėjau, liaudies dainą, harmonizuotą K. V. Banaičio. Akomponavo muz. Br. Budriūnas.

Po trumpos pertraukos ramovėnas teisininkas S. Paltus skaitė paskaitą — Kovingoji Lietuva. Paskaitininkas chronologijos tvarkoje apibūdino žymesnes Lietuvos kariuomenės kautynes. Taikliai palietė šių dienų lietuvių pareigas auklėjant jaunąją kartą. S. Paltaus paskaita buvo turininga, sklandi ir trumpa, todėl klausytojus nevalgino ir paliko gilaus įspūdžio.

Meninės programos dalyje duota pasireikšti ir jaunimui. Pianinu paskambino L. Naujokaitis; karines dainas dainavo trio: Vygis, Virgis ir Rimas Narbutai, jiems akomponavo muz. A. Narbutas, jų tėvas. A. Ažuolaitis ir S. Stančikas deklamavo eilėraščių Esu Nemuno sūnus. Solo dainas išpildė K. Dambrauskaitė. Mok. O. Razutienės tautinių šokių vyresnioji grupė pašoko vėdarą, kubilą ir

jonkelį. Šokėjų trupę sudaro: D. Barauskaitė, D. Razutytė, E. Kazlauskaitė, D. Tamulaitytė, D. Steikūnaitė, V. Dičiūtė, L. Stančikaitė, R. Rozenblataitė, G. Tamulaitis, V. Dūda, V. Radvenis, V. Gedgaudas, A. Gedgaudas, V. Vilimas, J. Skirius, E. Janulaitis. Šokiams akomponavo pianistė O. Biržiškaitė-Barauskienė.

Minėjimas buvo baigtas Tautos Himnu.

O. Žadvydas

* * *

BROOKLYNE

Gyvai ir įspūdingai praėjo Lietuvos Kariuomenės minėjimas New Yorke, kurį suruošė Lietuvių V. S. "Ramovė" New Yorko skyrius sausio 4 d. Apreiškimo parapijos salėje Brooklyne.

Minėjimas buvo numatytas praeitų metų lapkričio 23 d., tačiau dėl JAV prezidento J. F. Kennedy tragiškos mirties atidėtas.

New Yorko skyriaus pirm. plk. Jonas Šlepetyš minėjimą atidarė trumpai nušviesdamas Lietuvos karių savanorių kovas, kariuomenės pradinį organizavimąsi, vėliau jos vaidmenį bei įnašą įvairiose krašto srityse, itin

pabrėždamas jos didžią reikšmę Lietuvos jaunimo auklėjime patriotinėje dvasioje.

Pagrindiniu kalbėtoju buvo "Kario" redaktorius Zigmąs Raulinaitis vietoj anksčiau pakviesto prelegento adv. Juliaus Smetonos, negalėjusio iš Clevelando atvykti dėl susirgusios ir į ligoninę paguldytos žmonos.

Z. Raulinaičiui, buvusiam kariui ir artimai tebestovinčiam, dirbančiam karinėje dvasioje jo redaguojamam žurnale "Karys", ši tema labai artima ir žinoma, todėl buvo gerai ir įdomiai paruošta, skyrėsi nuo kitų, daug kartų girdėtų, kalbų.

Jis apėmė labai ilgą Lietuvos istorijos laikotarpį iki pat šių dienų, tačiau gana sutrauktai ir aiškiai perdavė visus svarbiuosius su ta tema susijusius Lietuvos istorijos įvykius, pažįstamais citatomis ir paskutinių laikų Lietuvos partizanų kūryba.

Meninėje dalyje gražiai pasirodė visų mėgiamas, ir visada griausmingais plojimais palydimas, New Yorko vyruvyje oktetas, akompanuojant muzikui A. Mrozinskiui.

Vietoj susirgusios akt. T. Daubaraitės-Skobeikienės, poetas Vincas Jonikas paskaitė savo kūrybą, specialiai tai dienai pritaikytą. Turinys įdomus, bet autorius, kaip ir daugelis kitų kūrėjų, skaityme neparodė aktorius gabumų. Keli talentai viename žmoguje retai pasireiškia, tačiau jis patraukė publikos simpatijas savo nepaprastai ryškia žemaitiška tarme.

Jonas Rūtenis, jau tikrais aktorius gabumais, paskaitė iš savo ro-

mano ištrauką apie Lietuvos karalių Mindaugą.

Scena buvo puikiai išdekoruota dail. J. Juodžio, kuris be to, dar patarėjo porą savo kūrinių "Kario" loterijos laimėjimams.

Programai gyvai vadovavo Stasys Gudas, "Ramovės" sk. valdybos narys kultūr. reikalams. Po programos buvo vaišės, kurias gražiai ir skoningai paruošė New Yorko birutietės, vadovaujamos pirm. p. Sparauskienės. Šokiams grojo Starolio orkestras.

E. Čekienė

Lietuvos Atstovas Vašingtone atsiuntė tokią laišką P. Plekevičiui, gyv. Bostone, Mass:

Malonus Savanori Kūrėjau:

Gavau Jūsų atsiminimų knygą "Mes nešam laisvę" antrąją papildytą laidą.

Labai, labai esu Jums dėkingas už jos prisiuntimą ir giliai nuoširdžiai Jus sveikinu, kad pavyko Jums pirmąją laidą papildyti ir antrąją atsiminimų laidą išleisti.

Beskaitydamas Jūsų knygą pastebėjau, kad Jūs baigiate savo atsiminimus, rašydami: "Laisvės mintis, kurią mes realizavome, jau yra giliai įpausta kiekvieno lietuvių širdyje. Lietuvis laisvės ilgėsis ir už ją kovos. Vėl kilis nauji savanoriai. Ir vėl Karo Muzėjaus sienose sutvėskės naujomis spalvomis seni žodžiai: Per amžius budėję, laisvę laimėjome, per aukas ir pasišventimę".

Tai labai gražios ir jaudinančios lietuvių širdį mintys. Gėrėjau jomis

ir dėkingas esu, kad jas taip nuoširdžiai išreiškėte.

Linkiu, kad Jūsų leidinys turėtų pasisekimo.

Beartėję šv. Kalėdoms ir Naujiesiems 1964 Metams, priimkite mano geriausių linkėjimus Jums ir Jūsų šeimai.

J. Kajeckas,
Lietuvos Atstovas

* * *

Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos centro valdyba, Detroito, per keturius mėnesius nesulaukusi iš vysk. V. Brizgio atsakymo, dėl Vašingtono katedroje rengiamo šilumos, bet ne Aušros Vartų altoriaus, išsiuntinėjo spaudai ilgą Pro Memoria. Negalėdami asmeniškai prie vyskupo priesti, mat, vilniečių delegacija nebuvo priimta, jie savo mintis išdėstė 7 psl. rašte, kurį pasirašė eilė skyrių pirmininkų ir delegatų ir išsiuntė vysk. V. Brizgiui, prašydami jo atsakyti. Pro Memorijoje, tarp kitko, sakoma: "Todėl mes nuolankiai prašome Jūsų Ekscelenciją pakeisti savo nusistatymą ir vietoje koplyčios didžiąjame altoriuje numatyto šilumos Dievo Motinos paveikslu — įrengti Aušros Vartų Gailėtingumo Dievo Motinos koplyčią..."

Pro Memoriją pasirašė ir RAMOVĖS centro valdybos pirm. prof. gen. Stasys Dirmantas, pridėdamas tokią prierašą: "Sutinku su pagrindinėmis mintimis ir pilnai palaikau iškeltą labai svarbų ir opų tautiniai-tikybinių reikalą. Manau, dar nėra per vėlu pakeisti sprendimas".

KARIO LOTERIJOS DAVINIAI

Laimėjimų traukimas įvyko sausio 4 d., 1964, Lietuvos Kariuomenės sukakties minėjimo metu Brooklyn, N. Y.

Dail. J. Juodžio paveikslą "Deganti Sodyba" laimėjo Bil. Nr. 8332 — Varnas, Ignas, 152 Holton Ave. S., Hamilton, Ont., Canada.

Dail. J. Juodžio paveikslą "Jūra" laimėjo bil. nr. 4522 — Perminas Viktoras, 2755, 24 St., Detroit, Mich.

"Kario" leidinių kompletus (25.75 dol. vertės) laimėjo:

Bil. Nr. 5285 — Dimas Adolfas, 63-33, 75 St., Middle Village, N. Y.

Bil. Nr. 10224, Blinstrubas, Vadas, 6722 Bayliss, Cleveland, Ohio,

Eil. nr. 6043 — Ryliškis, Andrius, 18 Irving Ave., Brooklyn, N. Y.

"Kario" metinę prenumeratą laimėjo:

Bil. Nr. 11106 — Podelis, Ignas, 274 Carter St., Rochester, N. Y.

Bil. Nr. 800 — Ališauskas, Kazys, 7312 S. Wabtenaw Ave., Chicago, Ill.

Bil. Nr. 231 — Andrikonis, Vytautas, 61 Rangeley Rd., Arlington 74, Mass.

Bil. Nr. 2344 — Račiūnas, Pranas, 2229, 67 St., Chicago, Ill.

Bil. Nr. 1587 — Kacilauskas, Juozas, R.F.D. 1, McCarthy Rd., Lemont, Ill.

Loterijos bilietai bus išsiuntinėti JAV ir Kanados prenumeratoriams. Į kitus kraštus, sąryšyje su kebliu atsiskaitymu, nebuvo pasiūsta. Viso buvo pasiūsta 1190 loterijos bilietų knygučių (po 10 bil.). Išplatinta — 542 knygutės. Gautasis pelnas įgalino "Kari" apsimokėti didesnę dalį savo skolų spausuvei.

"KARYS" ŠIRDINGAI DĖKOJA:

Dail. Jurgiui Juodžiui už padovanojus du paveikslus;

Prenumeratoriams ir kitiems asmenims, parėmusiems loteriją;

Loterijos bilietų platintojams:

Petrušaičiui P. (išplatino 11 kn.), Saladžiui, Pr. — 10 kn., Skardžiui, Jurgiui — 7 kn., Petkevičiui, Al. — 5 kn., Petrauskaitei, E. — 4 kn., Rušui, Vl. — 3 kn., Perminui, Vik. — 3 kn.;

LVS Ramovės Chicago sk. (išplatino 12 kn.), LVS Ramovės Waterbury SK. — 6 kn., LVS Ramovės Los Angeles Sk. — 5 kn., LVS Ramovės Niagaros Pus. Sk. — 5 kn., LVS Ramovės Montreailo Sk. — 4 kn., LVS Ramovės Baltimoro Sk. — 3 kn., LVS Ramovės Easton Sk. — 3 kn., LVS Ramovės Phila. Sk., — 3 kn., LVS Ramovės Cleveland Sk. — 2 kn.

Lapkričio 23 dienos šventės proga, JAV karinių jėgų gen. W. A. Harris išsiuntinėjo tokią dienos įsakymą Lietuvos Sargybų ir Darbo Daliniams Vokietijoje:

Headquarters
Seventh Army Support Command
Office of the Commanding General

APO 279, US Forces

Anniversary Message for
Lithuanian Soldier's Day
— 23 November 1963

On the occasion of Lithuanian Soldier's Day. I wish to extend my heartfelt best wishes to all Lithuanian personnel in Seventh Army Support Command.

The Lithuanian Soldier knows, better than most of us, what it is to fight against tyranny and oppression. Your history is a glorious page in the attempts of mankind to attain and keep his freedom.

I believe that the Lithuanian people like all other free men can look to the future with confidence. To those Lithuanians now working with us I offer my heartfelt sympathies and assurance of my continued interest in their welfare and the welfare of their families.

William A. Harris
Major General, USA
Commanding

GUĐŲ KARO DALINIAMS 45 METAI

1963 m. gruodžio 1 d. sukako 45 metai kai prie Lietuvos krašto apsaugos ministerijos buvo įsteigta gudų dalis, kuri vėliau rūpinosi gudų karinių dalinių steigimu Gardine ir Kaune.

Pirmieji tų dalinių organizatoriai ir vadai buvo Rusijos armijos karininkai, gudų kilmės: Mykolas Demidovas, Daniliukas ir Aleksandras Ružancovas. Vėliau atsirado ir daugiau karininkų: Glinskis, Uspenskis. Gardine gudų pulką, kuriam vadovavo Uspenskis, 1919 m. gegužės mėn. lenkai nuginklavo, o gudų raitelių eskadronas, vadovaujamas Glinskio, dar suspėjo pasprukti ir atsirado Lietuvoje. Iš gudų karo dalinių, suformuotų Kaune, pasižymėjo Lietuvos Nepriklausomybės kovose Pirma Atskira kuopa, vadovaujama karininko A. Ružancovo, vėliau Lietuvos kariuomenės majoro. Gudų karo daliniai kautynėse su bolševikais ir lenkais pasižymėjo nepaprastu

narsumu. Už tai jų 46 tapo Vyties Kryžiaus kavaleriais, tarpe jų ir kuopos vadas Ružancovas. Neteko jie 19 užmuštų ir 22 sužeistų. Gi, ties Daugpiliu, nelygioje kovoje, nuo bolševikų kulkos krito karin. Plistka. Lietuvos gudai 1918-19 m. turėjo Lietuvos kariuom. sudėty pėtininkų ir kavalerijos dalinius, kurie visi dalyvavo Lietuvos Nepriklausomybės kovose.

Minint šią sukaktį tenka pripažinti, kad gudai, iš visų mažumų Lietuvoje daugiausia gyvybių padėjo ant Lietuvos laisvės aukuro.

Pov. Dirkis

Janinos Narūnės, neseniai iš spaudos išėjusį eilėraščių rinkinį SUTEMOS, apsiėmė išplatinti "Draugas". Tai dienoraštiniai posmai, pašvęsti prof. K. Pakšto atminimui. Išleido savo lėšomis J. Narūnė - Pakštienė. Išrinkti pinigai už knygas — pirmoji auka profesoriaus monografijai leisti. Knygos kaina \$1.50. Egzempliorių skaičius ribotas.

* * *

ATSIŪSTA PAMINĖTI

POST YEAR BOOK FOR 1963, Stephen Darius Post No. 317, American Legion, 168 "H" Street, South Boston, gausiai iliustruota nuotraukomis iš Posto veiklos ir keletos Stepono Dariaus skridimo momentų.

TAU, JAUNOJI LIETUVA, leidinys paminėti Dariaus-Girėno tragingo žuvimo 30 metų ir Detroito Dariaus-Girėno Klubu 10 metų sukaktis. Redagavo V. Mingėla, viršelis J. Juodlio. Išleido visuomenės aukomis Detroito Dariaus-Girėno Klubas.

MAIRONIS, jo gimimo šimtmečiui paminėti "Aidų" leidinys Nr. 7. 214 psl. gražiai išleistas ir iliustruotas veikalas.

Adolfas šapoka, SENASIS VILNIUS. Išleido Tėvai Pranciškonai. 332 psl. kietais viršeliais, su gausiais paveikslais. Senai lauktas veikalas apie mūsų sostinę. Vilniaus istorija nuo seniausių laikų iki XVII a. pabaigos.

Petras Pleskevičius, MES NEŠĖM LAISVĖ. Lietuvos Nepriklausomybės kovų dalyvių atsiminimai. Antroji taisyta ir papildyta laida. 197 psl. mažo formato. Autoriaus leidinys.

V. Vaitiekūnas, A SURVEY OF DEVELOPMENTS IN CAPTIVE LITHUANIA IN 1962. Išleido Committee for a Free Lithuania, New York. Rotatorinis leidinys, 71 psl.

J. Audėnas (Editor), 20 YEARS' STRUGGLE FOR FREEDOM OF LITHUANIA. Išleido ELTA inform. service, New York. 149 psl. brošiūra, su pridėtu Lietuvos žemėlapiu.

LIETUVIAI ARGENTINOJE, Rosario Lietuvos Bendruomenės leidinys 1963 m. Leidėjai: J. Papečkys ir J. Brizgys. Gausiai iliustruotas vietos lietuvių veiklos paveikslais leidinys.

AUKOJO KARIUI:

Petkevičius, Al., N. Wash. Pa. — 20 dol., LVS "Ramovė", Waterbury sk. ir Bendruomenė — 16 dol., Karosas, Pov., New Britain, Conn. — 10 dol. Juškevičius Jz., Toronto, Can — 8 dol., Rėklaitis, A., Chicago, Ill. — 5 dol.

Po 4 dol. aukojo: Būdas, St. Cicero, Ill., Dalinkevičienė, M., Phila, Pa., Gubilas, Al., Detroit, Mich., Ivaškevičius, Pr., Richm. Hill, N. Y., Marčėnas, Jz., Detroit, Mich., Ramonas Kst., Chicago, Ill., Šarūnas, J., Hamilton, Canada.

Po 3 dol.: Kubilius, V., Hyde Pk. Mass., Totilas, Pr. Omaha, Nebr.

Po 2 dol.: Balzaras, L., Chicago, Ill., Lukas, A., Oakville, Canada, Pažemėnas, K., Baltimorė, Md., Ruzgys, A., Hamilton, Canada, Vasikauskas, Vl., Richmond Hill, N. Y. Manomaitis, M., Boston, Mass. — 1.60 dol.

Po 1 dol.: Pocius, Aug. Rockford, Ill., Daubaris, J., Canberra, Australia, Daugvydas, K., Detroit, Mich., Kanauka, Kst., Baltimore, Md., Korsakas, Alb., Cleveland, Ohio, Lengvinas, P., Union Pier, Mich., Mokus, A., Hartford, Conn., Pikturna, Vyt., Brooklyn, N. Y., Tutinas, Kst., Sudbury, Canada, Valantiejus, P., Waterbury, Conn.

Nuoširdi KARIO padėka

* * *

Komunizmo idealas yra paremtas dviem iš trijų vienuoliškųjų idealų — neturto ir paklusnumo. . . Taigi, kas gi yra komunistinė valstybė, jei ne bauginanti vienuolyno parodija, sadiato abato valdoma ir vienuolių be pašaukimo ir amžinoje gavėnioje gyvenama?

E. v. Kuehnelt-Leddihn, N.R.

Prisiuntusių paramą dr. K. Jurgėlos istoriniam veikalui išleisti sąrašas bus paskelbtas sekančiame KARIO Nr.

ECHO VALLEY lietuviška vasarvietė

Atidaryta ištisus metus. Lietuviai savininkai *Elena* ir *Julius GARMAI* visus maloniai kviečia atvykti. Iš anksto kreiptis:

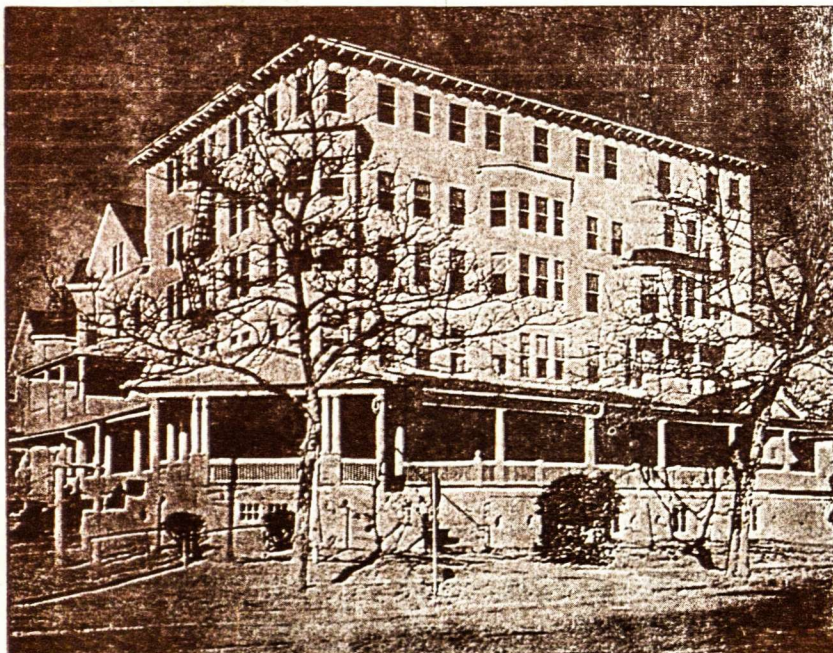
ECHO VALLEY, Echo Lake, Pa. — Telef.: 717 - 424 - 1920.

DŽIAUGSMAS — POILSIS IR RAMYBĖ POCONO KALNUOSE

Kur vakar dienos malonumai — tampa rytdienos maloniais prisiminimais...

Puikūs ir patogūs kambariai su televizija, radijo ir voniomis, arba atskiri nameliai. Modernus baras, didelis maudymosi baseinas ir ežerėlis, 20 akrų miško, visokiausias sportas vasarą ir žiemą, šokiai ir geras lietuviškas maistas. . . . . Nuomaidos: organizacijoms, stovykloms, suvažiavimams

HOTEL NIDA CORP.

Visi maloniai kviečiami vasaros poilsiui prie Atlanto į viešbutį "NIDA" Asbury Parke, N. J., 7-tos ir Park Ave. kampe, telef. PR 4-7788. Švarūs kambariai, rami vieta, pigus ir skanus maistas.

Viešbučio salė išnuomojama įvairiems pobūviams. Prie viešbučio veikia restoranas ir baras. Patogus susisiekimasis traukiniu ir autobusais.

Savininkai:

P. C. MAČIULIAI

Seventh & Park Avenues
Asbury Park, N. J.

Telefonas — PRospect 4-7788

Prenumerata JAV-se ir užsienyje: Metams — \$6.00, pusmečiui — \$3.00, atsk. nr. — 60¢. Skelbimai pagal sutarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:

L. BILERIS, % KARYS
916 Willoughby Avenue
Brooklyn 21, N.Y., U.S.A.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

*

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją dvi savaites prieš išleidimą.

91.361.102